

શ્રી યશોવિજયજી

જૈન ગ્રંથમાળા

દાદાસાહેબ, ભાવનગર.

ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨

૩૦૦૪૮૪૬

૧૮૨૪.

શ્રી શત્રુંજય ગિરિવરાય નમો નમઃ ક

‘દ્ર-હંસ જૈન રત્નમાલા-રત્ન ત્રીજી’

નવામતિ

નનાચાચના ઉત્સૂત્રોની હારમાળા

લે....ખ....ક:—

શ્રી વર્ધ્ધમાન જૈન આગમમંદિર-તામ્રપત્રાગમ મંદિર સંસ્થાપક-

શ્રી વિજયદેવસૂર તપાગચ્છ સંરક્ષક-

ધ્યાનસ્થસ્વર્ગત-આગમોદ્ધારક-

પ. પૂ. આચાર્ય દેવેશ શ્રી આનંદસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજના

પદ્ધતિભૂષક-શ્રી વર્ધ્ધમાન આચાર્ય તપો નિષ્ણાત-

વ્યાકરણવિશારદ-માલવ દેશોદ્ધારક-

પૂ. આચાર્ય દેવ શ્રી ચંદ્રસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજના

પરમવિનેય શિષ્યરત્ન શાસનકંટકોદ્ધારક-

પૂ. મુનિરાજ શ્રી હંસસાગરજી મહારાજ.

વીર સં. ૨૪૭૮]

નૂતન વર્ષ આરંભ

[વિક્રમ સં. ૨૦૦૮

અ...કા... શ...ક—અને—આ...સિ...સ્થા...ન

શા. મોતીચંદ દીપચંદ : જી. ભાવનગર મુ. ડાળીયા [સૌરાષ્ટ્ર]

[કિંમત રૂ. ૧-૮-૦]

ભૂલો સુધારવાને પંથે વળેલા રામસૂરિજી !

જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીએ ‘સંદેશ’માંના પોતાના લેખોમાં આમ તો શાસ્ત્રવિરુદ્ધ સેંકડો વાતો કરી છે. જમાંની સો જટલી ભૂલો તો શાસ્ત્રના પાઠો રજી કરવા પૂર્વક આ અંત્યરત્નમાંજ સ્પષ્ટ કરી ખતાવવામાં આવેલ છે. જમાં ૫૬ તો નંબરવાર ઉત્સૂત્રપ્રરૂપણા ખતાવવામાં આવેલ છે. આ પહેલાં તા. ૨૦-૧૦-૫૧ ના રોજ “ જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીએ ‘સંદેશ’ના લેખોમાં રામાયણનાં પવિત્રતર પાત્રોની કચેલી ધોર વિડંબણા ” શિર્ષકવાળી એક પત્રિકા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ હતી. જે વાંચતાં સૂરિજી, કેવા ડઘાયા છે અને તેને અંગે આપણે જણાવેલી ભૂલોને કેવો પેંતરો રચીને તેઓ કેવી રીતે અવળે હાથે કાન પકડી સુધારવાની ફરજમાં મૂકાયા છે, તે બીના સમજવા સાફ આ અમૂલ્ય અંત્યરત્નને છેડે આપેલું “ ભૂલો સુધારવાને પંથે વળેલા રામસૂરિજી ? ” એ શિર્ષકવાળું અંતિમ લખાણ, સહુથી પહેલાં વાંચી જવા વાચક મહાશયોને ખાસ વિજ્ઞાપિ છે.

ક તીર્થાધિરાજ શ્રી સત્સંન્ય ગિરિવરાય નમો નમઃ ક
ધ્યાનસ્થસ્વર્ગત પૂ. આચાર્યદેવેશ શ્રી આનંદસાગર સૂરીશ્વરેભ્યો નમઃ
અવિચ્છિન્ન પરંપરા ઉચ્છેદક—

નૈનાચાર્યના ઉત્સૂનોની હારમાળા

આ પુસ્તકરત્નમાં

શ્રી હિતરાધ્યયનસૂત્ર-જ્ઞાતાસૂત્ર-સ્થાનાંગસૂત્ર-મહાનિશીથસૂત્ર-કલ્પસૂત્ર-
તત્ત્વાર્થાધિગમસૂત્ર-શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમણસૂત્ર-પાર્શ્વિકસૂત્ર-પંચાશકશાસ્ત્ર-
આચારાંગસૂત્ર-યોગસાસ્ત્ર-યોગબિંદુ યોમદૃષ્ટિસમુચ્ચય-ગચ્છા-

પ્રત્યક્ષસૂત્ર-અષ્ટકપ્રકરણ-પંચનિગ્રંથીપ્રકરણ-ધર્મબિંદુ-

પ્રત્યક્ષનિગ્રંથ - કાલલોકપ્રકાશ - હિપદેશમાલા -

ત્રિપદીશાકાપુરુષચરિત્ર - ગુણરથાનકકમારોહ -

સાહિત્યસો ગાથાનું સ્તવન દોહસો ગાથાનું

સ્તવન - તત્ત્વનિર્ણયપ્રાસાદ - વિવિધ -

પ્રત્યક્ષ ને મહાભારતશાંતિપર્વ

વિવેરે અંધોના અનેક પાઠોના આધારે આપવામાં આવેલ છે.

લે....ખ....ક

પૂ. મુનિરાજ શ્રી હંસસાગરજી મહારાજ.

પ્રકાશક અને પ્રાસિસ્થાન:

શા, મોતીચંદ દીપચંદ : જી. ભાવનગર મુ. ઢળીયા [સોરાષ્ટ્ર]

બીર સં. ૨૪૭૮

અને ૧૯૫૧

કિં. પોષ્ટસાથે રૂ. ૧-૮-૦

વિ. સં. ૧૦૦૮

નૂતનવર્ષારંભ

પ્રાકૃ કથન.

સમાજ, સંપ અને સંગઠનથી જ સમૃદ્ધ બને છે-અણનમ અને અભેડ બને છે. આથી જ સમાજના દરેકે દરેક હિતેચ્છુઓ, ક્લેશ અને છિન્નભિન્નતાને સમાજમાંથી સર્વ ઉપાયે હાંકી કાઢવા, સદા ચિંતાતુર હોય છે: આમ છતાં જૈન જેવી લોકોત્તર સમાજને પણ તે સંપ અને સંગઠન કેમ સાંપડતા નથી? એ વિષે ઉડેથી તપાસતાં જણાઈ આવે તેમ છે કે ‘એક બાબુથી ભગવંતના પરમોષકારી શાશ્વત વચનને સદાચ્છુ જૈનીજવન થુડી રહ્યા હોય છે, ત્યારે ખીજી બાબુથી સ્વવચનને કદાચ્છુ, તે ઘડાઈ રહેલા અને ઘડાતા જૈનીજવનને જમીનદોસ્ત કરવા આકાશપાતાળ એક કરી રહેલ હોય છે!’ તેને પરિણામે જ જન્મતા સંઘર્ષોને શમાવવા હિતેચ્છુઓ પણ સતત અને ચારંચારના પ્રયાસને અતેય નિષ્ફળ નિવડે છે.

સદાચ્છુ અને કદાચ્છુ બન્ને એક સરખું બોલે છે કે-‘અમારું વચન ભલે જલ્પ; પરંતુ ભગવંતનું એક પણ વચન વિરાધનાને ભજવું ન જોઈએ અને તેને કીધે સમાજમાં મતભેદ હોય તે સહન છે; પરંતુ મનોભેદ ન જોઈએ,’ આથી સદાચ્છુપ્રિય વર્ગનેય કદાચ્છુ પરખાવે મુશ્કેલ બની જાય છે. પરિણામે સમાજ દેહના ભાગલા પડે છે, પક્ષ બંધાય છે, આપસ આપસમાં અદેખાઈ બહેકે છે. અને તેથી થતો અને નીલતો ક્લેશ સમાજનો પુણ્યદેહ જર્જરીત કરી મૂકીને સમાજમાંના પોતાનાં જ બંધુઓથી સ્વને અલગા રાખે છે! જે ખીના અસહ્ય છે. સ્વવચનના આચ્છીજનને સમાજની એ સ્થિતિ ખૂબ ભાવે છે: કારણ એક જ કે-‘સમાજ એ રીતે પક્ષાપક્ષીમાં રીખાતો હોય તોજ સ્વવચનના કદાચ્છુને સમાજમાં ભગવંતના સિદ્ધાંત તરીકે પ્રચારવાની નિષ્ઠામાં વેગ મળે!’ કદાચ્છુ જનની આ નીતિ રીતિ સમાજને શાપ રૂપ હોવાથી તેવા કૂર પંજમાંથી સમાજને ઉગારી લેવાના સદાશયથી કદાચ્છુ જનની અનર્થકારી પ્રરૂપણાઓને આરાધક સમાજ સામે શાસ્ત્રાધારે અનર્થકારી તરીકે સિદ્ધ કરી આપવાની સદાચ્છુ જનની ફરજ આવશ્યક બને છે.

સદાશય એજ કે-કદાચ્છીજન શાંત ખેસી જઈને સમાજમાં સંપ અને સંગઠનનું સામ્રાજ્ય સ્થાપવા દે, તેમાં સહાય કરે: એ શુભ હેતુથી જ આ અમૂલ્ય સાહિત્યમાં આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મ ના ‘સદેશ’ આદિ પત્રમાંના લેખોમાંની ઉત્સુક પ્રરૂપણાઓને શાસ્ત્રોના પાઠો આપવા પૂર્વક ઉત્સાહ-પ્રરૂપણા તરીકે સિદ્ધ કરી આપવાનો પ્રયાસ જરૂરી બનેલ છે.

સુખબલો! આ આદર્શને મધ્યસ્થ ભાવે વાંચે અને મારો પ્રયાસ સફળ કરે એજ શુભેચ્છા.

ઉત્સાહજર

અમલવાદમાં જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયરામચંદ્રસૂરિજીએ આપેલી અને

સંદેશ આદિ પત્રોમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી શાસ્ત્રત્રિફલ વ્યાખ્યાનમાળાની

શ્રી જૈન આગમ-શાસ્ત્રના અનેક પાઠયુક્ત સમીક્ષા

[ડૉ. મુનિ હંસસાગરજી : પાલીતાણા]

‘સંદેશ’ પત્રના વિદ્વાન અને ‘જિજ્ઞાસુભાવ પૂર્વકનો મધ્યસ્થભાવ’ ધરાવનારા જૈનેતર માનદ તંત્રી શ્રીયુત નંદલાલભાઈ બોડીવાળાએ જૈનોના પર્વપણુ જેવા મહાન પવિત્ર આઠ દિવસો માટે પોતાના બહુ જનપ્રિય તરીકેની પ્રસિદ્ધિને ભજના પત્રના કિંમતી કોલમો જૈનાચાર્યના લેખને સુપ્રત કર્યા, તે બદલ જૈનોએ ગૌરવ લેવા જેવું હોઈને તેઓશ્રીને ધન્યવાદ આપવો ઘટે છે.

શ્રીયુત નંદલાલભાઈની ‘તા. ૨૮ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ ના તે પત્રમાંની’ જાહેરાત મુજબ જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીની તે વ્યાખ્યાનમાળાને શ્રીયુત નંદલાલભાઈએ જૈન તેમજ જૈનેતરઆલમને અપૂર્વ લાભ થવાની ખાત્રી જાહેર કરીને પછી પોતાના પત્રમાં અવિરતપણે પ્રસિદ્ધ કરેલ છે ! સાથે તેઓશ્રીએ તે લેખા વાંચવાની અને સંગ્રહ કરી રાખવાની ભારપૂર્વક બલામણુ કરી છે ! આ રીતે અન્યના લેખોની જવાબદારી લેવી તે અતિભદ્રિકતા સૂચક ગણાય.

આથી તા ૨૯ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ થી તા. ૫ સપ્ટેમ્બર ૧૯૫૧ સુધીના શ્રી પર્વપણુપર્વના આઠ દિવસ સુધીના ‘સંદેશ’ પત્રના આઠ બ્લોકોમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીની તે વ્યાખ્યાનમાળાને પણ જૈન જૈનેતર સર્વ કોઈ અતિપ્રમાણિક અને શાશ્વત્વ માનવા સહજ રૂપ, એ ઉદાહરી બીના છે ! પરિણામે જૈન-પરંપરા અને જૈનાગમશાસ્ત્રવિદ્વદની તે પર્વપણુપર્વની વ્યાખ્યાનમાળા વિચરેમાનું લખાણ જૈન જૈનેતર આલમમાં પરંપરા અને જૈનાગમ-

શાસ્ત્રસિદ્ધ તરીકે મનાઈ જવાનો પૂરો ભય હોવાની નુકશાનીના ભાગીદાર શ્રીયુત્ત નંદલાલભાઈ પણ બની જવા પામે છે, જે અનિચ્છનીય છે.

આવા અનેક પ્રયત્ન હેતુઓને આશ્રીને જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીની તે વ્યાખ્યાનમાળાદિ સંબંધમાં સકલ જૈન જૈનેતર આલમને ચેતવવા આથી વખતસર ખુલાસો જાહેર કરવાની ફરજ પડે છે, કે “જૈનોના મહાન પર્વ તરીકે જગતભરમાં વિખ્યાત એવા શ્રી પર્યુષણ પર્વના પવિત્ર આઠ દિવસોમાં જીવોનું જે વ્યાખ્યાનોથી કલ્યાણ થવાનું છે, તે બાર વ્યાખ્યાનો તો જ્ઞાનીભગવંતોએ નિયત કરેલાં છે: તેથી પર્યુષણપર્વના આઠ દિવસમાં તો જૈનાચાર્યો, અવિચ્છિન્ન પરંપરાથી તે નિયત બાર વ્યાખ્યાનો જ વાંચે છે. આજ સુધી પર્યુષણપર્વના આઠ દિવસો માટે આ રીતે ઠાઈપણુ જૈનાચાર્યે જુદા જુદા વિષયો ઉપર વ્યાખ્યાનમાળા રચવાનો ચીલો ઉભો કરેલ નથી: કારણ કે જૈનાચાર્યો તેમ કરવામાં તે પ્રાચીન પરંપરાને લોપવાનું ધોરપાપ સમજે છે. અને એથી જ ‘પર્યુષણપર્વના આઠ દિવસ માટે જ્યારે શ્રી જૈન યુવકસંઘે આ રીતે જુદા જુદા વિષયો ઉપર વ્યાખ્યાનમાળાનો નવો ચીલો ઉભો કરેલ ત્યારે આપણા આ જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીએ પણ તે સામે ઉત્તરોપપૂર્વક જાહેર વિરોધ ઉઠાવ્યો હતો ! આમ છતાં આજે આપણા એ જ જૈનાચાર્યમહારાજે એ જ પવિત્ર દિવસોમાં જુદા જુદા વિષયો પરત્વેની વ્યાખ્યાનમાળાને રજુ કરીને તે મહાન પર્વનાં નિયત વ્યાખ્યાનોને છેહ દેનારી શ્રી જૈન યુવકસંઘની તે પ્રવૃત્તિનું અનુકરણ કરેલ છે, તે અનાદરણીય આશ્ચર્ય છે; જૈનાચરણ નથી.”

વ્યાખ્યાનમાળાનું લખાણ શાસ્ત્રોપદ્રુષ્ટ હોવાના પૂરાવા.

જૈનાચાર્યશ્રીની તે વ્યાખ્યાનમાળાને પ્રથમ લેખ, તા. ૨૬ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ ના સંદેશના ચોથા અને છઠા પેજ ઉપર પ્રસિદ્ધ થયેલ છે. તે લેખને મથાળે (ચોગદામાં) પહેલું શીર્ષક છે કે-“જૈનાચાર્યો દ્વારા કહેવાતી વાતો માત્ર જૈનોનાં હિતને માટે જ હોતી નથી; પરંતુ જમતના

જીવમાત્રના હિતને માટે હોય છે.” લેખમાંના લખાણના નીચેઽ તરીકેનું આ શીર્ષક, સિદ્ધાંત, તરીકે ગણાયઃ જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજીએ રજુ કરેલ એ સિદ્ધાંત જૈનશાસ્ત્રથી સદંતર વિરુદ્ધ છે. જૈનશાસ્ત્રને તો એ સિદ્ધાંત છે કે-“ટાઈપણુ સમ્યગ્દષ્ટિ દ્વારા જૈનશાસ્ત્રને આધારે કહેવાતી વાતો જગતના જીવમાત્રનાં હિતને માટે હોય છે; પરંતુ વાતો કરનાર જૈનાચાર્ય હોય છતાં પણ તે જો શાસ્ત્ર અને પરંપરાનો લોપક હોય, નવા નવા મતો કાઢનાર હોય તો તેવા જૈનાચાર્યનું તો નામ લેવામાં પણ પ્રાયશ્ચિત્ત આવે છે” જૈની સિદ્ધાંત એ જ છે તેની પ્રતીતિને માટે જૈનામમશાસ્ત્રતરીકે પ્રસિદ્ધ ‘મચ્છાચારપયનો’ નામક ગ્રંથરતનની ગાથા ‘મૂવા જ્ઞરિય મવિસ્સંતિ.’ અને ‘તીષાણાગચકાલે કેહ્ હોહિતિ ગોવમા ! સૂરી । જેસિં નામગગહે જિ હોહ્ નિયમેજ પચ્છિત્તં ॥ ૩૧-૩૭ ॥’

જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી અને દાનસૂરિજી, એવી રૂપે વાતો કહી ગયા છે અને લખી પણ ગયા છે કે-‘સં. ૧૯૫૨ માં ૧૯૬૧ માં અને ૧૯૮૯ માં અમે બા. યુ. ૬ નો કાય કયો હતા.’ આમ છતાં આ તેઓશ્રીના જ પ્રપૌત્ર જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજ, પોતાના તે પૂર્વજ જૈનાચાર્યોની તે વાતને હિતકારી માનતા નથી ! આથી તે જૈનાચાર્ય પોતે પણ સૂચવે છે કે-“જૈનાચાર્યો દ્વારા કહેવાતી વાતો જગતના જીવમાત્રના હિતને માટે જ હોય છે” એ સિદ્ધાંત સાચો નથી.

બીજો સિદ્ધાંત પણ જૈનશાસ્ત્રોથી વિરુદ્ધ છે.

બ્યાખ્યાનમણાના તે પ્રથમ લેખનું બીજું શીર્ષક-“માનવી માત્ર સેવવા યોગ્ય ધર્મ અને મેળવવા યોગ્ય મોક્ષ જ છે” એ પ્રમાણે મોટા ટાઈપથી રાખેલ છે ! જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજીનો આ બીજો સિદ્ધાંત પણ જૈનામમશાસ્ત્રથી વિરુદ્ધ છે. ધર્મ અને મોક્ષ એ બંને એ વસ્તુરૂપે પૃથક્ પૃથક્ છે જ નહિઃ અને તેથી ‘ધર્મરૂપ એક વસ્તુ સેવવાની અને મોક્ષરૂપ બીજી વસ્તુ મેળવવાની છે’ એમ જૈન કહી

શકે નહિ. કારણ કે-મોક્ષ, ધર્મનું જ કાર્ય છે. જેમ કણુમાં કણુસહુ છે અને ગોઠલામાં આંખો છે, તેમ ધર્મમાં મોક્ષ છે જ; એ જૈનધર્મના સિદ્ધાંત છે. કણુ વાવનારને કણુસહુ અને ગોઠલો વાવનારને ડરીઓ મળે જ છે, તેમ ધર્મ કરનારને મોક્ષ મળે જ છે. આ પછી 'સેવવા યોગ્ય ધર્મ છે' એ સિદ્ધાંત રજુ કર્યા પછી 'મેળવવા યોગ્ય મોક્ષ જ છે' એ ખીજો સિદ્ધાંત જૈનાચાર્ય તો શું; પરંતુ સામાન્ય જૈન પણ રજુ કરી શકતો નથી. વ્યવહારમાં પણ 'વાવવા યોગ્ય ગોઠલો છે અને મેળવવા યોગ્ય ડરી જ છે' એમ એ સિદ્ધાંત કરનાર અજ્ઞાની ગણાય છે: કારણ કે-ગોઠલો વાવે તેને ડરીને બદલે લીંબોળી મળતી જ નથી. ડરી જ મળે છે.

તો તો આત્મભયંકર છે.

અચાવમાં કદાચ એમ કહેવામાં આવે કે-“મિથ્યાધર્મચારીઓને આશ્રયીને 'માનવીમાત્રે સેવવા યોગ્ય ધર્મ છે' એ સિદ્ધાંતને પૃથક્ જણાવવામાં આવેલ છે” તો તો તે સિદ્ધાંતથી “ધર્મ તરીકે પ્રસિદ્ધ એવા ખ્રિસ્તી યહુદી અને ઈસ્લામ વગેરે ધર્મો પણ જૈન અને દરેક હિંદુભાઈ એએ સેવવા યોગ્ય ઠરતા હોવાથી 'જૈન અને જૈનેતર બંનેના ધર્મસિદ્ધાંતો ઉપર સીધો ઘા કરવામાં આવ્યો, એમ જ માનવું પડે: અને તે જૈનજૈનેતરોને હિતકારી નીવડવાને બદલે ભયંકર જ નીવડે તેમ છે.

એ બલામણુ પણ વિચિત્ર છે.

તેવા તે સર્વને અનર્થકારી ખીજ સિદ્ધાંતને જૈનજૈનેતર સહુનાં હૈયામાં કલ્યાણકર સિદ્ધાંત તરીકે વસાવી દેવા સાર વ્યાખ્યાનમાળાના તે પ્રથમ લેખના મથાળે (છેલ્લા યોગદામાંનાં) ત્રીજા શીર્ષકમાં જૈનાચાર્યશ્રીએ તે ખીજ સિદ્ધાંતને ઉદ્દેશીને બલામણુ કરી છે કે-“આ વાતને હૈયામાં પેદા કરવી હોય તો તમે જિજ્ઞાસુપૂર્વકના મધ્યસ્થભાવે જ તમારા પોતાના સ્વરૂપનો અને જગતના સ્વરૂપનો મુક્તમણુદ્ધિથી વિચાર કરો” આ બલામણુ પણ વિચિત્ર છે!

જૈનાચાર્ય રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજની આ બલામણુ મુજબ જૈન અને જૈનેતર આલમ વત્તા, એટલે કે તે જૈનાચાર્યશ્રી ઉપર મુજબ જીવ કરેલા 'માનવી માત્રે સેવવા યોગ્ય ધર્મ' અને મેળવવા યોગ્ય મોક્ષ જ છે' એ બીજા સિદ્ધાંતને હૈયામાં રાખીને જીવન જીવે, તો તે સમસ્ત જૈન જૈનેતર આલમને સદાને માટે મિથ્યાત્વી તરીકે જ ઓળખાવું પડે, એમ જૈન સિદ્ધાંત કહે છે. પોતાના તે બીજા સિદ્ધાંતને જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી પોતે પણ તેવો બયંકર જણાવે છે ! જુઓ તે તા. ૨૯ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ના સંદેશના પેજ ૭૬ ઉપર ગએલ એ પ્રથમ લેખમાંની પહેલી કાલમ ત્યાં તેઓ પોતાના તે બીજા સિદ્ધાંતને લખીને જણાવે છે કે—“ સેવવા લાયક એક માત્ર ધર્મ જ છે અને મેળવવા યોગ્ય એક માત્ર મોક્ષ જ છે. જીવ આટલી ઉંચી હદ સુધીનો ઉત્તમ પ્રકારનો નિષ્કૃય કરી શકે, તે છતાં પણ તે મિથ્યાત્વમોહનીય કર્મની અસર નીચે હોઈ શકે છે. ” એટલે કે—મિથ્યાત્વી હોઈ શકે છે.

ખુલાસો મેળવી પ્રસિદ્ધ કરો.

આ રીતે જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી, એક બાબતથી જે સિદ્ધાંતને હૈયામાં પેદા કરવાની બલામણુ કરે છે, ન્યારે આ વાતદ્વારા બીજી બાબતથી તે જ સિદ્ધાંતને હૈયામાં વસાવનારને પોતાના શ્રીમુખે જ મિથ્યાત્વી મણાવે છે ! તો પછીતે સિદ્ધાંતને તેઓશ્રી કલ્યાણકર કઈ રીતે મનાવે છે ? તે જૈન જૈનેતર આલમે સ્વયં ખૂબ ખૂબ વિચારવું ઘટે છે, તે પછી તેઓશ્રીથી જ ખુલાસો મેળવવો ઘટે છે અને જૈનજૈનેતર આલમના બલા માટે તેઓશ્રી આપે તે ખુલાસો ' સંદેશ ' પત્રમાં જ જાહેર કરી દેવો ઘટે છે. અન્યથા એ બીજા સિદ્ધાંતથી લણાજનો મિથ્યાત્વી બની જવાનો પણ પૂરો બય છે.

ઉપકારના બદલામાં મિથ્યાત્વીનો શિક્ષાવ !

આ રીતે સદાને માટે મિથ્યાત્વી તરીકે ઓળખાવવાને સમર્થ એવા તે બીજા સિદ્ધાંતને હૈયામાં પેદા કરવાની બલામણુ પણ જિજ્ઞાસુબાવ-

પૂર્વકના મધ્યસ્થભાવને ધરનારા ઉત્તમજનોને કરવામાં આવેલ છે ! જુઓ તા. ૨૯ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ ના સંદેશ પત્રમાંના તે પ્રથમ લેખના મથાળેનું તે ત્રીજું (ચોગદામાંનું) ભલામણવાળું શિર્ષક, એકવાર ચોક્કસપણે વાંચી જવ. તે ત્રીજા ભલામણશિર્ષક અનુસાર પોતાના તે (સદા મિથ્યાત્વી મણાવનાર) બીજા સિદ્ધાંતને હૈયામાં પેદા કરવાને લાયક પુરૂષ તરીકે જૈનાચાર્યશ્રીએ અમદાવાદભરમાંથી શ્રીયુત્ નંદલાલભાઈ બોડીવાળાને કહ્યા છે, અને પોતાની સહીથી એ જ લેખમાં જાહેર પણ કર્યા છે ! એટલે શ્રીયુત્ બોડીવાળાને મિથ્યાત્વી કહ્યા છે ! કે-જેઓએ અભેદભાવના ધરાવીને તેઓના વિશાલલેખોને પોતાના જગ-મશહૂર પત્રના કિંમતી કોલમોમાં દિવસોના દિવસો સુધી સ્વીકારીને જૈનાચાર્યશ્રી પર મહાન ઉપકાર કરેલ છે.

જૈનજૈનેતરનો ભેદભાવ તજીને જૈનોને એ રીતે પોતાના પત્રમાં વિશાળ દૃષ્ટિએ અપનાવનાર શ્રીયુત્ નંદલાલભાઈના એ ઉપકારના બદલમાં તે વિદ્વાન શ્રીયુત્ બોડીવાળા માત્ર જૈનેતર હોવાને કારણે જ એ રીતે આટપટી વાતોદ્ધાર એક જૈનાચાર્ય તરફથી તેઓને પોતાની સહીથી મિથ્યાત્વી તરીકે એમના જ પત્રમાં જાહેર કરી દેવાય, તે જૈન નીતિ, રીતિ અને શાસ્ત્રથી સદંતર વિરુદ્ધ એવું શરમજનક સાહસ છે. શંકા થાય કે-શ્રી બોડીવાળાને મિથ્યાત્વી તરીકે ક્યાં ઓળખાવ્યા છે ? તેના સમાધાન અર્થે જુઓ—

તા. ૨૯ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ ના ‘સંદેશ’ના પેજ ચોથા ઉપરના પોતાના તે પ્રથમ લેખની મધ્યના બે કોલમમાંના ચોગદામાં જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજીએ ‘સંદેશનો શુભારંભ’ શીર્ષક તળે પોતાની સહીથી વિશાલ નિવેદન રજૂ કર્યું છે. તેમાં તેઓએ શ્રીયુત્ નંદલાલ-ભાઈ માટે સહજમાત્ર પણ શરમ રાખ્યા વિના ભયંકર લખી નાખ્યું છે કે-‘શ્રીયુત્ બોડીવાળા પોતે પણ જૈન ધર્મના અનુયાયી નથી; આટલું છતાં પણ શ્રીયુત્ બોડીવાળાએ આવો સંદેશ મેળવવાનો

નિર્ણય કર્યો, એની પાછળ એક ગુણ મહત્વનો ભાગ ભજવતો હોય, એવી કલ્પનાને અવકાશ છે. જે ગુણની કલ્પનાને અહિં અવકાશ છે, તે ગુણની અપેક્ષા આને વાંચનાર માત્ર તરફથી પણ રાખવામાં આવે છે. 'જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકનો મધ્યસ્થભાવ' એ એક એવો ગુણ છે કે-માણસને સાચી દિશાની શોધમાં ખૂંચખૂંચ મદદગાર નીવડે. આ ગુણ-વાળો કેઈની પણ વાતનો નિર્દોષપણે વિચાર કરી શકે અને એથી એ વાતના વાસ્તવિક મર્મને પામવામાં એ વિચારણા એને ઘણી જ સહાયક નીવડે. '

જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીએ પોતાની સહી સાથે રજુ કરેલ આ લખાણને વાંચીને પ્રથમ તકે તો આપણને 'વ્યાખ્યાનમાળા પ્રસિદ્ધ કરીને કરેલ ઉપકારના બદલામાં' શ્રીયુત નંદલાલભાઈને જૈનાચાર્યશ્રીએ જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકનો મધ્યસ્થભાવ ધરાવનારા ગુણુવંત જ કહ્યા છે, એમ સહેજે લાગી જાય; પરંતુ ઉપર જણાવ્યું તેમ તે તારીખના સંદેશના છઠ્ઠા પેજ પર છપાએલ તે જ પ્રથમ લેખનાં અંતિમ લખાણની પ્રથમ કોલમમાં છપાએલ તે (જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકનો મધ્યસ્થ-ભાવ ધરાવનાર) પુરૂષને જે મિથ્યાત્વમોહનીય કર્મની અસર તળે જણાવ્યા છે, એટલે કે-સ્પષ્ટ મિથ્યાત્વી કહ્યા છે, એ વાંચતાંની સાથે શ્રીયુત નંદલાલભાઈને ગુણુવંત કહ્યા હોવાની સમજ તરત જ ખસી જાય છે. અને 'મિથ્યાત્વી જ કહ્યા છે' એમ સ્પષ્ટ થવા પામે છે.

આ કુનીતિનો અર્થ' એ થયો કે-જૈનાચાર્યના લેખો શ્રીમાન જૈનેતર વિદ્વાન તંત્રીએ પ્રસિદ્ધ કર્યા તે બદલ જેઓનો સમસ્ત જૈનોએ આભાર માનવો ઘટે છે, તે શ્રીયુત બોડીવાળાને તેમના ઉપકારના બદલામાં તેઓને એક જૈનાચાર્ય, મિથ્યાત્વીનો શિરપાત આપે છે! આ એક સોચનીય કથની છે!

એ જૈનનું લક્ષણ નથી.

આ રીતે માત્ર જૈનધર્મના અનુયાયી નહિ હોવાના કારણે ઉપકારી-

ને તો શું, પરંતુ ઉપકાર અને અપકારથી પર એવા કોઈપણ મધ્યસ્થ કે સ્પષ્ટ મિથ્યાદષ્ટિજનને પણ મિથ્યાત્વી કહી દેવો. તે જૈનશાસ્ત્રથી વિરૂદ્ધ છે. શ્રીયુત્તમોડીવાળા જૈનધર્મના અનુયાયી નથી, તેમ વૈદાંતિક વ્યાસસુત્રિ પણ જૈનધર્મના અનુયાયી નહોતા જ: છતાં મહાન જૈનાચાર્યશ્રી હરિભદ્રસૂરિજીએ ‘**શ્ર અષ્ટક**’ નામના ગ્રંથરત્નના ચોથા અગ્નિકારિકા અષ્ટકમાં તેઓને ‘**મહાધર્મા**’ કહ્યા છે, મિથ્યાત્વી કહ્યા નથી: જૈનજૈનેતરોને ઉપદેશ આપવો અને મધ્યસ્થદષ્ટિ ત્યજી દેવી તે જૈનાચાર્યનું તો શું પરંતુ જૈનનું ય લક્ષણ નથી.

તેઓ તો ત્રીજા જ સિદ્ધાંતવાળા જૈનાચાર્ય છે.

આથી જ જૈન જૈનેતર સર્વ બંધુઓના હિતને માટે આ ખુલાસાઓ જાહેર કરવા આવશ્યક બનેલ છે. આ ખુલાસાઓથી જૈનજૈનેતર આલમ, એ નક્કો સમજી લે કે-‘જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજ ‘જૈનાચાર્યો દ્વારા કહેવાતી વાતો જગતના જીવમાત્રના હિતને માટે હોય છે’ એ સિદ્ધાંતનેય સાચો માનતા નથી અને ‘માનવી માત્રે સેવવા યોગ્ય ધર્મ જ છે, અને મેળવવા યોગ્ય મોક્ષ જ છે’ એ સિદ્ધાંતનેય સાચો માનતા નથી ! તેઓશ્રી તો ‘જૈનાચાર્યો દ્વારા કહેવાતી કાવતી વાતને માનવી અને નહિ કાવતી વાતને શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ કહીને ફેંકી દેવી’ એ ત્રીજા સિદ્ધાંતવાળા જૈનાચાર્ય છે.

તે માટેનાં અનેક દષ્ટાંતો તપાસો.

તેઓશ્રીનું ‘તા. ૧-૭-૫૧ ને રવિવારનું જૈન પ્રવચન છાપું’ ચાલુ વર્ષના જૈન પ્રવચન અંક ૨૫ ના મુખપૃષ્ઠ પર તેઓશ્રીએ, જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી વિરચિત ‘**તત્ત્વનિષ્ણય પ્રાસાદ**’ નામના મહાગ્રંથના શરૂઆતની ભાગમાં છપાએલ તે જૈનાચાર્યશ્રીના જીવનચરિત્રમાંની સ્વીકાર્ય તરીકે નોંધ પ્રગટ કરી છે કે-‘જિસ વખત મહારાજકા સ્વર્ગવાસ હુઆથા, હિસ વખત અષ્ટમી પહિલે સે હી લગ ચુકાયા, કસ લિયે કાલાર્તાથ જેઠ સુદિ અષ્ટમી ગીતી ગઈ. “ મશહુર

જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી મહારાજ દ્વારા કહેવાયેલ તે ફારતી વાતને જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજીએ તુરત માની લીધી છે અને એ જ જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી મહારાજ દ્વારા ‘આરધિનાર્મ પર્વતિથિની ક્ષય-ર્ષદ્ધ મનાય જ નહિ, અને જૈનોની સૂતકની માન્યતા શાસ્ત્રસિદ્ધ છે’ એ પ્રમાણે કહેવાતી સાચી પણ વાત તેઓશ્રીને ફાવતી નહિ હોવાથી તેઓ માનતા જ નથી !

તેઓ ‘તત્ત્વનિર્ણય પ્રાસાદ’ ગ્રંથમાંની જે નોંધને સ્વીકારે છે, તે જ ‘તત્ત્વનિર્ણય પ્રાસાદ’ ગ્રંથના પૈજ ૩૪૨ ઉપર જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયનંદસૂરિજી મહારાજે, જૈનોએ સૂતક માનવાનું સ્પષ્ટ વિધાન કરેલ છે: છતાં જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજીને તે ગ્રંથમાંની “સાતમના સ્વર્મ-વાસ દિને આદ્ય લાગી ગઈ હતી તેથી આદ્ય ગણેલ છે” એ નોંધ-વાળી ફાવતી વાત મળી એટલે તેઓએ માની લીધી, અને તે જ ગ્રંથ-માંની જૈનોએ સૂતક માનવાની વાત તેઓને ફાવતી નહિ હોવાથી તેઓ માનતા જ નથી !

તેમજ જૈનાચાર્ય શ્રી દાનસૂરિજી વિવિધ પ્રશ્નોત્તર ભાગ બીજાના પૈજ ૨૭૫ ઉપર શ્રી જ્ઞાતાશુભ્ર નામના જૈન આગમગ્રંથનો પાઠ પણ રજુ કરીને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જણાવે છે કે—“આ પાઠથી પંથકમુનિ, જેઓ ભગવાન શ્રી નેમનાથસ્વામીના તીર્થમાં થઈ ગયા છે, તેમણે ચાતુર્માસિક પ્રતિ-અણુ કર્મનું સિદ્ધ થાય છે. એટલે “પાવીસ તીર્થ”કરોના સાધુઓ દૈવસિક તથા રાત્રિક પ્રતિક્રમણો નિત્ય અને પાક્ષિકાદિ પ્રતિક્રમણો કારણે કરતા હોવાનું” પણ પ્રતીત થાય છે.” આમ છતાં પોતાના તે દાદાગુરુ જૈનાચાર્યની આગમોક્ત વાતને આ જૈનાચાર્ય રામચંદ્રસૂરિજી, ફાવતી નહિ હોવાથી માનતા જ નથી ! આ વાતની સાબિતી માટે પણ જુઓ તેઓશ્રીના તા. ૫ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ ને શિવવારના જૈનપ્રવચનછાપાનો આ વર્ણનો તાજે જ ૧૬ એ અંક: તે અંકના પૈજ ૧૭૪-૭૫ માં તેઓ જૈનાચાર્ય દાનસૂરિજીની તે વાતથી

સદંતર વિરૂદ્ધ જતી એવી એકપક્ષીયવાત જણાવે છે કે- 'ચોવીસ શ્રી તીર્થ'કરો પૈકી પહેલા અને ચોવીસમા તીર્થ'કર ભગવાન સિવાયના આવીસ તીર્થ'કર ભગવન્તોના સાધુઓ ઋણુ અને પ્રાણ હોવાથી તેઓને પ્રતિક્રમણુ જ્યારે દોષ લાગે ત્યારે કરવાનું હોય છે. અને એથી એ કાળમાં ચોમાસી કે સંવત્સરી ન હોય ! "

તેમજ જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયદાનસૂરિજીએ ઉટડીના દુધને અભક્ષ્ય કહેલ છે, તે તથા ૧૯૯૧ માં રાધનપુર ખાતે ચૈત્રની ઓળીની અસ-જઝાયમાં આચાર્ય અને ઉપાધ્યાયપદ્મું કાલગ્રહણુ લઈને તે તે પદ આપ્યાં તે જૈનશાસ્ત્રવિરૂદ્ધ છતાં પોતાને તે તે વાતો કાવતી હોવાથી તેને શાસ્ત્રસિદ્ધ કહીને ચલાવ્યે જ રાખે છે !

આ સિદ્ધાન્તો પણ જૈનશાસ્ત્રવિરૂદ્ધ છે.

આખ્યાનમાળાના તા. ૨૯-૮-૫૧ ના 'સંદેશ'માંના તે પ્રથમ લેખની આઠ કોલમમાં જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું છે કે- "જેના હૈયામાં જગતના જીવમાત્રના ભલાની ભાવનાને સ્થાન નથી, તે નથી તો જૈના-ચાર્ય અને નથી તો તે જૈનાચાર્ય બનવાને લાયક. જૈનાચાર્ય જે કંઈ વાત કરે તે શ્રી જૈનશાસનને અનુસરતી જ કરે." જૈનાચાર્ય શ્રી રામ-ચંદ્રસૂરિજીએ આ વાક્યમાં રણુ કરેલ બંને સિદ્ધાંતો જૈન આગમશાસ્ત્રથી વિરૂદ્ધ એવા નિજમતિકલ્પનાયુક્ત છે.

એ સિદ્ધાન્તનો ખુલાસો જાહેર કરો.

'શ્રી ઉત્તગધ્યયનસૂત્ર' નામક શ્રી જૈન આગમગ્રંથરતનાં પ્રથમ અધ્યયનમાં શ્રી કુલવાલક મુનિના ગુરૂ જૈનાચાર્યનું અને ચરમ-શરીરી શ્રી ચંડક્રાચાર્ય નામના જૈનાચાર્યનું: એમ બે મહાન જૈના-ચાર્યોનાં બે દૃષ્ટાંત છે. તેમાં શ્રી કુલવાલકમુનિના ગુરૂ જૈનાચાર્યે, શિષ્યના અંગત ઘેર અપરાધના કારણે ક્રોધિત થઈને કુલવાલક મુનિને શાપ આપ્યાનો અધિકાર છે. અને સ્વભાવથી જ અતિક્રોધી એવા શ્રી ચંડક્રાચાર્યે અંગત કારણે રોષથી નવદીક્ષિતના મસ્તક પર દાંડાના

(૩૫૨ વહું તેવા) પ્રહારો કરીને અધિકાર છે. તે બંને જૈનાચાર્યોને તે કુપિત અવસ્થામાં જગતના જીવમાત્રની તો શું, પરંતુ તે તે સિધ્ધેના ભલાની ભાવનાનો ય વ્યવહાર રહેલ નથી: આમ છતાં જૈન આગમ-શાસ્ત્રમાં તે બંને આચાર્યોની મહાન્ જૈનાચાર્યો તરીકે નોંધ છે જ. શ્રીમદ્ હરિભદ્રસૂરિજી મહારાજ જેવા મહાન્ જૈનાચાર્યે પણ સ્વવિરચિત ‘પંચાશક’ નામના ગ્રંથરતનના અગ્રીઆરમાં પંચાશકમાં તે ચંડ્રદ્રાચાર્ય મહારાજને સ્પષ્ટપણે પંચમહાવ્રતધારી કહ્યા પણ છે. આ દરેક શાસ્ત્રાધારોથી સ્પષ્ટ છે કે-“જેનાં હૈયામાં જન્મતના જીવમાત્રના ભલાની ભાવનાને સ્થાન નથી તે જૈનાચાર્ય નથી” એ એકાંત સિદ્ધાંત જૈની નથી. સંજ્વલનના કપાય આદિની પરાધીન અવસ્થામાં જૈનાચાર્યને પણ તેવી ઉત્તમ ભાવના રહે જ, એવો એકાંત નથી. આથી તે સિદ્ધાંત જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીનો ધરગથ્ય જ છે. જે જૈન સમાજને ધણો જ અનર્થકારી છે. એ બદલ જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીને પ્રશ્ન છે કે-‘જન્મતના જીવમાત્રના ભલાની ભાવના વગેરે, પંચમહાવ્રત રૂપ મૂલગુણમાં છે ? કે-ક્ષમા, માર્દવતા આદિરૂપ ઉત્તર ગુણમાં છે ? વળી જૈનાચાર્ય કે જૈનમુનિ ક્વચિત્ ઉત્તરગુણમાં હીણ હોય તેટલા માત્રથી તેઓ મૂલગુણવાન પણ નથી, એટલે કે-જૈનાચાર્ય કે જૈનમુનિ નથી; એમ સિદ્ધાંત કરીને પ્રચારનાર આત્મા પોતાને જૈનાચાર્ય કહેવડાવી શકે ખરો ? જૈન જૈનેતર આલમના હિત અર્થે ‘સંદેશ’ પત્રમાં જ એ પ્રશ્નનો ખુલાસો જાહેર કરો.

આ સિદ્ધાંતનો પણ ખુલાસો આપો.

જૈનાચાર્યશ્રીએ ઉપરના સિદ્ધાંત સાથે એક “સ્વજીવોના ભલાની ભાવના વમરના હોય તે જૈનાચાર્ય બનવાને લાયક નથી” એ સિદ્ધાંત પણ ધરગથ્ય જ ઉભો કરેલ છે ! કે-જે જૈનશાસ્ત્રથી સદંતર વિરુદ્ધ છે. જૈનશાસ્ત્ર પ્રમાણે તો ‘જે આત્માઓ સંજ્વલનના કપાયોના ઉત્પત્તિ પણ મુક્તાસ્થામાં વર્તતા હોય અથવા તે કપાયોના ક્ષયોપશમભાવને

પામેલા હોય તે આત્માઓ જ સદા સર્વજીવોના ભલાની ભાવનામાં વર્તતા હોય છે.’

તેઓ કહે છે તે સિદ્ધાંત પણ જે જૈન શાસ્ત્રસિદ્ધ હોય તો તેઓએ ‘જૈનાચાર્ય’ બનવા તૈયાર થએલ આત્મા, સંજ્વલનના કપાયોના પણ ક્ષય કે ક્ષયોપશમવાળો હોવો જોઈએ’ એ પ્રમાણેનો સિદ્ધાંત જૈન શાસ્ત્રમાંથી જાહેર કરવો ઘટે છે. જૈન શાસ્ત્રમાં તેવો અપસિદ્ધાંત છે જ નહિ. તેઓશ્રીને પ્રશ્નો છે કે—“આચાર્ય બનવા તૈયાર થએલ છદ્મસ્થ આત્માના દિલમાં રહેલી ભાવનાને’ તેને આચાર્યપદ અર્પણ કરવા તૈયાર થએલ છદ્મસ્થ જૈનાચાર્ય જાણે પણ કયા જ્ઞાનથી? એ હિસાબે સામી વ્યક્તિનાં હૃદયની તેવી ભાવનાને જાણ્યા વિના તેને જૈનાચાર્ય બનાવી દેનાર જૈનાચાર્ય પણ જૈનાચાર્ય કહેવડાવી જ કેમ શકે? હૈયામાં તેવી ભાવના હતી જ નહિ, છતાં જેને મહાન્ વિનયવાન્ ગણી લેવાની ભૂલના ભોગ બની ‘વિનયરત્ન’ નામથી ખ્યાતિ આપનાર જૈનાચાર્યને જૈનાચાર્ય માનો છો કે કેમ? છદ્મસ્થ આત્માના દિલમાં રહેલી ભાવનાને જાણવા છદ્મસ્થ આચાર્યો સમર્થ હોય, એ તમારો સિદ્ધાંત સાચો લેખાવવા દાખલો રજુ કરતા હો, કે—‘અમે એટલા જ માટે શ્રી જંબુવિજયજીને મૂકીને શ્રી ક્ષમાભદ્રજીને જૈનાચાર્ય બનાવ્યા હતા’ તો પ્રશ્ન છે કે—તે પછી ચાર વર્ષે એ જ શ્રી જંબુવિજયજીના દિલની કઈ યોગ્યતા દેખી, અને તેમને જૈનાચાર્ય બનાવ્યા? શ્રી લક્ષ્મણસૂરિને જૈનાચાર્ય બનાવનાર જૈનાચાર્યને તમે જૈનાચાર્ય માનો છો કે નહિ?” ‘અમારા સિવાયના ખીજા જૈનાચાર્યો અયોગ્ય આત્માને જૈનાચાર્ય બનાવી દે છે’ એ જ આ ધરગત્યુ સિદ્ધાન્તનો સાર હોવાથી આવા અનેક અપસિદ્ધાંતોનો હવે તો સંદેશ પત્રદ્વારા પણ પ્રચાર અદ્યયો હોવાને લીધે ઘણા ભદ્રિકજનો ઉન્માર્ગગામી બનવા સંભવ છે. એમ ન અને માટે આ દરેક પ્રશ્નોના ખુલાસા પોતાની સહીથી ‘સંદેશ’ પત્રમાં જ અને તુરતમાં જ પ્રસિદ્ધ કરવા જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી કૃપા કરે. આ દરેક ખીનામાં છદ્મસ્થતાના યોગે જે કોઈ રખેલના થવા

પામ્મ હોય તો તેઓશ્રી તરફથી જાહેર જણાવવામાં આવે, એટલે મારી સહીથી તુસ્ત 'સદેશ' પત્રમાં જ હું 'મિચ્છામિ દુક્કડ' જાહેર કરીશ.

એ સમભાવ નામવાર જાહેર કરો.

જૈનાચાર્યશ્રીએ ઉપરના સિદ્ધાંત જોડે ખીજે સિદ્ધાંત એ રજુ કર્યો છે કે- "જૈનાચાર્યો જે વાત કરે તે જૈનશાસનને અનુસરતી જ વાત કરે." આચાર્યશ્રીનો આ સિદ્ધાંત તો જૈન આગમ-શાસ્ત્ર અને જૈન માર્ગનું અજણપણું જ સૂચવે છે. પોતાના શ્રી દેવસુર તપાગમ્મના જ વિદ્યમાન ત્રણ આચાર્યોની વાત પોતે જ માનતા નથી, એ ખીના જૈનજેનેતરપ્રસિદ્ધ હોવા છતાં જેઓ નિજમતિકલ્પનાએ આવા સિદ્ધાંતો ધડપા જ કરે તેને શું કહીએ ? આવા સિદ્ધાંતના ધડવૈયાઓ માટે મહોષાધ્યાયજી, સવાસોની છઠ્ઠી ધાળમાં 'જેહમાં નિજમતિ કલ્પના, તેહથી નવિ ભવપારો રે; અંધ પરંપરા બાંધિયો, તેહ અશુદ્ધ આચારો રે ॥ તુજ વિષુ ॥ ૬૭ ॥' એ પ્રમાણે કહીને ભવની પરંપરા જણાવે છે. 'જૈનાચાર્ય' જે વાત કરે તે જૈન શાસનને અનુસરતી જ વાત કરે' એ નવો સિદ્ધાંત સ્વયં દ્વારા જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્ર-સૂરિજી હવે ખસ્તર-પાયચંદ-અચલ-કુડુઆમતિ-પૂનમીયા-સાદ્ પૂન-ચીમા દુંદક-દ્વિમંતર-તેરાપંથી વગેરે ગચ્છોના જૈનાચાર્યો જે વાત કરે તે વાતને પણ જૈન શાસનને અનુસરતી જ કહેવાનો જે સમભાવ દેખાડે છે, તે સમભાવ જે સાચો જ હોય તો તેઓશ્રી, 'તે તે ગચ્છોના જૈનાચાર્યો પણ જૈન શાસનને અનુસરતી જ વાત કરે છે' એમ તે તે ગચ્છોના નામ પૂર્વક જાહેર કરવા કૃપા કરે.

એવા જૈનાચાર્યનું તો નામ પણ લેવાનું નથી.

અન્યથા તેવા ઉપલકાયા સિદ્ધાંતો, જૈન જેનેતર આલમને અલગત હાનિકર છે એ હાનિથી જનતાને ઉગારી લેવા અત્ર રપષ્ટ જણાવું સ્હે છે કે- "તે સિદ્ધાંત જૈનશાસનનો છે જ નહિ. જૈનશાસનનો સિદ્ધાંત તે એ છે કે- "આ અવસરિણીમાં શાસનની આદિથી અંત

મુધીમાં લાખો જૈનાચાર્યો ભૂતકાલમાં એવા પણ થયા છે, હાલ પણ છે, અને ભવિષ્યમાં પણ થશે કે-જેઓ શાસ્ત્રના ખેલ ઉત્થાપી પોતાના ખેલ થાપશે અને અવિચ્છિન્ન પરંપરાના લોપક બનીને નવા મતો સ્થાપવા વડે જૈન શાસનને ચાલણીની જેમ ચાળી ધોર પાપ ઉપાર્જીને નારકીમાં જશે. ” જુઓ “શ્રી મહાનિરૂપિયસૂત્ર” નામના મહાન આગમગ્રંથનું પાંચમું અધ્યયન તેમજ “ગચ્છાધાર પયત્રો” વગેરે આગમગ્રંથો.

આથી “જૈનાચાર્ય જે વાત કરે તે જૈન શાસનને અનુસરતી જ વાત કરે” તે અપસિદ્ધાંતના સ્થાને “જૈનાચાર્ય, શાસ્ત્ર અને અવિચ્છિન્ન એવી શુદ્ધ પરંપરાને આધીન રહીને જે કાંઈ વાત કરે તે જૈનશાસનને અનુસરતી જ હોય” એ પ્રમાણે શુદ્ધ સિદ્ધાંતને જ જૈનશાસ્ત્રાનુસારી સિદ્ધાંત તરીકે માનવા જૈનજૈનેતરઆલમને વિનમ્રપણે આગ્રહ છે. કારણ કે-“શ્રી ઠાણાંગ સૂત્ર” નામના જૈન ગ્રંથરત્નના છઠ્ઠા સ્થાનના ત્રીજા ઉદ્દેશમાં “જૈનાચાર્ય થઈને પાપોદયે જૈનશાસનનો ય શત્રુ થાય” તેવું પણ સ્પષ્ટ વિધાન છે. તેમજ શાસ્ત્ર અને અવિચ્છિન્ન પરંપરાને ઉત્થાપે તેવા જૈનાચાર્યનું તો નામ લેવામાં પણ અનંતો સંસાર હોવાનું ‘શ્રી ગચ્છાધાર પયત્રો’ નામના આગમગ્રંથમાં સ્પષ્ટ વિધાન છે: જે પ્રથમ જણાવાઈ ગયું છે.

જૈનાચાર્યશ્રીને વિનંતિ

આ રીતે ‘જૈનાચાર્ય જે વાત કરે તે જૈનશાસનને અનુસરતી જ કરે’ એ અપસિદ્ધાંત જ હોવા છતાં પણ જો એ સિદ્ધાંતના ઘડવૈયા જૈનાચાર્યશ્રી તો તેને સાચો જ માને છે એમ ખાત્રી કરાવી આપવી હોય, તો તેઓશ્રીને વિનંતિ છે કે-શાસનપક્ષના ત્રીસ આચાર્યો, ‘તમારો નવો તિથિમત, સતક-ગ્રહણ વગેરેની નિહવતા વગેરે શાસ્ત્ર અને પરંપરાવિરૂદ્ધ હોઈને તમારે સેંકડો કાવાદાવા અને લાખો રૂપીઆના ભોગેય અયથકારી અને સમાજમાં કલેશકારી જ નિવડે છે, માટે

તે મતને સમેટી લઈને આરાધનાના માર્ગે વળી જવ અને શાસન તેમજ તમારું હિત સાધવામાં જ દત્તચિત્ત બનો” એ પ્રમાણે પંદર વર્ષથી સર્વાનુમતે વાત કરે છે તે વાતને હવે તો જૈનશાસનને અનુસરતી જ માનવા તૈયાર છું, એમ આ સંદેશપત્રમાં જ જાહેર કરવા કૃપા કરે.

બોલે તેવું નહિ વર્તનાર નિખિક મિથ્યાદષ્ટિ છે.

કારણ કે-પ્રભુ મહાવીર દેવના હસ્તદીક્ષિત શ્રી ધર્મદાસગણિ બગવંતે, ‘ શ્રી ઉપદેશમાલા ’ નામના ગ્રંથરત્નમાં ‘ પોતે બોલે છે તેવું વર્તન નહિ રાખનારા જૈનાચાર્યની ઓલખ આપી છે કે-‘ જો જહવાયં ન કુળઈ, મિચ્છદિટ્ટી તડ હુ કો બજો ? । વુઢ્ઢેઈ જ મિચ્છત્તં, પરસ્સ સંકં જળેમાળે ॥ ૫૦૪ ॥ અર્થ:-જો પુરૂષ પોતે બોલે છે તેમ વર્તતો નથી, તે પુરૂષથી ખીન્ને નિશ્ચયે મિથ્યાદષ્ટિ ડાણ છે ! ”

મુક્તાત્માને કોઈ વર્તન હોતું જ નથી.

વ્યાખ્યાનમાળાના તે પ્રથમલેખની પહેલી કોલમમાં આગળ જતાં જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિય લખે છે કે-‘ જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકના મધ્યસ્થભાવે જૈનાચાર્યોની વાતોનો-જૈનાચાર્યો દ્વારા રજુ કરાતી વાતોનો વિચાર કરે છે, તેઓ જે સૂક્ષ્મબુદ્ધિને ધરનારા હોય છે, તો તેઓ જગતમાં વિશ્વમાન એવા સદ્ના અને અસદ્ના વિવેકને પામી શકે છે. અને એ રીતિએ વિવેકને પામેલા આત્માઓ, ક્રમશઃ અસદ્વર્તનથી સર્વથા મુક્ત બની જઈને સંપૂર્ણ કોટીના સદ્વર્તનવાળા બની જાય છે, ”

જૈનાચાર્યશ્રીના આ લખાણને સત્ય માનીને ચાલીએ તો તેઓશ્રી દ્વારા રજુ કરાએલી વાતોમાંથી તે વાતોનો સૂક્ષ્મબુદ્ધિએ વિચાર કરતાં આપણને આ રીતે સદ્ અને અસદ્નો વિવેક તો પ્રકટ થો જ છે, અને તેથી તે વાતોમાં જેટલું શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ અને જૈન જૈનેતર આલમને એકાંત અહિતકર લખાણ જણાઈ આવ્યું, તે સર્વ શાસ્ત્રીયપાઠોના આધારો આપીને પણ ઉપર આપણે જણાવી શક્યા છીએ; પરંતુ એ પછી એ લેખના લેખક જૈનાચાર્યશ્રીને પ્રશ્ન છે કે-“ આપના દ્વારા રજુ કરાએલા

દરેક અપસિદ્ધાંતોનો સૂક્ષ્મભુદ્ધિથી વિચાર કરનારાઓ ક્રમે અસદ્-વર્તનથી સર્વથા મુક્ત અને કે-અસદ્વર્તનમાં વધુ લપટાય? જૈનશાસ્ત્ર ૨૫૯ કહે છે કે- આત્મા અસદ્ વર્તનથી મુક્ત બન્યા પછી અપ્રમત્તાવસ્થાને ભજતો કેવલજ્ઞાની થાય છે, અને તે પછી તે આત્માને કોઈ જ વર્તન વર્તવાનું રહેતું નથી. કારણ કે-કૃતકૃત્ય છે. આમ છતાં જૈનાચાર્યશ્રી, જણાવે છે કે-‘ક્રમશઃ અસદ્વર્તનથી સર્વથા મુક્ત બની જઈને સંપૂર્ણ કોટિના સદ્વર્તનવાળા બની જાય છે,’ તે શી રીતે? આ બાબત તેઓશ્રીને પ્રશ્ન છે કે-આત્મા, અસદ્વર્તનથી સર્વથા મુક્ત બન્યા પછી તેને તેવું સંપૂર્ણ કોટિનું કયું સદ્વર્તન હોય છે, કે જે તે કેવલજ્ઞાની આત્માનેય કરવાનું રહે છે?’ આ બંને પ્રશ્નોના ખુલાસા પણ સંદેશપત્રમાં જ જાહેર કરવા કૃપા કરે.

એ વાક્ય તો નીતિનું પણ નથી.

પ્રથમ લેખની તે પહેલી કાલમમાં આગળ જતાં જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું છે કે-“જ્યારે સૂક્ષ્મભુદ્ધિવાળાને એ વિચાર આવશે કે- જે બગાડે તેનું બગાડ્યા વિના રહે જ નહિ, માટે મારા ભલા ખાતર પણ તેનું બગાડવું જોઈએ નહિ.” આ વાક્ય જૈનધર્મદષ્ટિનું તો નથી, પરંતુ ન્યાયદષ્ટિનું પણ નથી. ‘પોતાનું’ બગાડે તેનું પણ સુધારવું’ એ જૈનદષ્ટિ છે. જેમકે-“શ્રી શ્રીપાલમહારાજનું ધવલશેઠે ઘણું બગાડ્યું, છતાં શ્રીપાલમહારાજે ધવલશેઠને મૃત્યુના મુખમાંથી વારંવાર ઉગારેલ છે. તેમજ શ્રી પદ્મોત્તરરાજને શ્રી દ્રૌપદીજીનું ઘણું બગાડ્યું હતું છતાં દ્રૌપદીજીએ તે પદ્મોત્તરરાજને શ્રી કૃષ્ણમહારાજના સકં-જ્ઞમાંથી મુક્ત કરવાવડે સુખી કર્યો છે. તેવી જ રીતે શ્રી સુવ્રતશેઠનું અઢલકે ધન હરી જનારા ચોરોને સુવ્રતશેઠે, રાજથી સજ પામતા ઉગાર્યા છે. દેવકુમારરાજને પોતાને હણુવા આવેલા મુભટોને શાસનદેવીની ઘોર કદર્થનાથી મુક્ત કર્યા છે.” નીતિશાસ્ત્રની પણ એ દષ્ટિ છે કે ‘અપકારિણ યઃ સાધુઃ સ સાધુઃ સન્નિવૃત્યતે’ એટલે કે-

જે આત્મા, અપકારી ઉપર પણ સદ્ગુણવાળો છે તે સન્ન જ કહેવાય છે. તેમજ તે સંબંધમાં દષ્ટાંત આપેલ છે કે-‘ છેદેડપિ ચંદનતરુઃ સુરમયતિ મુક્તં કુઠારસ્ય ’ એટલે કે-‘ કુહાડો પોતાને કાપે છે, છતાં ચંદનતરુ, તે કુહાડાનું મુખ સુવાસિત કરે છે. ’ આ રીતે નીતિદષ્ટિ પણ પોતાનું બગાડે તેનું સુધારવાને પ્રેરે છે. આ દરેક આધારથી સ્પષ્ટ છે કે- ‘ જે બગાડે તેનું બગાડ્યા વિના રહે જ નહિ માટે મારે તેનું બગાડવું નહિ. ’ એ વિચાર, નથી તો જૈનદષ્ટિનો કે નથી તો નીતિદષ્ટિનો; કોઈ અપ્રસિદ્ધદષ્ટિનો જ તે વિચાર છે. ‘ એવો તે ઇદંતૃતીયં વિચાર સુદ્ધમદષ્ટિને આવશે ! ’ એમ જૈનાચાર્યશ્રી કહે છે, એ તો ખૂબ ખૂબ વિપરીતદષ્ટિનું કથન છે. ‘ જે બગાડે તેનું બગાડ્યા વિના રહે જ નહિ માટે મારા બહા ખાતર તેનું બગાડવું ન જોઈએ ’ એવો વિચાર જૈન સુદ્ધમદષ્ટિને તો ન જ આવે, પરંતુ જૈનેતર સુદ્ધમદષ્ટિને પણ ન જ આવે. દૂર નથી જવું. વર્તમાનનો જ દાખલો જુઓ. મરણ પ્રસંગે ગાંધીજીએ કહેલ કે-‘ મને ગોળીથી વીંધનાર ગોડસેને કોઈ મારશો નહિ. ’ પોતાનું બગાડનાર પ્રતિ આ આર્યાવર્તમાં તો જૈન જૈનેતર કોઈપણ સન્નજનને ‘ તેનું સુધારો ’ એ જ ભાવના વિદિત છે. ‘ બગાડે તેનું બગાડ્યા વિના રહે જ નહિ માટે મારે તેનું ન બગાડવું ’ એ શું સુદ્ધમબુદ્ધિ છે ? જે વાક્યમાંથી ‘ બગાડે તેનું બગાડવાનું ન જ હોત તો તો બગાડવું ! ’ એ અપસિદ્ધાંત સ્પષ્ટપણે ધ્વનિત થાય છે, તે વાક્ય આર્યાવર્તના સુદ્ધમબુદ્ધિ આર્યજનનાં મનમાં પણ ઉદ્ભવે ખરું ? માટે તે ઉદ્ભવ વાક્યનો પણ જૈનજૈનેતરઆલમના હિતને માટે ‘ સંદેશ ’ પત્રમાં જ સુધારો જાહેર થવો ઘટે છે. કારણ કે-આર્યાવર્તમાં યોગની પૂર્વસેવામાં વર્તના સન્નજનો માટે પણ ‘ બગાડે તેનું બગાડે નહિ તો સારું ’ એ જ શુદ્ધ સિદ્ધાંત છે.

મળાનું આભૂષણ પગમાં પહેરાવેલ છે.

વ્યાખ્યાનમાળાના તે પ્રથમ ક્ષેત્રની (પોતાના ફેડુ નીચેની) બીજી

કાલમમાં જૈનાચાર્યશ્રીએ, મહાન જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી વિરચિત ‘શ્રી અષ્ટકજી’ નામનાં શાસ્ત્રમાંના એકવીશમા અષ્ટકને ‘સૂક્ષ્મબુદ્ધયા સદા જ્ઞેયો.’ એ પ્રથમ શ્લોક ટાંક્યો છે, જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજે અહિંઆ એક ધ્યાન ખેંચવા લાયક બાજી ગોઠવી છે. જગતના જીવોમાં કોણ સમ્યગ્દષ્ટિ છે? અને કોણ મિથ્યા-દષ્ટિ છે? તેનો નિર્ણય કરવા સર્વજ્ઞ સિવાય કોઈપણ સમર્થ નથી; છતાં આપણા આ જૈનાચાર્યશ્રીએ, આ લેખમાં પ્રથમ તકે શ્રીયુત્ત નંદલાલભાઈ ખોડીવાળાને (ગુણી ગણાવવાના આડંબરતલે) ‘જિજ્ઞાસુ-ભાવપૂર્વકના મધ્યસ્થભાવવાળા’ એટલે કે-યોગની પૂર્વભૂમિકાએ વર્તતા મિથ્યાત્વી તરીકે કદખી કાઢવાનું સાહસ કયું છે! અને તે પછી મુખ્યતથા તે ‘જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકના મધ્યસ્થભાવવાળા’ ઠરાવેલા શ્રીયુત્ત નંદલાલભાઈને ઉદ્દેશીને કરેલા તે લખાણમાં તેઓશ્રી, યોગની પૂર્વભૂમિકાવાળા (જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકના મધ્યસ્થભાવવાળા) સુજનને યોગની ઉત્તરભૂમિકાએ ચઢવાનું સામર્થ્ય લાવવા માટેના વિચારમાં યોગની પૂર્વભૂમિકાને યોગ્ય જે ઉપદેશ્ય શ્લોક છે તે ઉપદીશતા નથી; પરંતુ તે શ્લોકને તો છોડી જ દઈને શ્રી અષ્ટકજીમાંનો આ ‘સૂક્ષ્મબુદ્ધયા સદા જ્ઞેયો.’ શ્લોક વિચારવાનું ઉપદેશે છે! કે-જે યોગની ઉત્તર-ભૂમિકાએ વર્તતા આત્માને ઉપદેશ્ય છે! આનો અર્થ એ થયો કે-જે આત્માને યોગ્ય જે ઉપદેશ હતો, તેને છૂપાવીને તે આત્માને ઉપકારી ન થઈ શકે, તેવો ઉપદેશ આગલ કર્યો! કે જેથી સામે આત્મા, આત્મગુણમાં આગળ વધી શકે જ નહિ, અને તેને યોગની ઉત્તરભૂમિકા-વાળા ઉચ્ચગુણી ગણાવ્યો કહેવાય: જૈનાચાર્યને આવી બાજી, પદ લાઘવકારી ગણાય. શ્રી. અષ્ટકજીમાં તે ‘સૂક્ષ્મબુદ્ધયા સદા જ્ઞેયો.’ શ્લોકને મથાળે અવતરણમાં ‘સ્વયંધ્યાનનુશાસનાર્થમાહ’ એમ સ્પષ્ટ લખ્યું પણ છે; એટલે કે-‘આ શ્લોક, યોગની ઉત્તરભૂમિકાએ વર્તતા સુમુક્ષુજનોના ઉપદેશને માટે કહેવામાં આવે છે’ એ પ્રમાણે તે શ્લોકના અવતરણમાં

શાસ્ત્રકારે સ્પષ્ટ જણાવ્યું પણ છે; છતાં જૈનાચાર્યશ્રીએ તે ઉચ્ચકક્ષાના આત્માઓને ઉપદેશ્ય શ્લોક, યોગની પૂર્વભૂમિકાએ વર્તતા આત્માને વિચારવા ભગાવ્યો તે શાસ્ત્રકારના આશય, ઉદ્દેશ અને ઉપદેશકમનું ઉત્સંધન કરીને વાચકને ગજાનું આમૂપણ પગમાં પહેરાવવા જેવું કર્યું છે.

યોગની પૂર્વભૂમિકાવંત આત્માનો વિકાસ કરે તે શ્લોકોનું સ્થાન.

જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજે અમદાવાદમાં દર રવિવારે પ્રેમાભાઈ હોલમાં જૈનજૈનેતરઆલમને જે જાહેરવ્યાખ્યાનોનો લાભ આપેલ છે, તે વ્યાખ્યાનો પણ સદેશપત્રમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ છે. જૈનાચાર્યશ્રીએ તે વ્યાખ્યાનો, ‘પૂર્વસેવા તુ તંત્રજે-ગુંહદેવાદિપૂજનમ્. સદાચાર-સ્તપો મુક્ત્ય-દ્વેષશ્ચેહ પ્રકીર્તિતા ॥’ એ શ્રી ‘યોગગિંદુ’ નામના મહાન્ જૈનયોગશાસ્ત્રના ૧૦૯ માં શ્લોકથી આપવા શરૂ કરેલ છે. યોગની તે પૂર્વસેવાનું વર્ણન, ‘યોગગિંદુ’ શાસ્ત્રનાં તે પૃ. ૨૦ ઉપર ૧૦૯ માં શ્લોકથી માંડીને પૃ. ૨૨ ઉપરના ૧૧૯ માં શ્લોકપર્યંત સતત અને તે પછી ૧૨૧ માં શ્લોકથી પૃ. ૨૮ ઉપરના ૧૫૧ શ્લોક પર્યંત ટીકા સહિત આપવામાં આવેલ છે. તે શ્લોકો અને ટીકાના આધારે અપાએલાં તે વ્યાખ્યાનોનો લગભગ નિષ્કર્ષરૂપે ‘જૈનાચાર્યશ્રીના હાથે એ’ પર્યુપણ્ણી વ્યાખ્યાનમાળા શરૂ કરવામાં આવેલ છે. તે વ્યાખ્યાન-માળાનો તા. ૨૯ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ ના ‘સદેશ’ પત્રમાંનો આ પ્રથમ શ્લોક પણ તેથી જ મુખ્યતવા તેઓશ્રીએ ‘જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકના મધ્યસ્થભાવવાળા’ તરીકે કહેલા શ્રીયુત્ત નંદલાલભાઈ બોડીવાળાને ઉદ્દેશીને લખાયા પામેલ છે. જૈનાચાર્યશ્રીએ સર્વ ઇવેને લાભ કરવા હાથ ધરેલ આ ‘યોગગિંદુ’ શાસ્ત્રનાં પેજ ૨૦ થી ૨૮ સુધીમાં ‘જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકના મધ્યસ્થભાવવાળા’ આત્માઓને મિથ્યાદિતી સ્થિતિવાળા જ જણાવ્યા છે. એ સ્થિતિના (યોગની પૂર્વસેવાની અવ-

રથાને ભજતા) પુણ્યાત્માઓના આત્માના વિકાસ અર્થે, તે સ્થિતિના આત્માઓએ સૂક્ષ્મશુદ્ધિએ વિચારવાના જે શ્લોકો છે, તે શ્લોકો પણ તે ‘યોગચિન્દુ’ નામના મહાન્ યોગશાસ્ત્રના પેજ ૨૮ ઉપરના શ્લોક ૧૫૨ થી શરૂ થાય છે. વિસ્તારના ભયથી તેનું વર્ણન અહિં આપવું મોકુફ રાખવું પડે છે. યોગની પૂર્વસેવામાં વિચરતા જિજ્ઞાસુ પુણ્યવંતોએ પોતાના આત્મહિતાર્થે તે ગ્રંથ, (સુદ્રિત પ્રતાકારે) વેતનથી મળે જ છે, તે મેળવીને વિદ્વાન્ જ્ઞેનાચાર્યોદ્વારા ધારી લેવા આપ્ત-ભલામણ છે. યોગચિન્દુ નામનો તે મહાન્ ગ્રંથ, સર્વધર્મ પ્રતિ સમભાવી તરીકે સુવિખ્યાત એવા મહાન્ જ્ઞેનાચાર્ય શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ વિરચિત હોઈને જૈનજૈનેતર સહુ ભાઈઓને મહાન્ હિતકારી છે. આત્માર્થીજનોએ તે ગ્રંથ અવશ્ય અવગાહી લેવા જેવો છે. એથી યોગની પૂર્વસેવા સંબંધે અપાએલાં એ વ્યાખ્યાનો એ ગ્રંથમાં વર્ણવેલ યોગની પૂર્વસેવાનાં સત્ય સ્વરૂપથી કેટલાં વિપરીત છે? તે પણ લક્ષમાં આવી જશે. “યોગચિન્દુશાસ્ત્રના તે ૧૫૨ થી શરૂ થતાં સંખ્યાબંધ શ્લોકોને સૂક્ષ્મશુદ્ધિથી વિચારીને તેના હાર્દને હૃદયસાત્ કરનારા યોગની પૂર્વભૂમિકાએ વર્તતા ‘જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકના મધ્યસ્થભાવ’-વાળા પુણ્યવંત આત્માઓ, ગ્રંથીભેદ કરીને યોગની પૂર્વ ભૂમિકાએથી યોગની ઉત્તરભૂમિકાએ પહોંચવા સમર્થ બને છે.” એ પ્રમાણે હજાર વર્ષ પૂર્વે થઈ ગયેલા મહાન્ જ્ઞેનાચાર્ય શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ સ્પષ્ટ કરમાવે છે: આમ છતાં વર્તમાન જ્ઞેનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરીજી મહારાજ, એથી ઉલટી જ રીતે-“યોગની ઉત્તરભૂમિકાએ વર્તતા પુણ્યવંત આત્માઓને ઉપદેશ્ય એવા એ સૂક્ષ્મબુદ્ધ્યાં” શ્લોકોને વિચારીને તેના હાર્દને આત્મસાત્ કરનારા ‘જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકના મધ્યસ્થભાવવાળા’ આત્માઓ ગ્રંથીભેદ કરીને યોગની પ્રથમભૂમિકાએથી ત્રીજી-ત્રીજી બને ચોથીભૂમિકાએ પહોંચવા સમર્થ બને છે.” એ પ્રમાણે નવું જ વિધાન કરે છે! સર્વ જ્ઞેનાચાર્યોથી પોતે ભિન્ન હોવાનું

આ સૂચક પ્રતીક છે. કારણ કે—“શ્રી અષ્ટકૃત્તમાં ‘સૂક્ષ્મબુદ્ધ્યા સદા જ્ઞેયો’ નો ઉપદેશ જ ગ્રંથીભેદ કર્યો હોય, તે આત્માને ઉદ્દેશીને જણાવેલ હોવા છતાં આ જ્ઞેનાચાર્યશ્રી, તે ઉપદેશથી ગ્રંથીભેદ થવાનું વિધાન કરે છે ! જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકના મધ્યસ્થ ભાવવાળા આત્મા માટે ‘યોગ-બિન્દુ’ ગ્રંથના ૧૧૯મા શ્લોકની ટીકામાં મહાન જ્ઞેનાચાર્યશ્રી હરિભદ્ર-સૂરીશ્વરજી મહારાજ સ્પષ્ટ જણાવે છે કે—‘પ્રથમમેવારબ્ધસ્થૂલધર્માચારાણામ્ સમ્યગ્દષ્ટ્યાચચિત્તદેશનાપરિહારેણ ઉપદેશો દાતવ્યઃ’ આમ છતાં આપણા આ વર્તમાન..... યોગચાર્યશ્રી, તે શાસ્ત્રાગ્રાથી વિરક્ત જઈને ધર્મના પ્રથમ આચારમાં વર્તતા આત્માઓને તે સમ્યગ્દષ્ટિ આદિ આત્માને હિયત એવા ‘સૂક્ષ્મબુદ્ધ્યા સદા જ્ઞેયો’ શ્લોકથી દેશના આપે છે !”

યોગની ચાર ભૂમિ પણ શાસ્ત્રવિરુદ્ધ છે.

ઉપર જોઈ ગયા તેમ જ્ઞેનાચાર્યશ્રીની ‘સંદેશ’ પત્રમાંની પર્યુષણા વ્યાખ્યાનમાળા પણ સંદેશપત્રમાંનાં તે અગાઉનાં વ્યાખ્યાનો સાથે નિકટનો જ સંબંધ ધરાવતી હોઈને જ્ઞેનાચાર્યશ્રીએ તે વ્યાખ્યાનમાળાને મુખ્યત્વે યોગની પૂર્વસેવામાં વર્તના આત્માઓને ઉદ્દેશીને જ લખેલ છે. એ રીતે તે પર્યુષણાની વ્યાખ્યાનમાળાની સાથે સીધો જ સંબંધ ધરાવતા તા. ૨૪ ગુલાઈ ૧૯૫૧ ના ‘સંદેશ’ પત્રમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ લેખની પહેલી કોણમમાં જ્ઞેનાચાર્યશ્રીએ યોગની વ્યાખ્યા કરતાં જણાવ્યું છે કે—“ચાર ભૂમિકા:—આત્માને પરમપદે યોજે તે યોગ, અને એ છે પ્રથમ ભૂમિકા: બીજી ભૂમિકા છે મર્યાદિત સદ્ગુહસ્થ યુવન: ત્રીજી ભૂમિકા છે, વિવેકવાળું યુવન: આ ત્રણે ભૂમિકા સહુ માટે સહેલી નથી, એટલે અનંતજાનીઓએ એ ત્રણે ભૂમિકા ઉપર ક્રમશ: જઈ શકાય એ માટે ચોથી ભૂમિકા કરી છે. પણ આ ચોથી ભૂમિકાવાળાને પણ જે જન્મથી સંસ્કાર મળ્યા હોય તે જ ઉપલી ત્રણ ભૂમિકાઓની વાત જ્યે તેમ છે.”

જ્ઞેનાચાર્યશ્રીએ યોગની એ ચાર ભૂમિકા જણાવનારી વ્યાખ્યા

મનસ્વીપણે ઉપજીવીને રળુ કરેલ હોઈને તે મહાન યોગશાસ્ત્રથી વિરૂદ્ધ છે. આત્માને પરમપદે યોજે, તે યોગની પ્રથમ ભૂમિકા નથી; પરંતુ યોગ શબ્દનો માત્ર શબ્દાર્થ છે: જુઓ ‘યોગમિંદુ’ શ્લોક ૫ તથા શ્લોક ૨૦૧ : ત્યાં શાસ્ત્રકારે ‘યોગ’ શબ્દનો શબ્દાર્થ જણાવેલ છે કે- ‘યોજનાદ્યોગ इत्युक्तो, मोक्षेण मुनिसत्तमैः ।’ એ જ રીતે તે ‘યોગમિંદુ’ શાસ્ત્રમાં ‘મર્યાદિત ગૃહસ્થજીવનને યોગની જીજ્ઞ ભૂમિકા કહેલ નથી અને વિવેકવાળાં જીવનને યોગની ત્રીજી ભૂમિકા કહેલ નથી; પરંતુ તે બંને સ્થિતિને તે ‘યોગમિંદુ’ શાસ્ત્રના શ્લોક ૧૦૯ થી ૧૨૨ સુધીમાં યોગની પૂર્વસેવા=પૂર્વભૂમિકા જ કહેલ છે. આથી સ્પષ્ટ છે કે જૈનાચાર્યશ્રીએ, યોગની તે ત્રણ ભૂમિકા મનસ્વીપણે જ રળુ કરી છે ! એટલેથી જ નહિ અટકતાં તેઓશ્રી આગળ વધે છે ! અને કહે છે કે-“ આ ત્રણે ભૂમિકા સહુ માટે સહેલી નથી, એટલે અનંતજ્ઞાનીઓએ એ ત્રણે ભૂમિકા ઉપર ક્રમશઃ જઈ શકાય એ માટે ચોથી ભૂમિકા કરી છે !” જૈનાચાર્યશ્રીનું આ વાક્ય તો ખુદ્દુ મિથ્યાદષ્ટિપણું જ સૂચવે છે ! કોઈપણ જૈનશાસ્ત્ર એ રીતે યોગની ત્રણ ભૂમિકા હોવાનું કહેતું જ નથી; પછી તે ભૂમિકા સહેલી કે આકરી હોવાની વાતને સ્થાન જ ક્યાં છે ? યોગની તેવી ભૂમિકાઓ જ નથી, એટલે ‘અનંતજ્ઞાનીઓએ એ ત્રણે ભૂમિકા ઉપર ક્રમશઃ જઈ શકાય એ માટે ચોથી ભૂમિકા કરી છે’ એ વાત જ વસ્તુતઃ ગપ દૂર છે. વળી અનંતજ્ઞાનીઓ યોગની કોઈ ભૂમિકાને કરતા પણ નથી જ, યોગ શાશ્વત છે.

સુધારો જાહેર કરવાની ફરજ.

યોગની તે વ્યાખ્યા સંબંધમાં કરેલ આ સ્પષ્ટીકરણથી જૈનજૈનેતર આલમને ચેતવીએ છીએ કે-“ જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીએ યોગની શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ વ્યાખ્યા રળુ કરીને એકાંગી યોગને ચાર ભૂમિકામાં મનસ્વીપણે વહેંચ્યો, એ ઉપર ભદ્રિકાને વિશ્વાસ ખેસાડવા સાર જ તેઓશ્રીએ, તે યોગની ભૂમિકાઓ અનંતજ્ઞાનીઓએ કરી હોવાનું જણા-

વધું પડ્યું છે. વસ્તુતઃ તો યોગની તે ચાર ભૂમિકા પોતે જ ઉપજવી કાઢેલ છે. જૈનશાસ્ત્રમાં યોગની તેવી કોઈ સ્થળે વ્યાખ્યા નથી તેમજ યોગની તેવી કે-તે સીવાયની બીજી પણ કોઈ ભૂમિકાઓ કોઈ જ અનંતજ્ઞાનાઓએ કરી હોવાનો નિર્દેશ નથી. યોગ, એ કોઈ પ્રાસાદની જેમ ૧ ૨-૩ આદિ આંતરા-મજલા ધરાવનારો પદાર્થ નથી; પરંતુ એકાંગી આત્મરમણતા છે. ગુઓ તે જ યોગખિન્દુ અંથરતનો ૨૦૩ મો 'લોકઃ ત્યાં જણાવ્યું છે કે- 'મિચ્છગ્રન્થેસ્તુ યત્પ્રાયો, મોક્ષે ચિત્તં ભવે તનુઃ ॥ તસ્ય તત્સર્વં પૃથ્વેહ, યોગો યોગો હિ ભાવતઃ ॥' મહાન્ જૈનત્રાયાર્યશ્રી હરિભદ્રમૂરીશ્વરજી મહારાજ વિરચિત શ્રી યોગદૃષ્ટિ સમુચ્ચય ' નામના અપૂર્વ અંથરતનના ૧૮ મા 'લોકમાં કહ્યું છે કે- 'વિગેષાસ્તુ મેદાઃ પુનઃ સદૃઃસ્મૃયાંસોઽતિવહવઃ સૂક્ષ્મમેદતોઽનંતમેદત્વાત્ ' એ આધારે આરાધકભેદે આ એકાંગીયોગના અનંતા પણ ભેદ હોઈ શકે છે." આ દરેક શાસ્ત્રીયઆધારોથી સ્પષ્ટ છે કે-વર્તમાન જૈન-ત્રાયાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીની યોગની ચાર ભૂમિકાવાળી વ્યાખ્યા સહાંતર શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ હોઈને જૈનજંતેતર આલમને મહાન્ અનર્થ-કારી છે, અને તેનો મુધરો શ્રીયુત નંદલાલભાઈ બોડીવાળાએ 'સંદેશ' પત્રમાં જ તે ગાંધીના હસ્તે જાહેર કરાવી દેવાની વ્યવહાર કરેલ છે.

યોગના પાંચ, આઠ અને અનંતા પણ ભેદ હોય છે.

એ રીતે 'યોગખિન્દુ' શાસ્ત્રમાં યોગની ચાર ભૂમિકા તો જણાવેલ જ નથી, પરંતુ તે શાસ્ત્રની ગાથા ૩૧ માં '૧-અધ્યાત્મ, ૨-ભાવના, ૩-ધ્યાન, ૪-સમતા અને ૫-વૃત્તિસંક્ષેપ' એ પ્રમાણે યોગના પાંચ ભેદ જરૂર જણાવ્યા છે, એમ તો 'યોગદૃષ્ટિ સમુચ્ચય' નામના યોગ-શાસ્ત્રના ૧૩ મા 'લોકમાં 'મિત્રા, તારા, યક્ષા, દીપ્ત્રા, સ્થિરા, કાન્તા, પ્રભા અને પરા' એ પ્રમાણે યોગની આઠ દૃષ્ટિ તરીકે યોગના આઠ ભેદ પણ જણાવેલ છે; પરંતુ તે દરેક' યોગના સ્થૂલ ભેદો છે: યોગના

સૂક્ષ્મ ભેદો તો ‘યોગદષ્ટિ’ ગ્રંથના ઉપર જણાવેલ શ્લોક ૧૮ની વ્યાખ્યા મુજબ અનન્તા છે. ‘યોગબિન્દુ’ શાસ્ત્રનો ૩૮૦ મો શ્લોક પણ જણાવે છે કે-‘उक्तं विचित्रमेतच्च तथावस्थादिभेदतः’ આ રીતે ‘યોગબિન્દુ’ અને ‘યોગદષ્ટિ’ એ બંને ગ્રંથરત્નમાં યોગના જે અનુક્રમે પાંચ અને આઠ ભેદો જણાવેલા છે, તે ભેદોમાં પણ જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજે વર્ણવેલ યોગની ૪ ભૂમિકા અને તેની તેઓએ કરેલી વ્યાખ્યાની ગંધ નથી: માત્ર તેઓશ્રીએ તો ‘યોગબિન્દુ’ ગ્રંથમાં વર્ણવેલ યોગની પૂર્વસેવાની વાતને પકડીને યોગ સંબંધીનું તે બધું જ ચણતર પોતાની મતિકલ્પનાએ જ ચણી કાઢ્યું છે! જે જૈનજૈનેતર તમામ આલમને અનર્થકારી છે: કારણ કે-‘યોગ’ એ જૈનનો જ વિષય નથી, જૈનજૈનેતર સર્વ કોઈના વિષય છે માટે જ તેઓશ્રીના હસ્તે શ્રીયુત બોડીવાળાએ પોતાના પ્રસિદ્ધ પત્રમાં એ દરેક શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ પ્રરૂપણાઓનો મુધારો જાહેર કરાવવાની આવશ્યક ફરજ છે. કારણ કે-શ્રીયુત નંદલાલભાઈએ ‘તે જનાચાર્યશ્રીનાં વ્યાખ્યાનો તમારા જીવનમાં ચમત્કારિક ફેરફારો કરશે અને તમને શાંતિ આપશે.’ એ પ્રમાણે ‘જૈનાચાર્યશ્રીનાં તે વ્યાખ્યાનો બદલ’ તા. ૨૮-૮-૫૧ ના સંદેશમાં પોતાનો સહીથી લોકોને જાહેર ખાત્રી આપી છે.

**જનજૈનેતર સર્વશાસ્ત્રોથી વિરૂદ્ધ એણું
અવળું જ યોગશાસ્ત્ર રજુ કયું છે !**

પ્રસ્તુત ‘યોગબિન્દુ’ ગ્રંથના ૧૦૯ માં તે ‘पूर्वसेवा तु तंत्रज्ञैः ૦’ શ્લોક દ્વારા “ ૧-ગુરુદેવાદિપૂજન, ૨-સદાચાર, ૩-તપ અને ૪-મોક્ષનો અદ્વેષ ” એ ચાર ગુણવાળા પુરૂષને ‘યોગની પૂર્વસેવા’વાળો જણાવેલ છે: એટલે કે-તે ચાર ગુણો ધરાવનાર પુણ્યાત્મા, યોગના પ્રાથમિક અભ્યાસમાં વર્તે છે, એમ શાસ્ત્ર કહે છે. તે મુજબ યોગની પૂર્વાવસ્થાએ વર્તતા તે પુણ્યાત્માને (તે ગ્રંથના શ્લોક ૧૧૭થી ૧૧૯

સુધીની વ્યાખ્યાદ્વારા) ચારિસંજીવની ન્યાયે રાગી-નિરાગી સર્વદેવો પ્રતિ સમાન આદર-પૂજા-ભક્તિવંત જણાવેલ છે, અને શ્લોક ૧૪૦ ની વ્યાખ્યાદ્વારા મુક્તિનો અદ્વેષી તરીકે મધ્યસ્થ જણાવેલ છે. યોગની આ પૂર્વસેવામાં વર્તી પુરૂષ જે ગુણ ધરાવે છે, તે ગુણને જ જૈનાચાર્યે, એ પયુષણ વ્યાખ્યાનમાળાના પ્રથમ લેખમાં ‘નિશાસુભાવ પૂર્વકનો મધ્યસ્થભાવ’ ગુણ કહેલ છે. ‘યોગમિંદુ’કાર કહે છે કે-એ ગુણ હોય ત્યાં સુધી આત્મા મિથ્યાદષ્ટિ હોય છે.

યોગની મિત્રાદષ્ટિ.

એ જ રીતે ‘યોગદષ્ટિ’ નામના ગ્રંથમાં યોગની જે આઠ દષ્ટિ જણાવેલ છે, તે આઠ દષ્ટિમાંની પ્રથમની મિત્રાદષ્ટિમાં વર્તતા આત્માને વિષે વર્તતા યોગબીજનું સ્વરૂપ, તે ગ્રંથના શ્લોક ૨૧ થી ૪૦ સુધી આપેલ છે. તેમાં જણાવેલ છે કે “મિત્રાદષ્ટિમાં વર્તતા પુરૂષને જ્ઞાનાવબોધ તૃણના અગ્નિ જેવો મંદ હોય છે, અહિંસા, સત્ય, અયૌર્ય, બ્રહ્મચર્ય અને પરિગ્રહ એ પાંચવ્રતના જે ધૃતિ-પ્રવૃત્તિ-શૌર્ય અને સિદ્ધરૂપ ૪-૪ ભેદો છે, તેનાં પાલનની રચી હોય છે, દેવગુરૂનાં કાર્યમાં અખેદ-પણું હોય છે, દેવગુરૂ સિવાયના બીજાઓનાં કાર્યને વિષે (તેઓને તત્સ્વરૂપે જાણતો હોવાને લીધે તેઓ પ્રતિ માત્સર્યબીજનો સહભાવ હોવા છતાં) માત્સર્યભાવના અંદરને દબાવીને જોડાઈ જવાનો આશય ધરાવે તેવો અદ્વેષ હોય છે. આ પહેલી યોગદષ્ટિમાં વર્તતો પુરૂષ, મોક્ષનાં નિશ્ચય કારણ રૂપ યોગનાં બીજોનું ગ્રહણ કરે છે. (શ્રી જીનેશ્વરદેવ પ્રતિ શુભભાવથી વાસિત ચિત્ત હોય અને શ્રી જીનેશ્વરદેવોને મનથી નમસ્કાર તેમજ પંચાગ પ્રણામ વગેરે શુદ્ધ કરે, તે અનુજ્ઞાન મોક્ષને યોગ આપે તેવો યોગ કહેવાય છે.) તેવા ઉત્તમ અનુજ્ઞાનનું જે કારણ બને તે સર્વોત્તમ યોગબીજ કહેવાય છે. ચિત્તની તેવી શુદ્ધતા, પુરૂષને ચરમપુદ્ગલ પરાવર્તમાં તથાભવ્યતાના પરિપાકથી નિશ્ચયે હોય છે, પરંતુ તે પહેલાંના ક્ષિપ્ર આશયવાળા તેમજ તે પછીના વિશુદ્ધતર આશયવાળા યોગના કાળમાં પુરૂષને તે યોગબીજ હોતું નથી. વગેરે ”

યોગની તારાદષ્ટિ.

તે ‘યોગદષ્ટિ’ ગ્રંથના શ્લોક ૪૧ થી ૪૮ સુધીમાં યોગની બીજી ‘તારાદષ્ટિ’નું સ્વરૂપ જણાવેલ છે. તેમાં કહેલું છે કે-“યોગની આ બીજી તારાદષ્ટિમાં પુરૂષને જ્ઞાનનો અવબોધ, છાણના અગ્નિના કણ જેવો દીપ્ત હોય છે: એટલે કે-પ્રથમની દષ્ટિ કરતાં અહિં જરા સ્પષ્ટ બોધ હોય છે, શૈય વગેરેના તેમજ ઇચ્છા વ્રત વગેરેના નિયમ હોય છે, પરલોક સંબંધીનાં પોતાનાં હિતમાં કંટાળા રહિતની પ્રવૃત્તિ હોય છે. અને તાત્વિક વિષયોને અદ્વૈષ્ટક સ્વીકારવાની તત્વને અનુકૂળ જિજ્ઞાસા હોય છે. । યોગની કથામાં અખંડપણે અત્યંત પ્રીતિ હોય છે, તેમજ શુદ્ધયોગને ધારણ કરવાવાળા યોગીએ પ્રતિ નિશ્ચયે બહુમાન હોય છે, વગેરે.”

‘યોગદષ્ટિ’ ગ્રંથની આ બે દષ્ટિનો અધિકાર, ઉપર જણાવી ગયા તે ‘યોગિન્દુ’ ગ્રંથના શ્લોક ૧૦૯ થી ૧૪૦ પર્યાંતના અધિકારને સંગત છે: ‘યોગિન્દુ’ ગ્રંથસૂચક તે સ્થિતિની જેમ ‘યોગદષ્ટિ’ ગ્રંથ-સૂચક આ બે યોગદષ્ટિની સ્થિતિને ભજતો પુરૂષ પણ યોગની પૂર્વ-સેવામાં વર્તે છે, અને જેનાચાર્યશ્રીએ પર્યુપણ વ્યાખ્યાનમાળાના પ્રથમ લેખમાં જણાવવા મુજબ તે આત્મા, ‘જિજ્ઞાસુભાવપૂર્વકનો મધ્યસ્થ-ભાવ’ ગુણ ધરાવતો હોવાથી ‘તે તે ગુણો હોય ત્યાં સુધી તે મિથ્યા-દષ્ટિ હોય છે’ એમ આ ‘યોગદષ્ટિ’ ગ્રંથ પણ કહે છે. પુરૂષને યોગની આ મિથ્યાદષ્ટિજ્ઞાપક પૂર્વસેવાને શાસ્ત્રકારે ‘યોગપ્રાસાદપ્રથમભૂમિકારૂપા’ વાક્યવડે યોગની પ્રથમભૂમિકા કહેલ છે. એ ભૂમિકા પ્રાપ્ત થયા પછી પુરૂષ, યોગની એ પછીની કહેવાતી સર્વ ઉત્તર=ત્રેષ ભૂમિકાને પ્રાપ્ત કરવા સમર્થ બને છે, એમ દરેક શાસ્ત્રકારો જણાવે છે: આમ છતાં તે શાસ્ત્રીયવાતથી ઉલટા જઈને જેનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્ર-સૂરિજી મહારાજે, ‘સંદેશ’ તા. ૨૪-૭-૫૧ ના પોતાના લેખની પહેલી કોલમમાં “આત્માને પરમપદે યોગે તે યોગ, અને એ છે પ્રથમ ભૂમિકા”

એમ કહીને યોગની તે પૂર્વભૂમિકાને સર્વોત્તમ ભૂમિકા તરીકે જણાવેલ છે, અને યોગની સર્વોત્તમ ભૂમિકાને ‘સંદેશ’ તા. ૩૦-૭-૫૧ ના લેખમાં [યોગની ચોથી ભૂમિકાવાળાને પણ જે જન્મથી સંસ્કાર મળ્યા હોય તો જ ઉપલી ત્રણ ભૂમિકાની વાત જયે તેમ છે, એમ કહીને] યોગની પૂર્વ ભૂમિકા કહી છે; તે અનંતજ્ઞાનીઓએ જણાવેલ યોગશાસ્ત્રને ઉત્થાપીને જૈનાચાર્યશ્રીએ, અવળું જ યોગશાસ્ત્ર રચી કરેલ છે ! જે જૈન જૈનેતર સર્વને અનર્થકારી હોવાથી તે સંબંધી સુધારો પણ ‘સંદેશ’ પત્રમાં જાહેર થવો ઘટે છે. યોગની શ્રેષ્ઠ ભૂમિએ પહોંચવાનો આ ઉત્ક્રમ પણ કોઈ યોગશાસ્ત્રમાં દીઠો નથી.

યોગભૂમિની પણ ફેંકાફેંક !

તા. ૨૪-૭-૧૯૫૧ ના ‘સંદેશ’ના લેખમાં આપણા જૈનાચાર્યજી લખે છે કે-“ ચાર ભૂમિકા=આત્માને પરમપદે યોજે તે યોગ, અને એ છે પ્રથમ ભૂમિકા: બીજી ભૂમિકા છે મર્યાદિત સદ્ગૃહસ્થજીવન: ત્રીજી ભૂમિકા છે વિવેકવાળું જીવન: આ ત્રણે ભૂમિકા સડું માટે સહેલી નથી, એટલે અનંતજ્ઞાનીઓએ એ ત્રણે ભૂમિકા ઉપર ક્રમશઃ જઈ શકાય એ માટે ચોથી ભૂમિકા કરી છે. પણ આ ચોથી ભૂમિકાવાળાને પણ જે જન્મથી સંસ્કાર હોય તો જ ઉપલી ત્રણ વાત જયે તેમ છે. ”

આ વાતદ્વારા જૈનાચાર્યશ્રીએ એમ જણાવ્યું છે કે-“ આત્માને પરમપદે યોજે તે યોગની પહેલી ભૂમિકાએ પહોંચવા માટે યોગની ચોથી ભૂમિકા છે. ” જ્યારે તા. ૩૦-૭-૫૧ ના ‘સંદેશ’ના લેખમાં આપણા એ જ જૈનાચાર્યશ્રી, પોતાની તે વાતથી ઉલટી જ રીતે લખે છે કે-“ પરમપદ અને તેની સાથે આત્માને યોજી આપનાર જે યોગ અને તેની (પ્રથમની) ભૂમિકાએ પહોંચવા માટે જે (ચોથી) ભૂમિકા છે, તેને આપણે પ્રથમ ભૂમિકા તરીકે ઓળખીએ છીએ. ” કેવી ઉલટી સુલટી વાતો ? યોગભૂમિની પણ કેવી ફેંકાફેંક ? મહાન જૈનાચાર્યશ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ જેવા સમર્થ ગીતાર્થ મહાપુરુષ

વિરચિત 'યોગબિંદુ' અને 'યોગદષ્ટિ' જેવા મહાન્ યોગશાસ્ત્રોની ટંકશાળી યોગવ્યાખ્યાને ઉત્થાપીને જૈનાચાર્યશ્રીએ સ્વમતિએ ઉપજાવી કાઢેલી યોગની ૪ ભૂમિકાની પણ તેઓશ્રીના જ હાથે થતી આવી ઉલટીસુલટી ફેંકાફેંક દેખીને જૈનજૈનેતર સહુ ઠાઠને આ આચાર્યશ્રીનાં યોગશાસ્ત્ર પ્રતિ રહેજો શંકા થાય કે-જે જૈનાચાર્યશ્રી, અઠવાડિયા પહેલાં જ જે યોગભૂમિકાને પ્રથમ ભૂમિકા તરીકે તથા ચોથી ભૂમિકા તરીકે ઓળખાવે છે, તે જ જૈનાચાર્યશ્રી, એક જ અઠવાડિયા બાદ તે જ પ્રથમ અને ચોથી ભૂમિકાને ઉલટાવીને અનુક્રમે ચોથી અને પ્રથમ ભૂમિકા તરીકે ઓળખાવે છે! તે જૈનાચાર્યશ્રીનાં તેવાં યોગશાસ્ત્રને શી રીતે પ્રમાણિક માની શકાય? માટે જૈનાચાર્યશ્રી પાસેથી યોગભૂમિકા સંબંધીની તે બંને ઉલટીસુલટી કરેલી વાતોનો ખુલાસો પણ 'સંદેશ' પત્રમાં શાસ્ત્રાધારે જાહેર કરાવવો ઘટે છે.

‘યોગબિંદુ’ ગ્રંથના ૧૦૯ માં આ ‘પૂર્વસેવા તુ તંત્રજૈ-ગુરુદેવાદિ-પૂજનમ્ । સદાચારસ્તપો મુક્ત્યદ્વેષશ્ચેહ પ્રકીર્તિતા ॥’ શ્લોકદ્વારા મહાન્ શાસ્ત્રકાર જૈનાચાર્યશ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજે યોગની પૂર્વસેવાના ‘૧-ગુરુદેવાદિપૂજન, ૨-સદાચાર, ૩-તપ અને ૪-મુક્તિનો અદ્વેષ’ એ ચાર ગુણો જણાવેલ છે. એ પછીથી શ્લોક ૧૧૦ થી ૧૨૫ સુધીમાં તે ચાર ગુણોમાંના ‘ગુરુદેવાદિપૂજન’ નામના પ્રથમ ગુણનું વિસ્તૃત વિવેચનપૂર્વક અપૂર્વ વર્ણન આપવામાં આવેલ છે, શ્લોક ૧૨૬ થી ૧૩૦ સુધીમાં ‘સદાચાર’ નામના બીજા ગુણનું ‘સદાચારના ૧૯ પ્રકારો જણાવવા પૂર્વક’ સુંદર વર્ણન કરેલ છે, શ્લોક ૧૩૧ થી ૧૩૫ સુધીમાં ‘તપ’ નામના ત્રીજા ગુણનું અને શ્લોક ૧૩૬ થી ‘મુક્તિનો અદ્વેષ’ નામના ચોથા ગુણનું “અવેઘસંવેઘ અને વેઘ-સંવેઘ” પદોપભોગી આત્માને યોગ્ય અદ્ભૂત વર્ણન કરવામાં આવેલ છે.

તપની વ્યાખ્યા પણ ઉલટાવી !

જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજે યોગની પૂર્વસેવા૩૫ તે ચાર

ગુણમાંના પ્રથમના 'ગુરુદેવાદિપૂજન અને સદાચાર' એ બે ગુણોની વ્યાખ્યા, ના. ૨૭ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ ના 'સંદેશ' પત્રમાંના લેખની બે કોલમ સુધીમાં યથામતિએ પૂર્ણ કરી છે, અને તે લેખની ત્રીજી કોલમમાં છેલ્લા 'તપ અને મુક્તિનો અદ્રેષ' એ બે ગુણોની વ્યાખ્યા આપેલ છે. અહિં યોગની પૂર્વસેવાવાળાને તે ત્રીજે તપ ગુણ કેવા પ્રકારના તપથી વાસિત હોય? તેની સમજ આપતાં 'યોગિન્દુ' નામના ગ્રંથના શ્લોક ૧૩૧ થી ૧૩૫ સુધીમાં મહાન જ્ઞાનાચાર્યશ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ જણાવે છે કે-યોગની પૂર્વસેવામાં વર્તતા પુરૂષમાં જેમ દેવગુરુપૂજન અને સદાચાર એ બે ગુણ હોય છે તેમ પાપને તપાવે તેવા 'ચાંદ્રાયણ, કૃત્તિક, મૃત્યુન્મય અને પાપમુદન' એ પ્રકારનાં તપરૂપ ત્રીજે ગુણ પણ કત્તેવ્યરૂપે હોય છે. તે પરમોપકારી મહાપુરૂષે ત્યાં આગળ તે ચારે પ્રકારનાં તપનું સ્વરૂપ પણ અનુક્રમે જણાવેલ છે કે-શુક્લપક્ષના પડવાના દિને ૧ કવલ, ખીજને દિવસે ૨ કવલ, એમ વધતાં વધતાં પુનમના દિને પંદર કવલ આહાર ગ્રહણ કરે અને કૃષ્ણપક્ષના પડવાને દિને ચૌદ કવલ, ખીજના દિને તેર કવલ, એમ ઘટતાં ઘટતાં વદ ચૌદશે એક કવલ આહાર ગ્રહણ કરી અમાવાસ્યાના દિને ઉપવાસ કરે તે ૧ ચાંદ્રાયણ તપ કહેવાય છે.

૨ કૃત્તિકૃત્તપ:-આ તપના 'સંતાપનકૃત્તિક, પાદકૃત્તિક, સંપૂર્ણકૃત્તિક' વગેરે અનેક ભેદો છે. પ્રથમના ૩ દિવસ ઉષ્ણજળનું, તે પછી ત્રણ દિવસ ઉષ્ણધૂતનું, તે પછી ત્રણ દિવસ ઉષ્ણમૂત્રનું અને તે પછી ત્રણ દિવસ ઉષ્ણદૂધનું પાન કરવું તે સંતાપનકૃત્તિક તપ: તે જ પ્રમાણે તપ કર્યા બાદ ભિક્ષાયાચી એકાશન કરે અને તેની ઉપર એક ઉપવાસ કરે તે પાદકૃત્તિક તપ: અને એ રીતનો તે તપ તેથી ચારગુણો કરે તે સંપૂર્ણકૃત્તિક તપ: કહેવાય છે.

૩ મૃત્યુન્મયતપ: 'મૃત્યુન્મય' નો જપ કરવાપૂર્વક આ તપ, એક માસના લામટ ઉપવાસથી થાય છે. તે તપ કરતાં આ લોકના

ભોગપદાર્થોની આશંસાનો ત્યાગ કરવાપૂર્વક કષાયનો રોધ, બ્રહ્મચર્યનું પાલન અને દેવપૂજન વિગેરે વિધિ સાચવવાનો હોય છે.

૪ પાપસૂદન તપઃ—સાધુદ્રોહ વગેરે જે જે પાપાચરણો સેવ્યાં હોય તે તે પાપોની અપેક્ષાએ આ તપ અનેક પ્રકારે કરવાનો હોય છે. જ્ઞાનાદિ આઠ કર્મની અપેક્ષાએ તો આઠ દિવસ સુધી આઠ પ્રકારે કરવાનો હોય છે. આત્માએ જે પાપ આચર્યું હોય તે પાપની શુદ્ધિ માટે તે પાપ જેટલા દિવસ યાદ આવ્યા કરે, કે જે દિવસે યાદ આવે તેટલા દિવસ કે તે દિવસે ઉપવાસ કરવા કે કરવો તે પાપસૂદન તપ કહેવાય છે. જ્ઞાનાદિ આઠ કર્મોને તોડવા માટેનું કર્મસૂદન તપ તો આઠ કર્મના કર્મદીઠ અનુક્રમે ઉપવાસ, એકાશન, એકસિકથ, એકલદાણું, એકદત્તી, નીવી, આયંબિલ અને આઠમા દિવસે આઠ કવલ આહાર લઇને કરવાનું હોય છે. આ પાપસૂદનતપમાં “ ઐ હ્રીં અસિઆઉસા નમઃ ” છત્યાદિ મંત્રોનો પ્રાયઃ જપ કરવાનો હોય છે.

મહાન્ જૈનાચાર્યશ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ, ‘ યોગખિન્દુ ’ ગ્રંથમાં યોગની પૂર્વસેવાવાળાને કર્તવ્ય તરીકે ઉપર મુજબનો જ ચાર પ્રકારનો તપ હોય એમ સ્પષ્ટ કહે છે; છતાં એ જ યોગખિન્દુ ગ્રંથને આધારે એ જ યોગની પૂર્વસેવાનો ઉપદેશ આપતા જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજ, એ મહાન્ જૈનાચાર્ય અને મહાન્ યોગગ્રંથથી વિરૂદ્ધ જઈને યોગની પૂર્વસેવાવાળાના તે તપગુણને ચાર પ્રકારનો જણાવે છે, તે અનર્થકારી છે. જુઓ તા. ૨૭ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ ના ‘ સંદેશ ’ પત્રમાંના તેઓશ્રીના તે લેખની ત્રીજી કોલમમાં જણાવેલ છે કે—“ ૧૨ પ્રકારનાં તપ=આબ્યંતર અને બાહ્ય એવા ૧૨ પ્રકારનાં તપનું પ્રતિપાદન કરતાં આચાર્યશ્રીએ જણાવ્યું હતું કે—અનશન, ઉણોદરી, વૃત્તિસંક્ષેપ, રસત્યાગ, કાયકલેશ અને અંગોપાંગને કાણુમાં રાખવાની ટેવ ’ તે બાહ્ય તપ છે. ત્યારે આબ્યંતર તપમાં—‘ કરેલા પાપનો એકરાર કરી દંડ માગવાની વૃત્તિ, હૈયામાં ગુણી પ્રત્યેની નમ્રતા,

આશા વિનાની સેવાવૃત્તિ, તત્ત્વચિંતન, સારી વસ્તુનું ધ્યાન અને કાયે-
ત્સર્મઃ આમ બાર પ્રકારના તપથી મન-વચન અને કાયા પર કાબુ
આવે છે. આ રીતે સઘળા દર્શનમાં તપનું વિધાન હતું. ”

આ રીતે મહાન જૈનાચાર્ય વિરચિત ‘યોગશિંદુ’ શાસ્ત્રદ્વારા એ
શાસ્ત્રથી જ વિરૂદ્ધ અપાએલ ઉપદેશમાં શાસ્ત્રાનુસારીપણાનું લીલામ જ
થયેલ હોવાને લીધે ગણ્યતા એ અશાસ્ત્રીય ઉપદેશથી જૈનજૈનેતર
આલમનાં આત્મહિનનું પણ પ્રગટ લીલામ છે. માટે જૈનાચાર્યશ્રીની
આ શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ વ્યાખ્યાનો પણ મુધારો જૈનજૈનેતર આલમના
હિનાર્થે ‘સદેશ’ પત્રમાં જાહેર કરાવવો ઘટે છે. એ સાથે જૈનાચાર્ય-
શ્રીએ છેલ્લે છેલ્લે જ ‘આ રીતે સઘળા દર્શનમાં તપનું વિધાન હતું’
એ પ્રમાણે વાક્ય જણાવેલ છે, તે વાક્ય પણ જે કપોલકલ્પિત જ
ન હોય તો જાએ દર્શનનાં શાસ્ત્રોમાંનાં ‘એ રીતે બાર પ્રકારનો તપ
જણાવેલ’ શાસ્ત્રીયસ્થગો, તેઓશ્રી પાસેથી મેળવીને જાહેર કરવા
લાભપ્રદ છે. યોગની પૂર્વસંસ્વાવાળાને તે બાર પ્રકારનો તપ હોય કે-
સમ્યગ્દર્શન, દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિધર્મ પામેલા (યોગની
ઉત્તરસંસ્વાવાળા) પુણ્યાત્માઓને તે બાર પ્રકારનો તપ હોય ? તે સંબંધી
ખુલાસો પણ મેળવીને જનહિતાર્થે જાહેર કરવો ઘટે છે. જૈનાચાર્યશ્રીની
આ રીતની અનેક ઉપદેશશ્રેણીથી અહિં (પાલીતાણા) ખાતે
અનેક જૈન મુનિરાએ મહાન અનર્થ જોઈ રહ્યા હોઈને ખુલાસો
મેળવવા પ્રેરી રહ્યા હોવાથી પ્રથમ તકે તો તેવા સર્વ મુનિવરોની
શાંતિ માટે પણ નોંધપાત્ર ખુલાસાઓ રજુ કરવા ઘટે છે.

ધર્મની વ્યાખ્યા, શાસ્ત્રોથી અધુરી છે.

તા. ૨૬ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ના ‘સદેશ’માંની વ્યાખ્યાનમાળાના
પ્રથમ લેખની બીજી કોલમમાં પોતાના કોડુની નીચે જૈનાચાર્યશ્રીએ
ધર્મની વ્યાખ્યા કરતાં લખ્યું છે કે-“ધર્મ તેને કહેવાય કે-જે જીવને
દુર્ગતિમાં પડતા બચાવનારો હોય હોય, જેના યોગે જીવની દુર્ગતિ થાય
નહિ અગર તો દુર્ગતિ થતી આટલે તેને ‘ધર્મ’ કહેવાય.”

જૈનાચાર્યશ્રીએ ધર્મનાં લક્ષણ તરીકે કરેલી ધર્મની આ વ્યાખ્યા, ‘ધર્મ’ શબ્દનો જ અર્થ માત્ર હોઈને અધુરી છે. “જીવને દુર્ગતિમાં પડતો બચાવે, એવો ધર્મ શબ્દનો અધુરો અર્થ કરવામાં આ પ્રશ્નો ઉભા રહે છે કે-ધર્મ કરનાર મનુષ્યને ધર્મ, કાયમને માટે મનુષ્યપણે જ જીવવા દે? મરવા દે જ નહિ? અથવા તો શું કોઈ સ્થળે અદ્ધર લટકાતી રાખે છે? કે-કરે છે શું?”

માટે જ શાસ્ત્રકારોએ ‘ધર્મ’ શબ્દનો વ્યુત્પત્તિથી સંપૂર્ણ અર્થ જણાવેલ છે કે-“જીવને દુર્ગતિમાં પડતો બચાવે અને સદ્ગતિમાં સ્થાપે તે ધર્મ કહેવાય.” એ માટે જુઓ. (૧) ‘શ્રી હાંણુગંમૂત્ર’ પૃષ્ઠ પર. ત્યાં શ્રી ગણધરભગવંતે ફરમાવેલ છે કે-‘દુગતૌ પ્રપતતો જીવાન્ રુણદ્ધિ સુગતૌ ચ તાન્ ધારયતીતિ ધર્મઃ’ (૨) મહાન જૈનાચાર્યશ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મ. વિરચિત ‘શ્રી ધર્મખિન્દુ’ ગ્રંથ પૃ. ૨ ઉપર પણ સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ્ય છે કે ‘દુર્ગતિપતજન્તુજાતધારણાત્ સ્વર્ગાદિસુગતૌ ધાનાન્ન ધર્મં હત્યેવંરૂપત્વેન કીર્ત્યતે-શબ્દયતે સ્વદ્વાકલ્પિતમાવકલાપાઃકલનકુશલૈઃ સુધીભિરિતિ।’ (૩) કલિકાલ સર્વજ્ઞ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્યજી મહારાજ વિરચિત ‘યોગશાસ્ત્ર’ નામના ગ્રંથના પૃ. ૬૨ ઉપર ઉદ્દેશ્ય છે કે ‘દુર્ગતિપ્રસૂતાન્ જંતૂન્, યસ્માદ્ધારયતે તતઃ। ધત્તે ચૈતાન્ શુભસ્થાને, તસ્માદ્ધર્મં ઇતિ સ્મૃતઃ॥’

આ રીતે અનેક જૈન આગમ આદિ ગ્રંથોમાં ‘જીવને દુર્ગતિ પડતો બચાવે અને સદ્ગતિ=સ્વર્ગાદિમોક્ષગતિમાં સ્થાપે તે ધર્મ કહેવાય’ એ પ્રમાણે જ ધર્મની પૂર્ણ વ્યાખ્યા જણાવેલ હોવાથી સિદ્ધ છે કે-જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજે કરેલી ધર્મની વ્યાખ્યા પણ અપૂર્ણ છે: માટે તે વ્યાખ્યાનોનો પણ ‘સંદેશ’ પત્રમાં જૈનશાસ્ત્રાનુસાર પૂર્ણપણે સુધારો જાહેર કરાવવો ઘટે છે.

આ પછીની જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજની અનેક વિપરીત પ્રરૂપણાઓને લંબાણુના ભયે સંક્ષેપીને રજી કસવાના હેતુથી આ નીચે નંબર આપીને રજી કરવી પડે છે.

જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજીની હારબંધ ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણાઓ

નં. ૧-તા. ૦૨૫-૬-૫૧ 'સદેશ'ના લેખના ત્રીજા શિર્ષકમાં જૈના-ચાર્યશ્રીએ પ્રરૂપણા કરી છે કે- 'મેલો આત્મા ચોકખો થાય તેનું નામ મોક્ષ' તેઓશ્રીની આ કારમી ઉત્સૂત્રપ્રરૂપણા છે. કારણ કે તે ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણાથી મોક્ષ નહિ પામેલા એવા અનંતા વિહરમાન કેવલીભગવં-તોના અનંત વિશુદ્ધતર આત્માઓને મેલા ગણાવીને ઘેર આશાતના સર્જવામાં આવેલ છે. આચાર્યશ્રીને નવતત્ત્વનો પણ વ્યવસ્થિત અભ્યાસ હોત તો તેઓશ્રી એટલું જ્ઞાન તો ધરાવતા જ હોત કે-મેલો આત્મા ચોકખો થાય, તેનું નામ મોક્ષ નથી; પરંતુ નિર્જરા છે. વિહરમાન સમસ્ત કેવલી ભગવંતોના આત્માઓ, સિદ્ધ પરમાત્માના આત્મા જેવા નિર્મલ જ હોય છે, ચોકખા જ હોય છે અને તેઓ આઠમા નિર્જરાતત્ત્વમાં જ છે. જુઓ "શ્રી તત્ત્વાર્થસૂત્ર" અધ્યાય ૧૦ સુત્ર ૨. "બન્ધહેત્વભાવનિર્જ-રામ્યામ્," ની ટીકા 'શુદ્ધો-ઘોતોડવનીતસકલકર્મમલઃ" આથી સિદ્ધ છે કે- 'મેલો આત્મા ચોકખો થાય તેનું નામ મોક્ષ છે' એ કારમી ઉત્સૂત્રપ્રરૂપણા છે, અને 'મેલો આત્મા ચોકખો થયા બાદ દેહ-વિમુક્ત અને તેનું નામ મોક્ષ' એજ શાસ્ત્રસિદ્ધ શુદ્ધ પ્રરૂપણા છે. મેલો આત્મા ચોકખો થાય તેને મોક્ષતત્ત્વ ગણાવવા વડે જૈનાચાર્યશ્રીએ નવમા મોક્ષતત્ત્વને આઠમા નિર્જરાતત્ત્વમાં નાખીને નવને બદલે આઠ તત્ત્વ પ્રરૂપવાનો અનર્થ પણ ઉપજાવેલ છે.

નં. ૨-તે જ લેખની કાલમ પહેલી પેરા 'પ'માં 'જીવવું' ગમે-સદા જીવવું ગમે પણ અનેક અપેક્ષા ઉભી રહેતી હોય એવું જીવન ગમે. જ્યાં સુધી શરીરનું બંધન છે, ત્યાં સુધી અપેક્ષાઓ તો રહે-વાની જ" એ પ્રમાણે જૈનાચાર્યશ્રીએ પ્રરૂપણા કરી છે તે પણ જૈન-શાસ્ત્રથી વિરૂદ્ધ છે. તીર્થંકરદેવાને દીક્ષા લ્યે ત્યારથી જ શરીરનું બંધન હોવા છતાં કોઈ જ અપેક્ષા હોતી નથી. જુઓ. "શ્રી કલ્પ-

સૂત્ર ” સૂત્ર ૧૧૮ મું. ‘ સમગે ભગવં મહાવીરે સાહરેગાહં વાસાહં વિષ્ણુ
 બોલટુકાણ ચિયત્તદેહે ’ ની ટીકા ‘ શ્રમણે ભગવાન્ મહાવીરઃ સાત્તિરેકાણિ
 દ્વાદશ વર્ષાણિ યાવત્ દીક્ષાગ્રહણાદનુ યાવજ્જીવં વ્યુત્સૃષ્ટકાયઃ ત્યક્તદેહઃ ।’

નં. ૩-તેજ લેખની કોલમ ચોથીના પેરા ત્રીજામાં જણાવ્યું કે-
 “ આ દેશમાં બનાવટી અધ્યાત્મવાદીનો મોટો વર્ગ થઈ ગયો, તેમાં
 આપણો નંબર પણ ખરો ” જૈનાચાર્યશ્રીએ આ પ્રરૂપણાવડે ‘ પોતે એ
 કોટિના જ અધ્યાત્મવાદી છે, એ પ્રકારની ’ સમગ્ર શાસનપદ્ધતી
 દૃઢ માન્યતાને સાચી ઠરાવી, તે પ્રશંસનીય છે; પરંતુ પોતાની તે સાચી
 સ્થિતિને ઘણાં વર્ષો છુપાવીને તેઓશ્રીએ તે બધાં જ વર્ષો દરમ્યાન
 જનતામાં પોતાને સાચા આત્મવાદી તરીકે ઓળખાવીને જે નવો
 તિથિમત સ્થાપેલ છે, તેમજ સૂતક અને ગ્રહણની જૈનીમાન્યતા ઉત્થા-
 પેલ છે તે બધું જ ઉત્સુત્ર છે: અને તે વાત તેઓશ્રીએ પોતે જ હવે ઉપર
 જાહેર કરી દીધેલી પોતાની તે સ્થિતિથી સિદ્ધ છે. કારણ કે-બનાવટી
 આત્મવાદી, સૂત્રાનુસારી ઉપદેશ આપવાની પરવા રાખતો જ નથી.

નં. ૪-તા. ૨-૭-૫૧ ના ‘ સંદેશ ’ના લેખની કોલમ પહેલીના
 ત્રીજા પેરામાં જણાવ્યું છે કે-“ આપણી કેટલી ચંચળ અવસ્થા છે
 કે-મન, વાણી અને કાયા ઉપર આપણો કાબુ નથી; જો આ ત્રણે
 પર કાબુ આવી જાય તો જીવન ઉચ્ચકોટીનું અને અને એને જ્ઞાની-
 ઓએ અયોગાવસ્થા કહી છે ” જૈનાચાર્યશ્રીની આ પણ ભયંકર કોટીની
 ઉત્સુત્રપ્રરૂપણા છે. જૈનશાસ્ત્રોના સ્પષ્ટ ઉદ્દેશોથી સમજી શકાય તેમ
 છે કે-‘ મન, વાણી અને કાયા ઉપર કાબુ તો અપ્રમત ગુણસ્થાનકથી
 જ આવી જાય છે, અને તે અવસ્થાને જ્ઞાનીઓએ અયોગાવસ્થા કહી
 નથી; પરંતુ આક્રમું આદિ ગુણસ્થાનક કહેલ છે: અયોગાવસ્થા
 તો ચૌદમા ગુણસ્થાનકે કહેલ છે. જુઓ ‘ શ્રી ગુણસ્થાનક ક્રમારોહ ’
 નામક દ્રવ્યાનુયોગ ગ્રંથ: તેમાં સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ છે- “ તત્રાષ્ટમે ગુણસ્થાને,
 શુક્લસદ્ધ્યાનમાદિમમ્ ॥ ધ્યાનું પ્રક્રમતે સાધુ-રાયસંહનનાન્વિતઃ ॥ ૫૧ ॥

નિષ્પત્ત્યં વિવાયાય, દદં પર્યક્માસત્ત્વં । નાસામ્નદત્તસન્નેત્ર, કિંચિદુન્મિલિતે-
 છણઃ ॥ ૫૨ ॥ વિકલ્પવાગુરાજાલાદ્, દૂરોત્સારિતમાનસઃ ॥ સંસારોચ્છેદ-
 નેન્સાદો, યોગીન્દ્રો ધ્યાતુમર્હતિ ॥ ૫૩ ॥ ”

નં. ૫-તા. ૨-૭-૫૧ ના તે જ લેખની કાલમ ખીણમાં ‘શ્રમણ કોને કહેવાય?’ શિર્ષકતળે જણાવ્યું કે-“યોગની અનેક ભૂમિકાઓ છે. એની અંતિમકોટી એ છે અયોગાવસ્થા: જે મનની ચંચળતાને નાશ કરે અને શરીર-ઇન્દ્રીઓને નિષ્ક્રિય અવસ્થામાં મુકે છે.” જૈનાચાર્યશ્રીની આ પણ ઉત્સુત્રપ્રરૂપણા છે. તેઓશ્રીએ આગળ યોગની અનેક ભૂમિકા, એટલે ચાર ભૂમિકા કહી તે ભૂલ છે, તે તો વાચકના ખ્યાલમાં જ હોય, પરંતુ અહિં તેઓશ્રીએ યોગની અંતિમકોટીને અયોગાવસ્થા કહી તે ઉત્સુત્રપ્રરૂપણા છે. અયોગાવસ્થાના આઠ સમયની અવસ્થાને પણ યોગની અંતિમકોટી કહેવી તે અબોધમૂલ ઉત્સુત્ર મણાય છે, પછી તેરમા ગુણુસ્થાનકવાળી યોગની અંતિમકોટીને ચૌદમા ગુણુસ્થાનકવાળી આખી અયોગાવસ્થા તરીકે પ્રરૂપવી તે તો મિથ્યાત્વમૂલ ઉત્સુત્ર જ ગણાય, તેમાં બે મત હોઈ શકે નહિ. ‘દ્રવ્યલોક-પ્રકાશ’ નામના ગ્રંથના પૃ ૬૯ શ્લોક ૧૨ થી ૧૬ સુધીમાં આ સંબંધમાં રૂપૃ ઉલ્લેખ છે કે-“તેરમા સયોગી ગુણુસ્થાનના અંતિમ સમયવેદી ત્રિજ્ઞાને જ યોગની અંતિમકોટી કહેવાય, એ જ સુત્રસિદ્ધ પ્રરૂપણા છે. સયોગી કેવલી, અંતર્મુદ્ધર્ત આયુષ્ય બાકી રહે ત્યારે મન-વચન અને કાયયોગને રૂંધવા મરિ છે. તેમાં પ્રથમ બાદર કાયયોગથી મન અને વચનના બાદર યોગને રૂંધે છે, અને તે પછી બાદર કાય-યોગને રૂંધે છે. ત્યારબાદ શુક્લધ્યાનના ‘સૂક્ષ્મક્રિયા અનિવૃત્તિ’ નામના ત્રીજા પાયાને પાતા થકા સૂક્ષ્મ કાયયોગથી મન અને વચનના સૂક્ષ્મ-યોગને રૂંધે છે; અને બાકી રહેલ ૧ સૂક્ષ્મ કાયયોગ, પોતાની મેળે જ સૂક્ષ્મ થઈ જાય છે.” અહિં સયોગી ગુણુસ્થાનક પૂર્ણ થાય છે. અને તેથી પોતાની મેળે જ સૂક્ષ્મ બની જતો આ સૂક્ષ્મ કાયયોગ, તે જ યોગની અંતિમકોટી છે. એ પછી આત્માને કોઈ યોગ રહેતો નથી.

ઐક્યે આત્માની તે પછીની અવસ્થાને જ અયોગાવસ્થા કહેવાય છે. યોગના વ્યાપારથી તદ્દન રહિત એવી તે અયોગની અવસ્થાને કાઈ સૂત્રાનુસારી આત્મા તો યોગની અંતિમકોટીની અવસ્થા કહે જ નહિ.

જૈનાચાર્યશ્રીએ યોગની અંતિમકોટીને એ રીતે અયોગાવસ્થા કહેવાનું ઉત્સુત્ર ભાખ્યા પછી જે “ એ અયોગાવસ્થા, મનની ચંચળતાનો નાશ કરે અને શરીર-ઇન્દ્રીયોને નિષ્ક્રિય અવસ્થામાં મુકે છે ” એ અમણે કહેલ છે, તે પ્રક્રપણુને તો ઉપર (ચોથા નંબરની ઉત્સુત્ર પ્રક્રપણુના રપટ્ટીકરણમાં ‘ શ્રી ગુણસ્થાનક કમારોહ ’ ગ્રંથના ૫૧-૫૨-૫૩ માં શ્લોકથી) ઉત્સુત્રપ્રક્રપણુ તરીકે સિદ્ધ કરેલ હોવાથી અહિં અડકતા નથી.

નં. ૬-તે લેખમાં તે પછીના જ પેરામાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું છે કે-“ દુનિયામાં જેને પાપ કહેવાય છે તે જોના જીવનમાં ન હોય તેને શ્રમણ કહેવાય. ” જૈનાચાર્યશ્રીની આ વ્યાખ્યા મુજબની સ્થિતિ શ્રમણોને ખારમા ક્ષીણમોહ ગુણસ્થાનકે જ હોય છે. આને વિચરતા છટ્ટા પ્રમત્તગુણસ્થાનકે વર્તતા શ્રમણો તેવું ઉત્કટ શ્રામણ્ય ધરાવી શકતા જ નથી. આમ છતાં સમસ્ત જૈનશાસ્ત્રો, છટ્ટા ગુણસ્થાનકે રહેલા શ્રમણોને ‘ શ્રમણ ’ જ કહે છે. જ્યારે જૈનાચાર્યશ્રીએ, વિદ્યમાન શ્રમણોમાં પોતાની ઉત્કટ શ્રમણતા દેખાડવા સાથે આ વ્યાખ્યાદ્વારા એ રીતે ખારમા ગુણસ્થાનકે વિરાજતા શ્રમણોને ‘ શ્રમણ ’ કહીને તેથી નીચે નીચેના ગુણસ્થાનકવાળા શ્રમણ ભગવંતોનું ‘ શ્રમણ ’ નામ જ ઉગાવી દેવાની ધોર ઉત્સુત્ર પ્રક્રપણુ કરી છે. શ્રી કલ્પસૂત્ર, વર્તમાન શ્રમણોને શ્રમણ નહિ કહેનારને સંઘ બહાર બહાર કરવા ફરમાવે છે.

આને વિચરતા પૂ. શ્રમણભગવંતો ‘ પ્રમત્ત ’ નામના ગુણસ્થાનકે વિરાજે છે. ‘ મજ્ઞં વિસય કસાયા, નિદ્ધા વિકલ્પા ય પંચમી મણિયા । એવં પંચ પમાયા જીવાણં પાઠંતિ સંસારે ॥ ’ એ આગમ વચન મુજબ જીવોને સંસારમાં પાડનારા પ્રમાદો છે. આને છટ્ટા ‘ પ્રમત્ત ’ ગુણસ્થાનકે વર્તતા

શ્રમણોને પાંચ ઇન્દ્રિયોના પાતળા વિષયો, સંન્વલનના કષાયો, નિદ્રા અને અનાભોગાદિજન્ય વિકથાદિ પ્રમાદો હોય છે; પ્રમાદો દુનિયામાં પાપ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે. વળી આ છટ્ટા પ્રમત્ત ગુણુસ્થાનકે વર્તતા શ્રમણોને, હારય-રતિ-અરતિ આદિ નવ નોકષાયો પણ વર્તતા હોવાથી આર્ત-ધ્યાનની મુખ્યતા હોય છે. (જુઓ ગુણુસ્થાનકક્રમારોહ શ્લોક ૨૮) એ આર્તધ્યાન પણ દુનિયામાં પાપ જ કહેવાય છે; અને તે આજે પ્રમત્ત ગુણુસ્થાને વર્તતા સમસ્ત શ્રમણોના જીવનમાં હોય છે. તેથી તો દરેક શાસ્ત્રકારો તેઓને અગીઆરમા ગુણુસ્થાનકના શ્રમણ ન કહેતાં છટ્ટા ગુણુસ્થાનકના શ્રમણ કહે છે. આ વસ્તુ સમજવા છતાં જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી, એ વ્યાખ્યાદ્વારા વર્તમાનકાલીન શ્રમણોને ‘શ્રમણ’ કહેવાતું છોડી દે છે; તે અનેક શાસ્ત્રો પર પગ મૂકીને ચાલવાની સ્વચ્છંદતા પૂર્વક વર્તમાન શ્રમણો ને કુશ્રમણ લેખાવવાનું ભયંકર ઉત્સવ છે.

નં. ૭-તે પેશમાં તે વાક્ય પછી જ પ્રરૂપાયું છે કે-“ પાપથી વિમુક્ત જીવન જીવાય તે યોગની સ્થિતિ હોઈ શકે ” આચાર્યશ્રીની આ પ્રરૂપણા અભોધ મૂલક છે કારણ કે-સિદ્ધપરમાત્મા પાપથી વિમુક્ત છે” અને તેઓને યોગની કોઈ સ્થિતિ નથી. અયોગી કેવલી ભગવંતો પાપથી વિમુક્ત જીવન જીવે છે અને તેઓને યોગની કોઈ જ સ્થિતિ નથી. યોગની પૂર્વસેવાવાળા પાપયુક્ત જીવન જીવે છે અને તેઓને યોગની સ્થિતિ છે.

નં. ૮-તા. ૨-૭-૫૧ના ‘સંદેશ’ના તે લેખની કાલમ ત્રીજામાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે “ સધળા આસ્તિક દર્શનકારોએ મોટા પાંચ પાપ કહ્યા છે, (૧) હિંસા (૨) અસત્ય (૩) ચોરી (૪) પાંચે ઇન્દ્રિયોના વિષયસુખનો ભોગવટો (૫) પરિગ્રહ ” જૈનાચાર્યશ્રીએ એ રીતે દર્શનકારોને નામે પ્રરૂપેલાં મોટાં પાંચ પાપમાં ચોથું પાપ ‘મૈથુન’ ગણાવતું છોડીને ‘ પાંચે ઇન્દ્રિયોના વિષયસુખનો ભોગવટો ’ ગણાવેલ છે, તે સર્વ દર્શનનાં શાસ્ત્રોથી વિરૂદ્ધ જાહેરને ખોટું ગણાવેલ છે. મહાન જૈનાચાર્યશ્રી હરિમદ્સૂરીશ્વરજી મહારાજે ‘શ્રી અષ્ટકજી’ના તેરમા અષ્ટકના બીજા શ્લોકમાં ફરમાવેલ છે કે-સાંખ્ય, વ્યાસ, પાદ્યુપત, ભાગવત, બોદ

આદિ સર્વ દર્શનકારોએ ‘અહિંસા, સત્ય, અયૌર્ય, મૈથુનવર્જન’ અને પરિગ્રહત્યાગ’ એ પાંચ પવિત્ર વ્રતો=મહાવ્રતો કહેલાં છે; આથી સિદ્ધ છે કે સર્વ દર્શનકારોએ ‘હિંસા, અસત્ય, ચોરી, મૈથુન, અને પરિગ્રહ’ એ પાંચ મોટાં પાપ કહ્યાં છે: જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીની જેમ કોઈ પણ દર્શનકારોએ તે પાંચ પાપમાંના ચોથા પાપ મૈથુનને ઠેકાણે પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખના ભોગવટાને ચોથા મોટા પાપ તરીકે જણાવેલ નથી. આમ છતાં જૈનાચાર્યશ્રી, તે ચોથા મૈથુન નામનાં મોટા પાપની જગ્યાએથી ‘મૈથુન’ને ખસેડી સર્વ દર્શનકારોના કયા કયા શાસ્ત્રોના આધારે તેને રચાને ‘પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખના ભોગવટા’ને ચોથા મોટા પાપ તરીકે પ્રશ્ન રહેલ છે? તે શાસ્ત્રોનાં નામ અને રચણ આપવા પૂર્વક જાહેર કરવું ઘટે છે.

મહાન જૈનાચાર્યશ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ ‘અષ્ટકશ્લ’ના તેરમા અષ્ટકમાં ‘એ રીતે સર્વદર્શનકારો ચોથાવ્રતને રચાને ‘પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખનો નિગ્રહ’ને ચોથાવ્રત તરીકે જણાવતા નથી, પરંતુ ‘મૈથુનવિરમણ’ને જ ચોથાવ્રત તરીકે જણાવે છે.’ એમ કહે છે. કલિકાલસર્વજ્ઞ જૈનાચાર્યશ્રી હેમચંદ્રસૂરિજી મહારાજ ‘ત્રિષષ્ઠી પર્વ’ દસમું સર્ગ ૧૨ શ્લોક ૩૮૮ ‘અહિંસાસૂનૃતાસ્તેયબ્રહ્માર્કિંચનતા યમાઃ’ વચનથી બ્રહ્મચર્યને જ ચોથાવ્રત તરીકે ગણાવે છે, પરંતુ પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખનો નિગ્રહ કરવો તેને ચોથા વ્રત તરીકે જણાવતા જ નથી. લૌકિકમાં પણ ‘મહાભારત’ શાંતિપર્વ અધ્યાય ૧૩ શ્લોક ૩૦ માં ‘અહિંસા સત્યમસ્તેયં ત્યાગો મૈથુનવર્જનમ્.’ એ વચનથી મૈથુનવર્જનને વ્રત કહેલ છે, પરંતુ તેના રચાને ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખના નિગ્રહને વ્રત કહેલ નથી! છતાં સર્વ શાસ્ત્રવાક્યોને દગાવી દધને જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજીએ મૈથુન નામે ચોથા સર્વશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ મોટા પાપને ઊથાપીને તેનાં રચાને ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખના ભોગવટાને ચોથું પાપ સા આધારે ગણાવ્યું? શું હેતુ સારવા ગણાવ્યું? તે ખુલાસાની સર્વ દર્શનકારોને સમાન આવશ્યકતા રહે છે.

નં. ૯-જૈનાચાર્યશ્રીએ, એ રીતે ' (૧) હિંસા (૨) અસત્ય (૩) ચોરી (૪) પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખનો ભોગવટો (૫) પરિગ્રહ ' એ પ્રમાણે કહીને તેની જોડેથી જ શરૂ થતી પંક્તિથી પ્રરૂપું કે-“ ચોથા (પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખનો ભોગવટો) પાપ આગળ ઉપલા ત્રણે મામુલી છે અને ખીન્નાં પાપો એ ચોથા પાપને આભારી છે ” જૈનાચાર્યશ્રીની આ પણ ઉત્સુત્ર પ્રરૂપણા જ છે. ‘ શ્રી આદ્યપ્રતિષ્ઠાભ્યુત્સુત્ર ’ ની ‘ જં બદ્ધમિન્દિણ્ઠિં ચક્રિં કસાણ્ઠિં બ્બસત્યેહિં. ’ એ ચોથી ગાથાના આધારે શ્રાવકનો માળક પણ એ સમજણુ ધરાવે છે કે-“ પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખનો ભોગવટો, એ ચોથું (મૈથુન) પાપ નથી તેમજ તેની પડેલાંના હિંસા, અસત્ય અને ચોરી એ ત્રણ મોટાં પાપને મામુલી ગણાવે તેવા તે કોઈ ઘેર અનાચારરૂપ વ્રતભંગ પણ નથી; પરંતુ હિંસા-અસત્ય-ચોરી-મૈથુન અને પરિગ્રહના વિરમણુ વ્રત તરીકેનાં પાંચ સ્થૂલવ્રતોમાં અતિચારજનક અશુભકર્મબંધક વસ્તુ છે. ” ન્યારે પોતાને આગાલજુદ એવા સર્વ શ્રાવકોના આચાર્ય ગણાવતા જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી; તે પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખના અતિચારજનક ભોગવટાને ચોથા મૈથુન નામનાં પાપરૂપાનકે સ્થાપે છે, અને તેની પડેલાંના ત્રણ વ્રતોનાં જંગ કરતાં ય તે પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખના ભોગવટાને વધુ મોટા પાપ તરીકે પ્રરૂપે છે ! તે જૈન-દર્શન સિવાયના કયા દર્શનનો શાસ્ત્રાવબોધ હશે ? તે જુદામાનોએ તપાસ કરવી ઘટે છે.

શ્રમણોનાં ‘ શ્રી પદ્મખીસૂત્ર ’ માં જે ‘ સદાઃ રુચા રસા ગંધા, કાસ્તાનિ પવિત્રાણાં । મેહુજસસ વેરમણે, એસ વુણે જહ્મમે ॥ ’ ગાથા છે તે પણ મૈથુનવિરમણુવ્રત સૂચક નથી; પરંતુ તે ચોથાવ્રતના અતિચાર સૂચક છે. જૈનાચાર્ય શ્રીરામચંદ્રસૂરિજી, ચોથાવ્રતના અતિચારસૂચક તે ગાથાને ચોથાવ્રતનું સ્થાન આપે છે, તે ઉત્કટ ઉત્સુત્રીયતા છે, અને એ ઉત્સુત્રીયતા તો (પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખના ભોગવટાને ચોથું

મોટું પાપ કહેવા તબે) તેની પહેલાનાં ત્રણ પાપોને મામુલી કહ્યાં તો ઉત્સુકીયતાતર ઉત્સુક છે. જે કે-ચોથા મૈથુનવિરમણવ્રતમાં તો શાસ્ત્રને વિષે કોઈ અપવાદ નથી, અને તેના ભંગે પૂર્વના ત્રણેય વ્રતના ભંગનો સંભવ ખરો; પરંતુ જૈનાચાર્યશ્રીએ જે પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખના નિગ્રહને ચોથું વ્રત ગણાવીને તેના ભંગે તેની પૂર્વના ત્રણેય વ્રતોને મામુલી તરીકે પ્રણ્યા છે, તે તો શાસ્ત્રને અડકવાની પણ યોગ્યતા નહિ હોવાનું પ્રતીક છે. ચોથા વ્રતના ભંગે પણ તેની પૂર્વનાં ત્રણેય વ્રતોને એકાંતે ભંગ નથી. પછી પાંચ ઈન્દ્રિયોનાં વિષયસુખના ભોગવટાથી પૂર્વના ત્રણેય વ્રતોને મામુલી શી રીતે કહી શકાય ?

શ્રી જૈનાગમને વિષે ‘ एकं चिय इत्थ वयं, निदिदुं जिणवरोहिं सव्वेहिं । पाणाइवायविरमणमवसेसा तरस रक्खहा ॥ ’ એમ જણાવીને ‘ સર્વ જીનેશ્વરોએ પહેલા પ્રાણાતિપાતવિરમણ એક જ વ્રત કહેલ છે, અને તે પછીના એથી પાંચ સુધીના ચાર વ્રતો તો તે પ્રથમવ્રતનાં રક્ષણને માટે જ છે ’ એમ જણાવેલ છે; તેમ ચોથાવ્રતનાં રક્ષણ માટે (તેની પહેલાનાં ત્રણ વ્રતો અને તે પછીનું પાંચમું એક એમ) ચાર વ્રત છે, એવો પણ કોઈ શાસ્ત્રપાઠ હોય તો તે આચાર્યશ્રીએ સ્થલ સાથે જાહેર કરેલો જરૂરી છે.

નં. ૧૦-‘ સદેશ ’ના તે લેખમાં તે પછીથી શરૂ થતી પંક્તિઓમાં જૈનાચાર્યશ્રી લખે છે કે-“ ચોરી, હિંસા, અસત્ય એ પાપ છે એ સમજાવવું સહેલું છે. પણ પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયનો ભોગવટો એ પાપ છે એ સમજાવવું મુશ્કેલ છે. એ ઈન્દ્રિયોનો ભોગવટો પૈસા વિના ન થાય, અને પરિગ્રહ એ પાપ ખરું કે નહિ ? ” જૈનાચાર્યશ્રીએ આ પ્રશ્નણ દ્વારા વળી આ ચોથા મોટા પાપ તરીકે જણાવેલા તે પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયસુખના ભોગવટાણે ચોથા પાપને પરિગ્રહ નામના મોટા પાંચમા પાપનાં કાર્ય તરીકે ગણાવ્યું ! અને પાંચમા પરિગ્રહ નામના મોટા પાપને તે ચોથા પાપનાં કારણમાં નાખીને તે પછીનું પાંચમું પરિગ્રહ

નામનું મોટું પાપ જ ઉડાડી દીધું છે ! કેવી અનવસ્થિત દશા ? કેવી અયંકરકોટીની ઉત્સુત્રપ્રરૂપણા ? જૈન જૈનેતર સર્વ શાસ્ત્રોથી વિરૂદ્ધ આ પ્રરૂપણાઓ જગતના જીવોના હિતાર્થે સત્વર સુધારીને ' સંદેશ ' માં જ જાહેર થવી ઘટે છે.

નં. ૧૨-તા. ૨-૭-૫૧ ના ' સંદેશ ' ના લેખની તે ત્રીજી કાલમના પેરા બીજામાં કહ્યું છે કે-“ માનવતા લાજે એવું જીવવું નથી, એવો નિર્ણય કર્યો હોત તો આ માનવલોક દેવલોક હોત. ” જૈનાચાર્યશ્રીને આ પ્રરૂપણા બદલ પૂછવું જરૂરી છે કે-“ માનવ અને દેવ એ બે લોકમાં ઉત્તમ ” માનવલોક છે કે દેવલોક ? દેવલોકમાં માનવલોક કરતાં માનવે આરાધવા યોગ્ય કયો વિશિષ્ટ સદાચાર છે ? માનવલોક, જો દેવલોક બની જાય તો તમે જણાવો છો તે પાંચ મોટા પાપમાંનું કયું પાપ માનવ સેવતા ન હોય ? દેવલોકમાં એ મોટાં પાંચે પાપોની વિરતિ છે ? શીયલપાલન છે ? જો ઉત્તરમાં તેઓશ્રી આકાશ સામે જ જીએ તો સમજી લેવું ઘટે છે કે-“ તે જૈનાચાર્યશ્રી, શાસ્ત્રોની વાતોને અળગી મૂકીને કેવલ ફેંકાફેંક તરીકેની ઉત્સુત્રપ્રરૂપણાઓ જ કરનારા પ્રભાવક પુરૂષ નથી; પરંતુ બદ્ધિક આત્માઓનું ધર્મધન હુટનારા વિચિત્ર પુરૂષ છે. ”

નં. ૧૨-તે પેરામાં આગળ જતાં જૈનાચાર્યશ્રી કહે છે કે-“ હિંસા, ચોરી, અસત્ય, પરિબ્રહ્મ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, કળયો, નિંદા, ઠેક પર આળ મૂકવું, ચાડીચૂગલી, યોજનાપૂર્વક અસત્ય બોલવું અને ભોમ સારા લાગે તેવી વૃત્તિ: આ બધા મહાપાપ છે: ” જૈનાચાર્યશ્રીએ, આગળ ૬ નંબરની ઉત્સુત્રપ્રરૂપણામાં ચોથા પાપસ્થાનકે પાંચે દિવિયોના વિષયસુખના ભોગવટાને સ્થાપીને જેમ ' મૈથુન ' નામનું ચોથું પાપસ્થાનક જ ઉડાવી દીધું છે, તેમ શાસ્ત્રોમાં કહેલાં અઢાર પાપસ્થાનકોની આ વ્યાખ્યામાંથી પણ (ચોથા ' મૈથુન ' નામના પાપસ્થાનકને જણે તેઓ પાપસ્થાનક જ ન ગણતા હોય તેવી સંભાવના પેદા કરાવતી રીત દાખવીને) ચોથું ' મૈથુન ' નામનું પાપસ્થાનક જ ઉડાવી

દીધું છે, તે ખુલ્લી શાસ્ત્રોત્થાપકતા છે: વળી પહેલી વ્યાખ્યામાં ‘હિંસા-અસત્ય-ચોરી-પાંચે ઈંદ્રિયોના વિષયસુખનો ભોગવટો અને પરિગ્રહ’ એ પાંચને જ મોટાં પાપ કહ્યાં છે; ન્યારે અહિં અઢારની સંખ્યામાં પ્રસિદ્ધ પાપોની સંખ્યા સોળ બનાવી દર્શને તે સોળેય પાપોને મહા-પાપો કહ્યાં છે ! આચાર્યશ્રીની ઘડીભર કાંઈ અને ઘડી પછી કાંઈ બોલવાની આવી ફેંકાફેંક, શાસ્ત્રના વ્યવસ્થિત બોધના અભાવનું પ્રતીક છે. ‘સાત લાખ’ સૂત્ર ભણેલ જૈનનું બાળક પણ સમજે છે કે-પાપ-સ્થાનકો ૧૬ નથી, પરંતુ ૧૮ છે, છતાં જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી, અહિં તે ૧૮ પાપસ્થાનકમાંના ચોથા ‘મૈથુન’ અને પંદરમા ‘રતિ-અરતિ’ પાપસ્થાનકને પાપસ્થાનકની ગણતરીમાંથી જ બાકાત કરે છે, તેથી કોઈને પણ શંકા થાય કે-તેઓ મૈથુન અને રતિ=અરતિમાં પાપ નહિ જ માનતા હોય ? આવી તે પોતાને પણ અનર્થકારી ઉત્સવપ્રરૂપણા છે: માટે તે પણ સુધારીને જાહેર થવી જોઈએ. બીજી વાત એ છે કે-‘હિંસા અસત્ય, ચોરી, મૈથુન અને પરિગ્રહ’ એ પાંચે તો મોટાં પાપો તરીકે પ્રસિદ્ધ છે. પરંતુ તે પછીના ‘ક્રોધ, માન, માયા, લોભ રાગ દ્વેષ’ વગેરે પણ તેવાં મોટાં પાપો હોવાનું જૈનાચાર્યશ્રીએ કહેલ છે, તે કયા શાસ્ત્રના આધારે કહેલ છે ? તે પણ સ્થલસહિત જાહેર થવું ઘટે છે.

નં. ૧૩-તે પેરા પછીના ‘સાચું જીવન કયારે જીવાય ?’ શિર્ષક-વાળા ત્રીજા પેરામાં જૈનાચાર્યશ્રી, એમ કહે છે કે-“જો પાંચે પાપોનો ત્યાગ થાય અને એ પાપને અનુમોદના ન આપે તો સાચું જીવન જીવાય” ન્યારે તા. ૧૦-૬-૫૧ ના ‘સંદેશ’ના લેખની કાલમ ત્રીજીના પેરા ૬ માં તેઓશ્રી વળી એમ કહે છે કે-“આ સંસારમાં રહેવાની વૃત્તિ હોય અને પ્રભુચરણે ચિત્ત હોય તો મોક્ષની ઈચ્છા ન હોય તોય મળી જાય !” જૈનાચાર્યશ્રીનું આ કેવું વદતોઆધાતપૂર્ણ વક્તવ્ય ગણાય ? એકવાર કહે છે કે- પાંચે પાપોનો તેને અનુમોદન પણ ન આપે તેવો ત્યાગ થાય તો સાચું જીવન=અપ્રમત મુનિનું જીવન જીવાય’

અને ખીજવાર કહે છે કે- 'સંસારમાં રહેવાની વૃત્તિથી પ્રભુચરણે ચિત્તે રાખે તો જીવનની ઇચ્છા ન હોય તોય સાચું જીવન મળી જાય ! કેવી પરસ્પર વિરૂદ્ધતા ? ગુરૂની આજ્ઞામાં રહે નહિ અને શાસ્ત્રોને તલસ્પર્શી-પણે ભણ્યા વિના ધર્મોપદેશક બની બેસે તે દરેકની દશા આવી વિષમ જ બનવા પામે છે. જૈનાચાર્યશ્રીને સદ્ગુરૂ નિશ્રામાં જઈ, શુદ્ધ દષ્ટિએ શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરીને તે પછી ભગવંત સુધર્મારવામીની પાટે ગર્જવા વિગ્રાસિ કરવી ઘટે છે.

નં. ૧૪ તા. ૨-૭-૫૧ના 'સંદેશ'ના તે લેખની કેલમ ચોથીના ત્રીજા પેરામાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું છે કે- "મોહમાયા વિના વિતરાગ નહિ અને વિતરાગ વિના જ્ઞાન નહિ" જૈનાચાર્યશ્રી આ પ્રરૂપણ દ્વારા કેવા પ્રકારનું આત્મજ્ઞાન પીરસે છે ? તે બુદ્ધિમાં આવતું નથી. 'વિતરાગ, મોહમાયાવાળા હોય' એમ કહેવા માગે છે ? અને તેરમા ગુણુ-ધ્યાનક સિવાયના ચોથાથી બારમા ગુણુરથાનક સુધીના સર્વ આત્માઓમાં અજ્ઞાન કહેવા માગે છે ? કે-છે શું ? જૈનાચાર્યશ્રીએ, આવો વિચિત્ર ઉપદેશ કયા જૈન શાસ્ત્રને આધારે આપેલ છે ? તે જાહેર થવું ઘટે.

નં. ૧૫-તે પેરાની નીચે 'આદર્શ નાગરિક બનો' શિર્ષક તબે જૈનાચાર્યશ્રી કહે છે કે- 'આપણા આદર્શ ગૃહસ્થ અને સાચા નાગરિકનો છે" તો પ્રશ્ન થાય છે કે-જૈનાચાર્યશ્રીએ પણ શું હવેથી ગૃહસ્થ અને સાચા નાગરિકનો જ આદર્શ ઈષ્ટ માનેલ છે ? હવે સાચા શ્રમણનો આદર્શ ઈષ્ટ નથી ? આગળ જતાં તેઓશ્રી, ત્યાં જ કહે છે કે- "સાચા નાગરિક માટે નિષ્પાપ જીવન જોઈએ અને ભોગ જીવનનો ત્યાગ કરવો જોઈએ: તો જ સાચા નાગરિક બને." જૈનાચાર્યશ્રીને એ પ્રરૂપણા અદલ પ્રશ્ન છે કે- 'નિષ્પાપ જીવન અને ભોગ જીવનનો ત્યાગ એ બે વસ્તુ જુદા જુદા અર્થશાપક જુદી જુદી વસ્તુ છે કે-એકાર્થ-શાપક એક જ પર્યાયવાચક વસ્તુ છે ? વળી એ વસ્તુ સાચા નાગરિક માટેની છે કે-સાચા શ્રમણ માટેની છે ? તેમજ ભોગવસ્તુના ત્યાગવાળું નિષ્પાપ જીવન જીવે તે સાચો નાગરિક બને કે-નગર સાથે કાંઈ જ

નિરપત ન રહે તેવા શુદ્ધ શ્રમણ અને? શ્રોતાઓએ વિજ્ઞપ્તિ કરવી ઘટે કે-ઉત્તર આપો; નહિં તો ભણીને બોલો.

નં. ૧૬-તા. ૬-૭-૫૧ ના 'સંદેશ'ના લેખની કાલમ ત્રીજીના પેરા ત્રીજામાં જૈનાચાર્યશ્રી લખે છે કે-"ઈશ્વર તો સુખદુઃખનો દાતા છે. જેવાં કર્મ કરે તેવાં ફળ મળે, એટલે આ દુઃખી પરિસ્થિતિ ઈશ્વરે પેદા કરી એવું અમે માનતા નથી." આ પ્રરૂપણા બદલ જૈનાચાર્ય શ્રીને પ્રશ્ન છે કે-તો પછી તમે અહીં જે 'ઈશ્વર તો સુખદુઃખનો દાતા છે' એમ પ્રરૂપણા કરી તે કયા જૈનશાસ્ત્રને આધારે કહો છો?

નં. ૧૭-તેની જોડેની જ પંક્તિથી જૈનાચાર્યશ્રી લખે છે કે-"ઈશ્વર આપણને એવી શક્તિ આપી દે કે-બધાનાં દુઃખ નિવારીએ એવી ભાવના ખરીને? પણ એવી શક્તિ આપવાની ઈશ્વરમાં શક્તિ છે ખરી? કારીગર યોગ્ય લાકડા ઉપર કારીગરી કરી શકેને? એટલે ઈશ્વરમાં શક્તિ ખરી પણ ઝીલી શકે એને માટે:" જૈનાચાર્યશ્રીને આ પ્રરૂપણા બદલ પ્રશ્ન છે કે-ઈશ્વર, કારીગર તો ખરાને? અને ભવિજીવ રૂપ યોગ્ય લાકડા ઉપર ઈશ્વર તે ભવિજીવને શક્તિ આપવા રૂપ કારીગરી કરી શકેને? છેલ્લા વાક્યમાં 'ઈશ્વરમાં એવી શક્તિ ખરી.' એમ કહો છો અને તેની પહેલાનાં જ વાક્યમાં 'એવી શક્તિ આપવાની ઈશ્વરમાં શક્તિ છે ખરી!' એમ પ્રશ્ન કરીને 'ઈશ્વરમાં એવી શક્તિ નથી' એમ કહો છો, તે વદતોવ્યાધાત, હજી ઈશ્વરતત્ત્વને ય નહિ ઓળખેલ હોવાને જ આભારી છે ને? એક જૈનાચાર્યશ્રીના મુખે આ કેવી વિચિત્ર પ્રરૂપણાઓ થાય છે? કાંઈ ખ્યાલ આવે છે? જૈનાચાર્યશ્રીના શ્રીમુખે આવી મિથ્યા પ્રરૂપણા થતી જ રહે તેનું જૈનશાસનને માટે ભાવિમાં પરિણામ શું?

નં. ૧૮-તે લેખની તે ત્રીજી કાલમના તે ત્રીજા પેરાને છેડે જૈનાચાર્યશ્રી લખે છે કે-"હિંસા, ચોરી, અસત્ય (અહિં પણ મૈથુનનું નામ ન લીધું!) વિગેરે પાપો છોડવાની શક્તિ જે લાવવી જોઈએ, તે યોગની બીજ ભૂમિકા છે." જૈનાચાર્યશ્રીને પ્રશ્ન છે કે-આ પ્રરૂપણાના

આધારમાં કોઈ શાસ્ત્રપાઠ જાહેર કરી શકો તેમ છો ? યોગની બીજી ત્રીજી આદિ તેવી ભૂમિકાનું પણ કોઈ સ્થળેથી વર્ણન બતાવી શકો તેમ છો ? અન્યથા આત્મહિત માટે જીવોને કપોલકલ્પિતોત્થિત વાતોને શુદ્ધ ધર્મ તરીકે મનાવવાનું પાપ કરતાં અટકી જવું હિતાવહ છે.

નં. ૧૬-તાં. ૧૬-૭-૫૧ ના 'સંદેશ'નાં લેખને મથાળે (કાર્યાલયના પ્રતિનિધિ તરફથી) શિર્ષકતળેના બ્લોક ટાઇપિનાં લખાણની ૧૧ થી ૧૩ પંક્તિમાં લખવામાં આવેલ છે કે-"ભોગવિલાસના સંગને છોડી અનંતજ્ઞાનીઓએ જે રીતે જીવવાનું કહ્યું છે તે રીતે જીવી શકે તેમ નથી તેવા આત્માઓ પણ અનંતપદથી વંચિત નથી અને તે માટે આ ગૃહસ્થજીવનમાં રહ્યા છતાં શું કરે તો બીજી ભૂમિકાને પ્રાપ્ત કરી શકે તેની આજે ચર્ચા થવાની છે" જૈનાચાર્યશ્રીની આ પ્રરેખણા જૈનશાસ્ત્રને અરપૂર્ય છે. અનંતજ્ઞાનીઓએ જે રીતે જીવવાનું કહ્યું તે રીતે જોએ ન જીવી શકે તેઓ પણ અનંતપદ (સિદ્ધપદ)ને પામે છે, અને એ સિદ્ધપદને માટે ગૃહસ્થજીવનમાં રહીને પણ (જૈનાચાર્યશ્રી આ લેખમાં બતાવે છે તે કાર્ય કરે તો) બીજી ભૂમિકાને એટલે સિદ્ધપદને (!) પ્રાપ્ત કરી શકે છે, એ દરેક વાતો એકેય વાત જોડે કંઈપણ મેળ ખરાવે છે ખરી ? જૈનાચાર્યશ્રી, કયા શાસ્ત્રોનું આ માખણ રચ્યું કરે છે તે જ સમજવું મુશ્કેલ અને છે ! જૈનાચાર્યશ્રીને પ્રશ્ન છે કે-અનંતજ્ઞાનીઓએ જે રીતે જીવવાનું કહ્યું તે રીતે જોએ ન જીવી શકે તેઓના જીવનમાં પણ અનંતજ્ઞાનીઓએ કહેલું જીવન આત્મા વિના તેઓ અનંતપદ પામી શકે છે, તેવા કોઈ શાસ્ત્રાધાર બતાવી શકો તેમ છો ? અને યોગની બીજી ભૂમિકાને પ્રાપ્ત કરે તેણે અનંતપદ પ્રાપ્ત થયું એમ પણ કોઈ શાસ્ત્રાધારથી બતાવી શકો તેમ છો ? યોગની બીજી ભૂમિકા પણ શાસ્ત્રમાંથી બતાવી શકો તેમ છો ? જો નહિ; તો પછી આવી શાસ્ત્રથી સર્વથા નિરપેક્ષ પ્રરેખણાઓ કરવા વડે અજ્ઞાન જનતામાં 'મહારાજ બહુ જ્ઞાની' એમ ગણાવવા સિવાય બીજું પારતૌકિક હિત

કયું સાધો છો? અને ભવપરંપરા કેટલી વધારે છે? પોતાના આત્મ-
હિત ખાતર આ બધી જ બાબત મિત્રભાવે વિચારવા કૃપા કરશો?

નં. ૨૦-તા. ૧૩-૮-૫૧ ના 'સંદેશ'ના લેખની કોલમ બીજીના પેરા ત્રીજામાં જૈનાચાર્યશ્રીએ 'સંઘરાખોરી એ પાપ છે' શિર્ષક નીચે કહ્યું છે કે-"ચા. બીડી, પાન, સીગારેટ પાછળ થતો ખર્ચ ખોટો ખર્ચ છે. કોઈ જમવા ટાણે આવે તો જમાડાય, પછી આવે તો પાણી સિવાય બીજો આચાર ન થાય. આમ થાય તો આવક વધે ખર્ચ ઘટે. ખોટો ખર્ચ હોય છતાં આવક વધે તો તે સંગ્રહ કરે છે." જૈનાચાર્ય-શ્રીએ કરેલી આ માર્ગાનુસારીપણાના ગુણની વ્યાખ્યા પણ અનર્થસ્થત અને અયુક્ત છે. જમવા ટાણે આવેલને જમાડયા પછી તે પાછો આવે ખરો? છતાં માનો કે-જમાડયા પછી પણ પાછો આવ્યો તો તે પછી તેને પાણી સિવાય બીજું કંઈ ન આપે તો ખર્ચ ઘટે, તે વાત તો યુક્ત છે; પરંતુ તેમાં આવક શી રીતે વધે? તે પછી કહે છે કે-'ખોટો ખર્ચ હોય છતાં આવક વધે તો તે સંગ્રહ કરે છે' તો શું જે કોઈ સંગ્રહ કરવાવાળા હોય છે તે દરેક ખોટા ખર્ચવાળા અને વધારે આવકવાળા છે, એમ આપશ્રીએ જાતે ખાતરી કરી છે? આ વસ્તુ એમ જ બને છે, એવો શાસ્ત્રમાં આવતા 'માર્ગાનુસારીના ગુણોનાં વર્ણન' આદિ વર્ણવેલ શાસ્ત્રમાંથી એકાદ પણ ઉલ્લેખ બતાવી શકો તેમ છે? કે-જૈનશાસ્ત્રાનુસારીતાને તજીને હવેથી લોકોને અનુકુળ બોલવાનું જ રાખ્યું છે? 'શ્રી ધર્મખિન્દુ' સૂત્ર ૨૫ મુજબ 'જાયોચિતો વ્યયઃ' એ તો માર્ગાનુસારીનો ગુણ છે, પરંતુ આપશ્રીએ જણાવેલ આ ગુણ કેનો છે? તે જૈનાચાર્યશ્રીએ જાહેર કરવું ઘટે છે.

નં. ૨૧-તે લેખનો તે કોલમ બીજીના તે ત્રીજા પેરામાં તે પછીથી શરૂ થતી પંક્તિથી જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે-"સંઘરાખોરી એ પાપ છે, બીજાને જે વસ્તુનો જરૂર હોય તેનો સંગ્રહ કરવો તે ખરું પાપ છે" આ પ્રરૂપણા જૈનાચાર્યશ્રીએ કયા જૈનશાસ્ત્રના આધારે કરી છે?

તે જાહેર કરવું જરૂરી છે આવડે—' ઘણ ઘણ સિત્ત વચ્ચુ, રુપ્યસુવચે વા
કુચિયપરિમાણે । દુપદ્ધ ચઢવ્યવમ્મિ વહિક્કમે દેસિઅં સચ્ચં ॥ ' એ ગાથા
મુજ્જમ વરતુઓ ઇચ્છાપરિમાણ તરીકે રાખવી તે પણ આપશ્રીની આ
પ્રરૂપણાની રૂએ તો ખરું પાપ જ છે ને? કારણકે—ઇચ્છાપરિમાણ વ્રતમાં
આવડેને, બીજાને જરૂરી વરતુઓનો થ સંગ્રહ તો છે જ. વળી શ્રી
મચ્છાચાર પથમાં ' દેસં સિત્તં તુ જાણિત્તા, કંઠે પત્તં ડવસ્સવં ।
સંગહે સાહુવગ્ગં ' ગાથા ૧૪ થી ૧૬ સુધીમાં સંગ્રહ નહિ કરનાર
આચાર્યને વૈરી કહ્યો છે. તે પણ આપશ્રીની પ્રરૂપણાની રૂએ તો ખરું
પાપ જ છે ને? ' શ્રી સ્થાનાંગસૂત્ર ' ના સાતમા સ્થાનમાં સંગ્રહ
કરનાર આચાર્યને જ જૈનાચાર્ય કહેલ છે, તેને પણ આ જૈનાચાર્ય-
શ્રીની પ્રરૂપણા ખરું પાપ કહે છે! કેવી ઉત્સૂત્રપ્રરૂપણા? ' નિઘટ્ટિએ
કાળા અજર કરવા તે પાપ છે ' એમ કહે તો વાત જુદી છે.

નં. ૨૨ તે લેખની તે ક્ષેત્રમાં બીજાના પેરા ચોથામાં ' નીતિથી
ધંધો યાય છે કે? ' શિર્ષક નીચે જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે—' આજે
નીતિયા ધંધો કરનારાના ફેટલા ટકા! આજે ધણા તો પાપને માનતા
નથી. અનીતિ પ્રાણ સમી બની ગઈ છે, પણ તે કાઢ્યે જ છૂટકો છે.
(અહિં સુધી તો અનીતિકારોને ચમકાવવા ફીક જ કહ્યું છે. પરંતુ
એ પછીથી કહ્યું છે કે—) વેપાર માટે ખર્ચ કરવો પડતો હોય તો
તેવો વેપાર ન કરવો " તે વાત જૈનાચાર્યશ્રીએ કયા નીતિશાસ્ત્રને
આધારે કરી છે? તે જાહેર કરવું ઘટે છે. ' જાણં વચં તુલિજ્ઞા,
કાદાકંઠી જ્ઞ વાણિજ્યો ' એ સૂત્ર અનુસારે આવેલ ગ્રાહક, પોતાને
એ રૂપીઆ કમાવશે એમ લાગે તો વણિક વેપાર માટે તે ગ્રાહકનું
ચિત્ત પ્રસન્ન કરવા સાર=તે ગ્રાહકને સન્માનવા=પ્રસન્ન કરવા સાર તેને
માટે માલ આપ્યા અમાફિથી જ બે ચાર આનાનો ખર્ચ કરે છે, તે
ખર્ચ ન કરે અને વેપાર કરે તેવું બીજું કોઈ નીતિવાક્ય જૈનાચાર્યશ્રી
જાહેર કરશે? અને તે સાથે તેવા ખર્ચ વિના મુજરાન માટેનો મેળવવા

ધારેલ લાભ વણિક મેળવી શકે તેવી કોઈ કળા પણ કોઈ નીતિશાસ્ત્ર-
માંથી ખતાવશે કે ? વણિકનું ગુજરાન ખેતી કે મજૂરી આદિથી નથી
ચાલતું હોતું; પરંતુ વેપારથી જ ચાલતું હોય છે; અને વેપારમાં
પ્રથમ ખર્ચ કરવો વગેરે ગ્રાહકનું ચિત્ત સાધવાના ઉપાયો તો નીતિ-
શાસ્ત્રોમાં વિહિત છે. વેપાર માટેના તે વિધાનને તો આપ જૈનાચાર્યનાં
સ્થાનેથી ઉડાવી દો છો ! તો પ્રશ્ન છે કે-વણિકે ગુજરાન ચલાવવાની
એ સિવાયની બીજી કોઈ રીત આપશ્રીએ કોઈ નીતિશાસ્ત્રમાં દીડી
છે ? દીડી હોય તો તે સ્થલ સાથે જાહેર કરવું ઘટે. મહાન જૈનાચાર્ય-
શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી વિરચિત શ્રી ધર્મખંડુ ગ્રંથના 'તત્ર સામા-
ન્યતો ગૃહસ્થધર્મ' એ ત્રીજા સૂત્રની દીકામાં તો 'ન્યાયેન=શુદ્ધમાન-
તુલોચિતકલાવ્યવહારાદિરૂપેણ જાસેવનીયાવસરચિત્તારાધનાદિરૂપેણ ચ અનુ-
ષ્ઠાનં=વાણિજ્યસેવાદિરૂપં' એ પાઠ તો વણિકને માટે ઉચિત કલાનું અને
સાધવા યોગ્ય અવસરે ગ્રાહકોદ્ધિનું ચિત્ત આવજવા પૂર્વક વેપાર
આદિ કરવાનું ખતાવે છે. તો તે વાત આપને સ્વીકાર્ય છે કે કેમ ?
શ્રી જૈનાગમને વિષે 'તમ્હા સવ્વાણુજ્ઞા સવ્વલિસેહો ય પવચગે નલ્લિં ।
જાયં વયં તુલિજ્ઞા લાહાકંલીં વ્વ વાણિયઓ' સૂકતથી શ્રમણોને માટે
પણ સંયમવ્યાપાર, લાભાકાંક્ષી વણિકની જેમ તપાસીને અદ્ય વ્યયથી
ઘણો લાભ ઉઠાવવાપૂર્વક ચલાવવાનો નિર્દેશ, વણિકના જ દષ્ટાંતથી
કરવામાં આવેલ છે. શાસ્ત્રોની આ સ્થિતિમાં જૈનાચાર્યશ્રી, વણિકને
વેપાર માટે ખર્ચ કરવો પડતો હોય તો તેવો વેપાર કરવાની ના કહે
છે ! તો પછી તે તે દરેક શાસ્ત્રીયવચનોને સત્ય માનવાં ? કે-જૈનાચાર્ય-
શ્રીનાં આ કપોલકલ્પિતવાક્યને સાચું માનવું ? એ પણ એક વધુ પ્રશ્ન
છે. જૈનાચાર્યશ્રી આ પ્રશ્નોના સંતોષજનક ખુલાસા ન આપે તો વિદ્વા-
નોએ નક્કી માનવું રહે છે કે-તેઓશ્રી આ નીતિશાસ્ત્રના વચનોને પણ
ઉત્થાપીને મગજમાં આવે તે બોલી નાખનારા વક્તા છે.

નં. ૨૩-તા. ૨૧-૮-૫૧ ના 'સંદેશ'ના લેખની કોલમ પહેલીના

‘તો સાધુ સમાજ પણ ખગડે’ શિર્ષકવાળા અંતિમ પેરામાં જૈના-
 આચાર્યશ્રી, હવે દીક્ષાની ડાંડી પીટવી બધ કરી હોવાના કાલ તરીકે
 જણાવે છે કે-“આધ્યાત્મિક સુખ માટે સાધુ થવું જોઈએ એવું કાંઈ
 નથી, ઉંચી યોગની ભૂમિકા માટે ત્યાગની જરૂર છે, પણ એ માટે સાધુ
 થવું જોઈએ એ જરૂરી નથી.” આજ સુધી ‘સાધુ બન્યા વિના ઉંચી
 યોગદશા પ્રાપ્ત થવાની નથી, માટે સંસારને ફગાવી દઈ સહુ કોઈ સાધુ
 બનો’ એ પ્રમાણે ડાંડી પીટીને ચેતકેનાપિ દીક્ષા દેવાનો ધન્યગરો લઈને
 ફરનાર તરીકે લોકલોકોત્તર સમાજમાં પંકાએલા આ જૈનાચાર્યશ્રી, હવે
 ઉપર મુજબની પ્રરૂપણાદ્વારા આધ્યાત્મિક સુખરૂપ યોગની ઉંચી ભૂમિકા
 માટે દીક્ષાદેવીની ખીનજરૂરી જણાવે છે ! તે ગ્રંથીભેદના પણ અભાવનું
 ઉદાહરણ પ્રતીક છે. જૈનાચાર્યશ્રી, હવે જે શાસ્ત્રના આધારે યોગનો આવો
 ઉપદેશ આપી રહ્યા છે, તે ‘યોગાચન્દુ’ નામના ગ્રંથરત્નના પૃ. ૬૨ ઉપર
 મહાન જૈનાચાર્યશ્રી હરિમદ્સૂરીશ્વરજી મહારાજ, ‘દેનાદિભેદતશ્ચિત્ર-મિદં
 પ્રોક્તં મહામમિઃ । જન્ય પૂર્વોદિતો યોગોઽધ્યાત્માદિઃ સંપ્રવર્તન્તે ॥ ૩૫૭ ॥’
 -લોકકારા ૨૫૪ દરમિયાં છે કે-‘શ્રી તીર્થંકર અને ગણધર ભગવંત
 આદિ મહાત્મા પુરૂષોએ દેશથી, સર્વથી જે વિવિધ પ્રકારનું ચારિત્ર
 દર્શાવ્યું છે તે ચારિત્ર જે જીવને વર્તનું હોય=જે જીવે તે ચારિત્ર અહણુ કરેલ
 હોય તે આત્માને વિષે અધ્યાત્માદિ યોગ હોય છે’ આમ છતાં આ
 જૈનાચાર્યશ્રી, હવે એ બધું પડવું મૂકીને એવું પ્રરૂપે છે કે-‘આધ્યા-
 ત્મિકસુખ માટે સાધુ થવું જોઈએ એવું કાંઈ નથી!’ સાધુ થવાના
 નિષેધની આ કેવી બયંકર ઉત્સુકપ્રરૂપણા ! એથી ય આગળ વધીને
 જૈનાચાર્યશ્રી કહે છે કે-‘ઉંચી યોગની ભૂમિકા માટે ત્યાગની જરૂર છે,
 પણ એ માટે સાધુ થવું જોઈએ એ જરૂરી નથી.’ આચાર્યશ્રીનું આ
 વક્તવ્ય પણ ભાગવતી દીક્ષાનું નિષેધક અને સ્વપરહિતનાશક છે.
 અહિં જૈનાચાર્યશ્રીને પ્રશ્ન છે કે-યોગની ઉંચી ભૂમિકાએ પહોંચાડે તેવો
 તે ત્યાગ કયો ? અને તે કઈ પ્રકારનો છે ? તેની તેની વ્યાખ્યા પણ કયા

શાસ્ત્રમાં છે ? તે જાણવી શકો તેમ છો ? વળી યોગની ઉંચી ભૂમિકા, સયોગી ગુણુસ્થાનક સિવાય બીજી કોઈ છે ? દીક્ષા વિનાનો કોઈ અધ્યાત્મીપુરુષ, યોગની ઉંચી ભૂમિકારૂપ તે સયોગી ગુણુસ્થાનકને પામી શકે ખરો ? તેરમા ગુણુસ્થાનકને જ આધીન એવી યોગની ઉંચી ભૂમિકાએ પહોંચવા કોઈ સાધુ બને, તે શાસ્ત્રોક્ત મોક્ષમાર્ગ હોવા છતાં આપશ્રીને હવે તે સીધા મોક્ષમાર્ગમાં પણ શું ખટકવા લાગ્યું કે-જેથી ‘તે માટે સાધુ થવું જરૂરી નથી’ એમ ઉઘાડા મિથ્યાત્વીની માફક ઉઠીને આપશ્રીને જૈનશાસનની સમસ્ત લગ્ન તથા ઘેર ઉત્સવ પ્રરૂપણ કરવું પડ્યું છે ? “ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહું અને ‘યોગની ઉંચી ભૂમિકાએ વર્તું છું’ એવું દેખાડું” એવી દુષ્ટવાસનાવાળા શ્રમણના મુખમાંથી (શ્રમણાવસ્થા ત્યજવાની પૂર્વભૂમિકા તરીકે) આવી મિથ્યા પ્રરૂપણા વરસવા લાગે એ સહજ છે; પરંતુ વર્ષો સુધી દીક્ષાનો ઝંડો ફરકાવનાર જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજ જેવાને આજે ‘દીક્ષાની જરૂર નથી’ કહેવાદ્વારા સંસારમાં જ યોગની ઉંચી ભૂમિકા મળી જતી હોવાનું કહેવા મન વધ્યું, એ જોતાં તો તેઓશ્રીની વર્તમાન વાસનાનું મૂલ્યાંકન ગહન બની જાય છે.

નં. ૨૪-તા. ૨૧-૮-૫૧ ના તે લેખની કોલમ બીજીના પેરા બીજામાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે-“મઘાદિનો પરિત્યાગ અને અવનવું જોવાનો શોખ-સીનેમા નાટકો જોવાનો શોખ એ પણ પ્રમાદ છે.” જૈનાચાર્યશ્રીથી આ પ્રરૂપણા અનાભોગે થઈ જણાય છે. ‘મજ્ઞ વિસય કસાયા’ એ સૂત્ર મુજબ ‘મઘાદિ’ પ્રમાદ છે; પરંતુ ‘મઘાદિનો પરિત્યાગ’ પ્રમાદ નથી: એ તો આત્મજગૃતિ છે: માટે તેનો સુધારો થવો ઘટે.

નં. ૨૫-તા. ૧-૯-૫૧ ના ‘સંદેશ’ના પૃષ્ઠ ૫ ઉપરના લેખની કોલમ બીજીના બીજા પેરાની મધ્યમાં જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું કે-“જો જીવ મોક્ષના અભિલાષને પામે છે તે જીવ નિયમા જ તે દિવસે મુક્તિને પામી શકે છે” જૈનાચાર્યશ્રીની આ ભયંકરકોટીની ઉત્સવપ્રરૂપણા છે. “જો જીવને મુક્તિનો અભિલાષ થાય તે જીવ તે દિવસે નિયમા મુક્તિને

પામે ' એ વચન ક્રોધ જૈનશાસ્ત્રોક્ત તો નથી; પરંતુ જૈનેતરશાસ્ત્રોક્તે ય નથી: " આ ભરતક્ષેત્રમાં વર્તી રહેલા પાંચમકાળમાં ભગવંતે જંબુ-સ્વામી પછીથી તો ખુદ ત્રીસ ભગવંતે પણ મોક્ષનું દાર બધે જણાવેલ હોવાથી પાંચમા આરાના છેડા સુધી ચાલનાર શ્રી ચતુર્વિંશ સંઘમાંથી એક પણ વ્યક્તિ આ કાળે મોક્ષ પામનાર નથી તે નક્કી છે. પછી ' આજે મોક્ષની અભિલાષા થાય તો આજે જ નિયમા મોક્ષે જાય ' એ સિદ્ધાંતને જૈનાચાર્ય, કયા જ્ઞાનથી રજુ કરે છે? જૈનાચાર્યશ્રીએ આવો ધોર મિથ્યા સિદ્ધાંત વડી કાઢવાવડે આજથી માંડીને પાંચમા આરાના છેડા સુધી ચાલનારા મોક્ષની અભિલાષાવાળા શ્રી ચતુર્વિંશ સંઘને મોક્ષની અભિલાષા ધગરનો જણાવનારો મહાપાતકી અવાજ કર્યો છે. આવા સિદ્ધાંતથી ભગવંતે શ્રી સુધર્માસ્વામીની પાટને કૂરતયા ક્ષત્રિકિત કરી ગણાય! જૈન સમાજે ખુલાસો મેળવવો અતિ જરૂરી છે.

નં. ૨૬-તા. ૨-૬-૫૧ ના ' સંદેશ 'ના પૃ ૧૧ ઉપરના લેખની કોશ્લમ બીજીને છેડે જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું છે કે-" પરંતુ મોક્ષ એ પણ આત્માનો પર્યાય જ છે અને આત્માએ પોતે જ એ પર્યાયને પ્રગટ કરવાનો છે " જૈનાચાર્યશ્રીની આ પ્રરૂપણા પણ સૂત્રાવરૂદ્ધ છે કારણ કે-દ્રવ્યથી દ્રવ્યનો પર્યાય તદ્દપે હોતો નથી, પરંતુ રૂપાંતર હોય છે. જેમ સુવર્ણ એ દ્રવ્ય છે અને તેનો હાર, એ સુવર્ણનો પર્યાય હોવાથી તે સુવર્ણથી રૂપાંતરે છે, તેમ આત્મા એ દ્રવ્ય છે અને કર્મથી તેનો જે મોક્ષ, તેને જે આત્માનો પર્યાય કહેવામાં આવે તો તે આત્માનો મોક્ષ-પર્યાય, આત્માથી રૂપાંતરે જ હરે. જ્યારે વસ્તુતઃ મોક્ષ એ આત્માનો એ રીતે રૂપાંતર મણતો પર્યાય નથી; પરંતુ આત્માથી અભિન્ન એવું આત્માનું શુદ્ધતમ સ્વરૂપ છે. દશ પૂર્વધર ભગવંતશ્રી ઉમાસ્વામિ વાચકવર્ણશ્રીએ રચેલ શ્રી તત્ત્વર્થસૂત્રના દશમા અધ્યાયના ત્રીજા સૂત્રની વ્યાખ્યામાં મોક્ષતત્ત્વની મોળખાણ કરાવતાં ૨૫૫૮ શ્લોકોમાં લખેલ છે કે-" જાતમ્ભવઃ સ્વાત્મ-અવસ્થાત્મ મોક્ષઃ=અક્રમાનું પોતાના અક્રમા વિષે વસવું તેનું નામ મોક્ષ. "

નં. ૨૭-તા. ૨-૬-૫૧ ના ' સંદેશ 'ના પૃ. ૬ ઉપરના લેખની

કાલમ ૫ ના બીજા પેરાને મથાળે જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું છે કે-“આપણે જે એકાન્તિક અને આત્યંતિક સુખને ઇચ્છીએ છીએ તે સુખ પુણ્યથી પણ મળી શકે એવું નથી” જૈનાચાર્યશ્રીની આ પ્રરૂપણા પણ જૈન આગમસિદ્ધાંતથી વિરુદ્ધ છે. “પુણ્યની અપરંપાર જમાનત કયાં વિના એકાન્તિક અને આત્યંતિક સુખને પ્રાપ્ત કરે તેવી કર્મની નિર્જરા કરવાનું આત્મામાં સામર્થ્ય જ આવતું નથી,” એ જૈન આગમ અને શાસ્ત્રોનો સિદ્ધાંત છે. જૈનશાસ્ત્રે શ્રી જીનપૂજા આદિમાં અને અનુકંપામાં પુણ્યનું અને પુણ્યથી જ પરંપરાએ મોક્ષનું વિધાન કરેલ છે. તા. ૫-૧૦-૫૧ ના ‘સંદેશ’ ના પૃ. ૬ ઉપરના લેખની બીજી કાલમમાં જૈનાચાર્યશ્રીએ પોતે કહ્યું છે કે-“દયામય વિચારસરણીમાં એકતાન બની જતા એ આત્માઓ, એ એકતાના યોગે જે પુણ્યકર્મનો ગાઢ બંધ ઉપાડે છે, તેને શ્રી તીર્થંકર નામકર્મની નિકાચના કહેવાય છે.” આ વાતદ્વારા જે જૈનાચાર્યશ્રી, પુણ્યકર્મનો ગાઢબંધ, તીર્થંકર નામકર્મની નિકાચના કરાવી આત્માને તીર્થંકર બનાવી એકાન્તિક અને આત્યંતિક એવું મોક્ષસુખ મેળવી આપતો હોવાનું કહ્યું છે, એ જ જૈનાચાર્યશ્રી, “આપણે જે એકાન્તિક અને આત્યંતિક સુખને ઇચ્છીએ છીએ તે સુખ પુણ્યથી પણ મળી શકે એવું નથી” એ વાત દ્વારા પુણ્યકર્મનો બંધ પણ તે પ્રકારનું મોક્ષસુખ મેળવી આપતો હોવાનો ઇન્કાર કરે છે ! તો વદતોબ્યાધાત પણ કેવો ! કેવો શાસ્ત્રાવમોહ ?

નં. ૨૮-તા. ૨-૯-૫૧ ના ‘સંદેશ’ ના પૃ. ૬ ઉપરના લેખની કાલમ ૫ ના તે બીજા પેરાને છે કે જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું છે કે “મુક્તા અવસ્થા તે અનંતસુખમય અવસ્થા : આત્માની જે સ્વાભાવિક એવી અનંતસુખમય અવસ્થા છે, તે કર્મથી જ અપાએલી છે” તે વાક્ય ગેરસમજ પેદા કરે તેવું છે, માટે ‘તે કર્મથી જ અપાએલી છે’ એ વાક્યને બદલે ‘તે કર્મથી જ અવરાયેલી છે’ એમ સુધારો જાહેર થવો ઘટે છે.

નં. ૨૮-આ રીતે સર્વજ્ઞપરમાત્માનાં વચનોનું અનેક પ્રકારે

ઉત્થાપન કરાવું હોવા છતાં તા. ૩-૯-૫૧ ના 'સંદેશ' ના પૃ. ૪ ઉપરના લેખની કાલમ ત્રીજામાં 'સાધુજનો શાનું' પ્રતિપાદન કરે?' શિર્ષક તળે જૈનાચાર્યશ્રીએ, "સાધુજનો ઉપદેશ આપવામાં મેંના વચનોનું પ્રતિપાદન કરે? શ્રી વીતરામ અને સર્વજ્ઞ એવા પરમાત્માઓએ કહેલાં ઉત્તમ વચનો, તે વચનોનું પ્રતિપાદન જ સાચા સાધુજનો કરે. XXX સાધુજનો ન્યારે ન્યારે ઉપદેશ આપે ત્યારે ત્યારે પ્રતિપાદન તો શ્રી વીતરામ અને સર્વજ્ઞ બનેલા પરમાત્માઓએ કહેલાં ઉત્તમ વચનોનું જ કરે" એ પ્રમાણે જે શાસ્ત્રોક્ત પ્રરૂપણા કરેલ છે, તે 'પોતે જે કાંઈ' બોલે છે, તે સર્વજ્ઞનાં વચનોનું જ પ્રતિપાદન કરે છે; એમ ભદ્રિકોના દિલમાં વિશ્વાસ બેસાડવાનો પ્રયત્નમાત્ર જ છે, એમ તે જૈનાચાર્યશ્રીની આટલી ઉત્સુત્રપ્રરૂપણાઓ જાણ્યા પછી તો આશા છે કે-જૈનજૈનેતર સર્વને સમજવું સુખમ થશે.

[જૈનાચાર્યશ્રીએ ધ્યાનમાં રાખવું ઘટે કે- 'ગુણેષુ ક્રિયતાં વત્તઃ કિમાદેયૈઃ પ્રયોજનમ્? । ચિદ્વિચિત્તે ન વંટર્ત્તમ્-ર્ગાવઃ ક્ષીરચિદ્વર્જિતાઃ ॥' "શાસ્ત્ર અને અવિચ્છિન્નપરંપરાથી સદંતર વિરહ અને શતધા જુદો રહેલ અનર્થકારી તિથિમત, પકડી રાખવો, સૂતક અને ગ્રહણ ઉત્થાપવું, સંધ્યાહાર થવું, સમુદાય બહાર પણ થવું, શિષ્યોથી પણ ફેંકાર્મ જવું, અ.ચાર્ય શ્રી લખ્ધિસૂરિજી તેમજ વાનેય જંબુસૂરિજીને પોતાના ગુરુજના પક્ષમાંથી જેવો લેવાપૂર્વક તેઓના સાથ મેળવીને સ્વગૃહ સામે પણ (તેઓને હાંકવવા) મોરચો રચવો, 'સંદેશ' માંના જ વ્યાખ્યાનોમાં આ પ્રમાણે વીતરામ અને સર્વજ્ઞ પરમાત્માનાં વચનો વિરહ સંખ્યાબધ્ધ ઉત્સુત્રપ્રરૂપણાઓ કરવી, આજ સુધીનાં 'જૈન પ્રવચન' છાપામાં તો વીતરામ અને સર્વજ્ઞપરમાત્માઓનાં વચનો વિરહ આવી અને એથી પણ બંધકર કરેલી હજારો ઉત્સુત્રપ્રરૂપણાઓ ગિભી રાખવી, શાસનના અદ્વિત અને પોતાનાય ઉપકારી મીતાઈ' મહાપુરૂષનાં વચનોને ખોટાં દારાચ્યા સાર (જેમાં વીતરામ અને સર્વજ્ઞપરમાત્માઓનાં હજારો

વચનો ભર્યાં છે તે) શ્રી ભગવતીજ સૂત્ર આદિ આખાં આગમોને જ પી. એલ. વૈદ્ય જેવા બ્રાહ્મણના હાથે શાસ્ત્રાભાસ કહેવડાવતાં પણ સંકોચાવું નહિ ” વગેરે પ્રકારનાં ‘ શ્રી વીતરાગ અને સર્વજ્ઞનાં વચનો પર બેધડક હરતા “ ફેરવનારાં ’ સ્વવર્તનને વીતરાગ અને સર્વજ્ઞનાં વચનમાં અપાવવા સાર “ સાધુજનો ઉપદેશ આપવામાં પ્રતિપાદન તો શ્રી વીતરાગ અને સર્વજ્ઞ બનેલા પરમ આત્માઓએ કહેલાં ઉત્તમ વચનોનું જ કરે ” એવી ગુલાખી ઘંટાઓ ગળેથી વઝાડ્યે રાખવાથી દોષો, કદિ ગુણોમાં અપવાના નથી. માટે એવા આડંબરથી શું ! ગુણોને વિષે યતન કરવો એ જ હિતકર છે. દોષોને ગુણો મનાવવા આવો ઉપદેશ ખીછાવાય છે તેથી તો આલો કોઈ ઉપદેશ શુદ્ધ હોય છતાંય ભયંકર માયાબળપૂર્વકનો દેહત્રો-પદેશ કરે છે અને તે લાઠન સમાજશાંતિ ખાતર હવે તો સુધારવી જ વારે છે.]

નં. ૩૦-તા. ૩-૯-૫૧ ના તે લેખની કોલમ છઠ્ઠીમાં ‘ સુગુર અને કુગુર ’ શિર્ષકતળે જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું છે કે-“ એ પરમ આત્માઓએ કહેલા વચનોનું પ્રતિપાદન કરવાને બદલે એ પરમ આત્માઓએ નિષેધેલાં વચનોનું જે પ્રતિપાદન કરતો હોય એવો સાધુજન વસ્તુતઃ સુસાધુ નથી, પણ કુસાધુ છે.” જૈનાચાર્યશ્રીની આ પ્રરૂપણા પણ ‘ હું જે કાંઈ બોલું છું, તે વીતરાગ અને સર્વજ્ઞનાં વચનોનું જ પ્રતિપાદન કરું છું ’ એ પ્રમાણે શ્રીતાનાં મનમાં ઠસાવીને પોતાનાં કલ્પિત વચનો ઉપર સર્વજ્ઞની મહોરછાપ મારવાની માયાપ્રપંચતાનું જ કિલષ્ટ અંગ છે. વીતરાગ અને સર્વજ્ઞ એવા પરમાત્માઓનાં વચનોની વિરુદ્ધ તો આ સંદેશના વ્યાખ્યાનોમાં જ તેઓશ્રીએ કેટલું પ્રતિપાદન કર્યું છે, તે અહિં સુધી તો જોઈ ગયા, અને હવે વધુ જુઓ કે—

શ્રી જ્ઞાતાસૂત્રના ‘ શૈલક ’ નામના પાંચમા અધ્યયનમાં આવીસમા શ્રી તેમનાથ ભગવંતના શિષ્ય ધાવચ્ચાકુમારના શિષ્ય શૈલકરાજપિ અને તેમના શિષ્ય પંચક મહામુનિનું દષ્ટાન્ત છે. તે દષ્ટાંતમાં તે જ્ઞાતા-સૂત્રના પૃ. ૧૧૨ ઉપરના સૂત્ર ૫૬ માં ઉલ્લેખ છે કે-“ તત્તે જં સે સેલણ

અવધવા કન્વાઈં કતિષ્ઠાઢાઢ્માસિયંસે વિપુલં જસનં ૪ બાહ્યામાહરિણ
સુરહું મજપાપ્યં પીણં પુચ્ચાવરન્હકાલસમયંસિ સુદૃષ્યસુતે, તતે ણં સે પંચણ
કતિષ્ઠાઢાઢ્માસિયંસે કવકાઢસગ્ગે દેવસિયં પઠિકમણં પઠિકંતે ચાઢમ્મા-
સિયં પઠિકમિંઢકામે સેલયં રાવરિસિં કામણટ્ઠ્યાણ સીસેણં પાણસુ સંષટ્ટેહં ”
આગમત્રયના આ પાઠથી ‘શ્રી બાવીસ તીર્થ’ કરના સાધુઓને પણ
પડખી, ચોમાસી અને સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ હોય છે’ એ વાત નક્કી છે.

‘શ્રી સેનસૂરી’ એથો ઉત્થાસ. ૫. ૧૦૮ પ્રશ્ન ૬૩ ના ઉત્તરમાં
શ્રી સેનસૂરીશ્વરજી મહારાજ પણ “કારણઢાણ પઠિકમણં, ઇત્તવ પાક્ષિ-
કાદિ બાધિત્ય ગ્રાહં” એ વચનદ્વારા બાવીસ તીર્થ કરના સાધુઓને,
પાક્ષિક-ચોમાસી અને સંવત્સરી એ ત્રણેય પ્રતિક્રમણો હોય છે. એમ
કહે છે.” આ જૈનાચાર્યશ્રીના દાદાગુરુ શ્રીદાનસૂરિજી મહારાજે પણ વિવિધ
પ્રશ્નોત્તર ખીજા ભાગમાં પૃ. ૨૭૫ ઉપર એ પ્રમાણે જ સ્વીકાર કરેલ છે.

શ્રી જ્ઞાતાસૂત્રનાં એ વચનો તો સીધા વીતરાગ અને સર્વજ્ઞ એવા
પરમ આત્માઓએ કહેલાં વચનો છે. અને તે વચનોનું શ્રી સેનસૂરિજી
મહારાજે પ્રતિપાદન કરેલ છે તેવા તે પરમ આત્માઓનાં વચનોથી
અનેકધા સિદ્ધ છે કે-ખીજા શ્રી અજિતનાથ તીર્થપતિથી માંડીને ત્રેવી-
સમા શ્રી પાર્શ્વનાથ તીર્થપતિના સાધુઓને પણ તે કાળમાં દેવસીય
અને રાઈ પ્રતિક્રમણની જેમ કારણ પડખી, ચોમાસી અને સંવત્સરી
એ ત્રણેય પ્રતિક્રમણ પણ હોય જ છે.

આમ છતાં તા. ૫-૬-૫૧ ના ‘સંદેશ’ના પૃ. ૪ ઉપરના લેખની
કાલમ પેલીના પેલા પેરાને છેડે જૈનાચાર્યશ્રી વિજયરામચંદ્રસૂરિજી, તે
પરમ આત્માઓએ કહેલાં તે વચનોનું પ્રતિપાદન તો કરતા જ નથી,
પરંતુ “ખીજા તીર્થપતિ શ્રી અજિતનાથ ભગવાનથી માંડીને ત્રેવીસમા
તીર્થપતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન સુધીના બાવીસ તીર્થપતિ ભગવતોના
સાધુઓ ઋણુ અને પ્રાણ હોય છે, એટલે તેઓને તો ન્યારે દોષ લાગે
ત્યારે જ પ્રતિક્રમણ કરવાનું હોય છે. તેથી તે કાળમાં પાક્ષિક, ચાતુ-

માસિક અને સાંવત્સરિક એ ત્રણ પ્રતિક્રમણો હોતાં જ નથી ” એ પ્રમાણે આમમશાસ્ત્રનીય વિરૂદ્ધ પ્રરૂપણા કરીને એ પરમ આત્માઓએ કહેલાં સત્ય વચનોનો ‘એવ’ કાર વાપરવાપૂર્વક ઘસીને નિષેધ કરે છે ! એ સર્વજ્ઞનાં વચનનું કેવું પ્રતિપાદન ? આપણા આવા આ જૈનાચાર્યશ્રીને મહાપુરૂષ અને પ્રવચનપ્રભાવક તરીકે ઓળખતા અને પ્રચારતા ભદ્રિકજનો આ જૈનાચાર્યશ્રીની જ તે તા. ૩-૯-૫૧ ના લેખમાંની પ્રરૂપણાના આધારે હનુપણ આ જૈનાચાર્યશ્રીનું મૂલ્યાંકન કરી લે કે- “ આ રીતે પરમ આત્માઓએ કહેલાં વચનોનું પ્રતિપાદન કરવાને બદલે તે પરમ આત્માઓનાં વચનોનો નિષેધ કરવામાં અને તે મહાપુરૂષનાં વચનોને ઉત્થાપીને તેને સ્થાને પોતાનાં વચનોને ‘એવ’ કારપૂર્વક સ્થાપી દેવામાં કુશળ એવા આ જૈનાચાર્યશ્રી મહાપુરૂષ છે ? શાસનપ્રભાવક છે ? પ્રવચનપ્રભાવક છે ? વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ છે ? કે-ખીજાઓને કુસાધુ કહેનારા પોતે જ વસ્તુતઃ ભગવંત શ્રી સુધર્માસ્વામીની પાટને કલંકિત કરનાર કુસાધુ છે ? ” અમે તો તેઓશ્રીની તે પ્રરૂપણાના આધારે એટલું જ કહી શકીએ કે-જૈનાચાર્યશ્રી વસ્તુતઃ સુસાધુ નથી, પણ કુસાધુ છે.

આપણા આવા આ જૈનાચાર્યશ્રી, પોતાનાં વ્યાખ્યાનમાં આવતા શ્રોતાઓને ગૌરવપૂર્વક પૂછે છે કે-“ તમે તમને પોતાને ઓળખો છો ? ” પરંતુ તેઓશ્રીની આ વક્તવ્યસ્થિતિ જોયા બાદ આશા છે કે-આત્મહિતાર્થી દરેક શ્રોતાજનો, તેઓશ્રીને જ ગૌરવપૂર્વક પૂછશે કે-“ તમે તમને પોતાને ઓળખો છો ? ” નહિ, તો પછી એવી સ્થિતિવાળા પોતાને ‘સુસાધુ’ ગણાવવા જ આ રીતે હરવખત સુસાધુ અને કુસાધુની વ્યાખ્યા લઈ બેસો છો, તેમાં તમારા આત્માનું અધઃપતન કેટલું ?

નં. ૩૧ તા. ૩-૯-૫૧ ના તે લેખની તે છઠી જ કાલમમાં તે પછીની જ પંક્તિથી જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું છે કે-“ એ જ રીતિએ જે સાધુ એકાન્તે ધર્મચારી બનેલો ન હોય અને પાપચારી પણ હોય, તે સાધુ પણ વસ્તુતઃ સુસાધુ નથી પણ કુસાધુ છે ” જૈનાચાર્યશ્રીની

આ વ્યાખ્યા પણ તેઓશ્રીને જ યથાર્થ અંધએસતી છે. કારણ કે— મહોપાધ્યાયજીએ, સાડાત્રણસોની પંદરમી ઢાળમાં કહેલ છે કે— ‘શુદ્ધ પ્રપંક ગુણ વિષ્ણુ ન ઘટે તસ જવ અરહટમાળા’ એ વચન અનુસાર જૈનાચાર્યશ્રી, શુદ્ધ પ્રપંક તો નથી જ એ આપણે જોઈએ તો મુજબ જવાબિનંદી આત્મા ગણાય: અને જવાબિનંદી, ધર્મચારી હોય નહિ તેમજ પોતે બકુશકુશીલ મુનિ જ હોવાથી જ પાપચારી તો છે જ.

હવે ખીજી રીતે તપાસીએ કે—આજે દરેક સાધુ ‘પ્રમત્ત’ નામના છઠ્ઠા ગુણસ્થાનકે જ વર્તે છે. શ્રી ગુણસ્થાનક ક્રમારોહિણી “અસ્તિ-ત્વાત્તોક્ષણાવા - મત્રાર્ષસ્યૈવ મુચ્યતા । જાજ્ઞાવાલંકનોરેત - ધર્મજ્ઞાનસ્ય ગૌણતા ॥” એ ઉલ્લેખ મુજબ છઠ્ઠા ગુણસ્થાનકે સાધુને એકાંતે ધર્મચારીતા હોતી જ નથી, બીજું જ હોય છે. અને શ્રીપંચનિર્મળી-પ્રકરણના “તદ્ દેસસમ્બલેચારિહોદિં સવલોદિં સંયુજો વડસો” એ વગેરે વચનોને, તથા શ્રી હાલ્લેલોકપ્રકાશના સર્ગ ૩૪ માંના ૫ ૫૪૪ ઉપરના “વકુલાશ્ચ કુશીલાશ્ચ સ્વર્હિષૈશ્ચ સાધવઃ” એ વગેરે વચનોને, તથા મહોપાધ્યાયજીનાં સાડાત્રણસોની સાતમી ઢાળમાંના ‘છેદ દોય તાય નવિ કલા પ્રવચને મુનિ દુઃશીલ, દોષલવે પથ ચિથર પરિણામી બકુશ-કુશીલ’ એ વગેરે વચનોને આધારે વિચારતાં છઠ્ઠા પ્રમત્ત ગુણસ્થાનકે વર્તતા સાધુઓ અતિચારની અદૃશતાવાળા એવા પાપચારી પણ હોય છે; અને જૈનશાસ્ત્રો તેવા દરેક સાધુઓને છઠ્ઠા ગુણસ્થાનકને યોગ્ય સુસાધુ હોવાનું સ્પષ્ટ જણાવે છે. આમ જૈનાચાર્યશ્રી, ‘એકાંતે ધર્મચારી બનેલ હોય અને પાપચારી ન હોય’ તેવા આદમા, નયમા, દસમા, બારમા ગુણસ્થાનકને પામેલા સાધુઓ જેવા આજે નહિ જ બની શકતા. બકુશ-કુશીલ સુસાધુઓને કુસાધુ તરીકે ઓળખાવે છે, તે ઘેર ઉત્સુક છે. એવી સૂચવરૂદ વ્યાખ્યાને લીધે પોતે તો વસ્તુતઃ ઉન્માદદેશક કુસાધુ હોય છે.

નં. ૩૨ તા. ૩-૯-૫૧ ના લેખની તે છઠ્ઠી ઢાલમાં તે પછીની જ પંક્તિથી જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું છે કે— ‘સાધુ જેમ મૌનિંદ્ર પ્રવચ-

નના પ્રતિપાદક હોવા જોઈએ, તેમ ધર્મચારી પણ હોવા જ જોઈએ અને સાથે સાથે સાચા મુક્તિમાર્ગના દર્શક, ધર્મશાસ્ત્રોએ જે જે પ્રકારના વિનયને આચરવાના કહ્યો છે, તે તે સ્થાનોએ વિનયને આચરનાર પણ જોઈએ જ. તે તે સ્થાનોએ વિનયનો અભાવ, એ સાધુપણને માટે કલંકરૂપ છે. તેમાં ય તે તે સ્થાનો પ્રત્યે હૈયામાં સાચો અહુમાનભાવ જ ન હોય, તો એ સાધુ સાધુવેપને ધરનાર હોવા છતાં પણ સુસાધુ નથી, પણ દુસાધુ જ છે.” જૈનાચાર્યશ્રીએ આ વ્યાખ્યા, પોતાને દુસાધુ જાણવાને લીધે પોતાના પ્રત્યે હૈયામાંથી સાચો અહુમાનભાવ નહિ ધરાવીને પોતાનાથી છટા પડી ગયેલા પોતાના પચાસ જેટલા શિષ્યોને દુસાધુ તરીકે ઓળખાવવા સાર કરી છે. સિવાય તે વાતમાં કોઈ શાસ્ત્ર-સિદ્ધાંત કે વાસ્તવિક તત્ત્વ નથી.

આપણે જોઈ ગયા કે-જૈનાચાર્યશ્રી, મૌનિન્દ્રપ્રવચનના પ્રતિપાદક નથી અને ધર્મચારી નથી. તેમ (પોતાના ગુરુમહારાજ શ્રી પ્રેમસુરિજી પ્રત્યે રાખવાની ફરજ તરીકેનો વિનય આચરવાને બદલે તે સ્વગુરુ સામે પણ તેઓશ્રીને હેરાવવાને આજે શ્રી સિદ્ધિસુરિજી-લખ્મીસુરિજી અને જુહુશિરોમણિ જંજુસુરિજીનો મોરચો રચી બેઠા હોવાથી) સાચા મુક્તિમાર્ગના દર્શક એવા ધર્મશાસ્ત્રોએ જે જે સ્થાને જે જે પ્રકારના વિનયને આચરવાનો કહ્યો છે, તે તે સ્થાનોએ તેઓશ્રી, વિનયને આચરનાર પણ નથી જ: છતાં તેવાપણે જ રહેવાનું નક્કી રાખીને તેઓશ્રી જ્યારે સુવિહિત અને સુસાધુમાં ખપવા યત્ન કરી રહ્યા છે, સારે તેઓશ્રી પ્રતિ તેઓશ્રીના શિષ્યોને હૈયામાં પણ અહુમાનભાવ ન જ હોય, એ સહજ હોવાથી શિષ્યોની તે સ્થિતિને સાધુપણને માટે કલંકરૂપ જાણવાને તેઓને દુસાધુ જ કહી દેવા તે હૈયાની આતશમયું વૈરની વસુલાત તરીકેનું ઉત્સુક છે: જે જૈનાચાર્યપદને હીણપતકારી ગણાય.

નં. ૩૩-તે લેખની તે છઠ્ઠી કાલમના પેરા ખીળમાં ‘સમ્યગ્-દર્શન’ શિર્ષકતળે જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું છે કે-“ગુરુતત્ત્વ બગડે તો

દેવતત્ત્વ પ્રત્યેની અને ધર્મતત્ત્વ પ્રત્યેની બુદ્ધિ વિપર્યાસને પામે એમાં નવાઈ પામવા જેવું કાંઈ નથી.” જૈનાચાર્યશ્રીની આ પશુ શાસ્ત્રના અનુબોધધન્ય ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણ છે. ગુરૂતત્ત્વને બગડેલું જોઈને દેવતત્ત્વ પ્રત્યેની અને ધર્મતત્ત્વ પ્રત્યેની બુદ્ધિ બગાડનાર જૈન, જૈનતત્ત્વને પાન્યો જ નથી; એમ શાસ્ત્ર કહે છે તે જૈનાચાર્યશ્રીએ સમજવું રહે છે. ‘શ્રી કાણ્ડલોકપ્રકાશ’ નામના ગ્રંથરત્નના પૃ. ૫૪૫ ઉપર એને લગતો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ છે કે-“ જરજેડસ્મિંશ્ચ વકુલકુડીલાશ્ચેડપિ સંઘમે । મહેત્ ક્રમેણાપકર્ષઃ, શક્તિસત્ત્વાદિહાનિતઃ ॥ ૧૪ ॥ સત્ત્વત્વેવં મહેયુર્યે, મૂઢાઃ સંઘે ચતુર્વિધે । ધર્મે ચ નાસ્તિકાઃ કર્ણાસ્તે મન્યૈઃ સંઘતો વહિઃ ॥ ૧૫ ॥ પૂર્વર્ણ્યેક્ષ્યેવં ચ, હીનહીનગુણેરપિ । મોક્ષમાર્ગચવાધિઃ સ્વાધિર્મન્યૈરિચ નાત્મૈઃ ॥ ૬૬ ॥ આ વસ્તુ જૈનાચાર્યશ્રી જણે છે, છતાં’ અને પોતે પશુ તેમાંના જ સાધુ હોવા છતાં’ પોતાને સર્વ સાધુઓમાં સુવિહિત અને એકાંત ધર્મચારી તરીકે લેખાવવા સાર આમ દર વખત ખીજાઓને ખોટી રીતે જ કુસાધુ તરીકે જનતામાં ઝાળખાવ્યા કરે છે, તે આભિ- નિવેશિક મિથ્યાત્વપૂર્ણ ભવાભિનાંદિતાના મુઢતા પ્રતીકરૂપ ઉત્સૂત્ર છે.

નં. ૩૪-તા. ૬-૪-૫૨ ના ‘સંદેશ’ના પૃ. ૫ ઉપરના લેખના કાલમ પેલામાં ‘શ્રી પદ્યુપણામાં ઝોઠવાતી ભાવજી મેણી’ શિર્ષક નીચે જૈનાચાર્યશ્રીએ લખ્યું કે- ‘આજે આવા મંમતમય અને મંત્રા- ક્ષરોથી પરિપૂર્ણ એવા શ્રી કલ્પસૂત્રના અવલુચી જૈનો વંચિત રહી જાય એવી પ્રવૃત્તિઓ પશુ ચાલી રહી છે, અને યુવક સંઘે આદિના નામે યોજવામાં આવતી ભાવજીમેણીઓ, એ એનાજ એક પ્રતિક રૂપે છે.” જૈનાચાર્યશ્રી આ વક્તવ્યદ્વારા જમતની આંખે પાટા બંધાવે છે કે “પદ્યુપણાના મંમતમય દિવસોમાં મંમતમય અને મંત્રાક્ષરોથી પરિપૂર્ણ એવા શ્રી કલ્પસૂત્રનાં અવલુચી જૈનો વંચિત રહી જાય એવી મારી પદ્યુપણા વ્યાખ્યાનમાળાવાળી નવી પ્રવૃત્તિ તો લોકોનાં કલ્પાણને મારે જ છે, માત્ર યુવકસંઘે આદિના નામે યોજવામાં આવતી તે તે

નુકશાનકારી લાપણુશ્રેણીઓ જ અનર્થકારી છે ! ” કેવી ચાલાકી ? કેવી જોનોનાં કલ્યાણની વાસના ? આ સ્થળે જોનાચાર્યશ્રીને પૂછીએ કે- ‘પયુ-
પણના દિવસોમાં આ રીતે સ્થાનિક અને બહારનાં હજારો ગામોના
હજારો જોનોને અષ્ટાદિકાવ્યાખ્યાન અને કલ્પસૂત્રને બદલે આપશ્રીએ
જે પયુષણા વ્યાખ્યાનમાળા પીરસવાનો માર્ગ લીધો છે, તે કાંઈ પૂર્વા-
ચાર્યનું અનુકરણ છે ? કે-વર્તમાન યુવકસંઘનું જ અનુકરણ છે ? આપની
પયુષણા વ્યાખ્યાનમાળામાં મંગલમય અને મંત્રાક્ષરોથી પરિપૂર્ણ એવા
શ્રી કલ્પસૂત્રનું શ્રવણ આપશ્રીએ જ જનતાને કેટલું કરાવ્યું ? પયુષ-
ણના આઠે દિવસ રજી કરેલ તે વ્યાખ્યાનમાળામાં પયુ પયુષણા
પર્વના પ્રથમના છ દિવસમાં તો આપશ્રીએ જીવોને શ્રવણ કરાવવાને
નિયત થયેલાં વ્યાખ્યાનોની ગંધ પણ આવવા દીધી નહિ અને મનો-
નુકુળ વક્તવ્ય જ જનતાને પીરસ્યું તે જન- તાનાં કલ્યાણની રીત કયા
જ્ઞાનથી રજી કરી ? આ આપશ્રીનું પ્રભુ આજ્ઞાપાલન પણ કઈ પ્રકારનું ?
છેલ્લા ભા. શુ. ૩ અને ભા. શુ. ૪ એ બે દિવસમાં તો અનુક્રમે જીવોને
શ્રી કલ્પસૂત્રનું સાતમું-આઠમું વ્યાખ્યાન અને સંપૂર્ણ કલ્પસૂત્રનું શ્રવણ
કરાવવાની જ પ્રભુઆજ્ઞા છે, તેને બદલે આપશ્રીએ તે છેલ્લા બે દિવસને
માટે પણ લોકોને ‘કલ્પસૂત્રના શ્રવણથી વાંચત રાખીને’ અષ્ટાદિકાનાં
વ્યાખ્યાનો જ કેમ પીરસ્યાં ? ૧૯૯૨ થી કાઢેલા તિથિપંથની જેમ
યુવકસંઘના અનુકરણ તરીકેની આ પયુષણા વ્યાખ્યાનમાળા પણ એક
વધુ નવો પંથ જ કાઢ્યો છે કે-ખીનું કાંઈ ? ” અને તે પાપ છુપાવવા
સાર જ યુવકસંઘની લાપણુ-શ્રેણીઓની નિંદા કરી છે ને ? આ માયા-
પ્રપંચ જોનાચાર્યને શોભે છે ?

નં. ૩૫-તે લેખની કોલમ બીજીમાં ‘અસાર સંસાર’ શિર્ષક
તળેના પેરાની મધ્યમાં કહેવાયું છે કે-“ પણ ખીન જીવો આપણી
માફક સદા જીવવા ઈચ્છે છે એવું માનવા આપણું હૈયું નિષ્કુર બની
ગયું છે ” જોનાચાર્યશ્રીએ આ વાક્ય ‘ઈચ્છે છે એ વાત નહિ માનવા

જેવું આપણું હૈયું નિપ્કુર ખતી ગયું છે ' એ પ્રમાણે સુધારીને જાહેર કરવું થો? છે.

નં. ૩૬-તે ખીજ કાલમમાં 'મરણની વાત ભૂતાઈ છે' શિર્ષક તળેના પેરાની મધ્યમાં કહેવાયું છે કે- ' એવો આ સંસાર અસાર છે, તો સારભૂત ચીજ કઈ? એ છે મોક્ષ: તમારે ત્યાં જવું છે ને? " જૈનાચાર્યશ્રીએ સમજવું નેહએ કે- ' મોક્ષ, એ કોઈ સ્થાન નથી કે જ્યાં જવાનું કોઈને કહેવું તે યુક્ત ગણાય. આત્માની સર્વ કર્મથી મુક્તિ થાય તેનું નામ જ મોક્ષ છે. '

નં. ૩૭-એ જ પેરામાં આગળ જતાં વળી એવું જ કહેવાયું છે કે- " એને એવે સ્થળે જવું છે કે-જન્મ મરણ ન હોય " તે વાક્યને સ્થળે પણ જૈનાચાર્યશ્રીએ ઉપર છત્રીશ નંબરમાંની સમજણ વસાવવી.

નં. ૩૮ તે પંક્તિની જોડે જ કહેવાયું છે કે- " દેવ, ગુરૂ, ધર્મ એવા જોઈએ કે-જે આપણને મોક્ષે પહોંચાડે " જૈનાચાર્યશ્રીએ સમજવું નેહએ કે- " કોઈ દેવ, ગુરૂ, ધર્મ મોક્ષે પહોંચાડતા જ નથી. દેવ, ગુરૂ, ધર્મ તો મોક્ષમાર્ગ દેખાડનારા છે. વળી મોક્ષે પહોંચવાનું નથી; પરંતુ મોક્ષ પામવાનો છે. અને તે દેવ, ગુરૂ, ધર્મ દેખાડેલા માર્ગ પોતે જાતે જ સ્વવીર્યબળ ફેરવીને પામવાનો છે. "

નં. ૩૯-તે પછીના પેરામાં કહેવાયું છે કે- " ઈચ્છાથી જે ભક્તિ થાય તે ભક્તિ નહિ " જૈનાચાર્યશ્રીનું આ ભયંકરકોટીનું ઉત્સુક છે: અનેક ભક્તજનોનાં હૈયામાંની ઈચ્છાપૂર્વકની સુંદર ફળવાળી ભક્તિનું ઘાતક આ ઉત્સુક છે. ઈચ્છાથી ભક્તિ એ તો ભાવપૂર્વકની ભક્તિ છે, અને ભાવવિહોણી ભક્તિનો ઉપદેશ ભવાભિનંદી આત્મા જ આપી શકે.

નં. ૪૦-એ પછીના 'શરીર અને આત્મા ભુલા છે' શિર્ષક તળેના પેરામાં કહેવાયું છે કે- " સુદેવ, સુગુરૂ અને સુધર્મને અમારા વિના રામાયણના પાત્રો નહિ સમજાય. " આ બદલ જૈનાચાર્યશ્રીને પ્રશ્ન છે કે- ' સુદેવ, સુગુરૂ અને સુધર્મ એ ત્રણ તો ઠીક; પરંતુ ચોથા

(તે પાત્રોને સમજવનાર) તમે કોણ ? તે ત્રણેએ જો રામાયણનાં પાત્રોને ન સમજાવ્યા હોત તો તે પાત્રોને સમજાવવા તમારી પાસે કઈ જ્ઞાન તાકાત છે ? વળી એ રીતે તમને તમે કોઈ ચોથા જ ગણાવો છો, ત્યારે તે ત્રણમાં તો તમે નથી જ એ વાત તમારા હાથે નક્કી કરી આપો છો કે શું ?

નં. ૪૧-તા. ૧૦-૬-૫૧ ના તે 'સંદેશ'ના લેખની કાલમ ત્રીજામાં 'કર્મનું બંધન' શિર્ષકતળે જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે-“આ સંસારમાં રહેવાની શક્તિ હોય અને પ્રભુચરણે ચિત્ત હોય તો મોક્ષની દૃષ્ટા ન હોય તો ય મળી જાય ” જૈનાચાર્યશ્રીએ રજુ કરેલી આ માન્યતા જૈનદર્શનની નથી, અન્યદર્શનની છે: જૈનદર્શન તો એમ કહે છે કે-“પ્રભુમાં ચિત્ત હોય તેને મોક્ષની દૃષ્ટા હોય જ છે અને તેને સંસારમાં રહેવાની શક્તિ હોય તે પણ દૂરી જઈને મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે ” જૈનાચાર્યશ્રીને હવે જૈનદર્શનસૂચિત ચારિત્રધર્મ પ્રતિ અમાર પ્રગટ્યો જણાય છે: અન્યથા તેઓશ્રી, પ્રભુચરણે ચિત્તવાળા જીવો પણ જેમ બને તેમ સંસારમાં રહે, એ જાતનો ઉપદેશ કેમ જ કરે ? 'વિનાશ-કાલે વિપરીતબુદ્ધિ:' તે આનું જ નામ.

નં. ૪૨ તા. ૧૭-૬-૫૧ ના 'સંદેશ'ના લેખની કાલમ બીજાના શરૂઆતના પેરાની પંક્તિ ૧૮ થી ૨૨ માં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે-“શાસ્ત્રો બતાવે છે કે-સાત્ત્વિકરાગ વિના યોગની પહેલી ભૂમિકા ન આવે. સાત્ત્વિકરાગને હું મોક્ષમાર્ગે લઈ જવાનો છું” જૈનાચાર્યશ્રી 'હું શું બોલું છું ?' તેનો ખ્યાલ રાખ્યા વિના બોલે છે, અને તે ખ્યાલ વિનાનાં બોલોને તેઓશ્રી પાછા શાસ્ત્રોને નામે ચઢાવે છે; એ જ તેઓશ્રીની ભવાભિનંદિતા છે. 'સાત્ત્વિકરાગને હું મોક્ષમાર્ગે લઈ જવાનો છું' એમ કયા કયા શાસ્ત્રોએ તેઓને શીખવ્યું ? આજ સુધીમાં કોઈ એક પણ આત્મા, સાત્ત્વિકરાગને મોક્ષમાર્ગે લઈ ગયો હોય તેવા એકાદ પણ દાખલો કોઈ શાસ્ત્રમાં દોડો નથી. તેઓશ્રી, કોઈ શાસ્ત્રમાંથી તેવા

દાખલો બતાવી શકે તેમ છે ? જો નહિ તો તેઓશ્રી તે સાત્વિકરાગને કષ્ટ કળા વાપરીને મોક્ષમાર્ગે લઈ જવાના હતા ? માટે શાસ્ત્રોને નામે કહેલ તે ખીના ગુડી છે. જૈનશાસ્ત્રો તો એમ જ બતાવે છે કે-સાત્વિક રાગને મોક્ષમાર્ગે લઈ જવાતો નથી, પરંતુ સાત્વિક રાગ મોક્ષમાર્ગે જરૂર લઈ જાય છે. ’

નં. ૪૩-તા. ૧૭-૬-૫૧ ના ‘ સંદેશ ’ના લેખની કાલમ ત્રીજીના ‘ ગુરૂતત્ત્વ ’ શિર્ષકતળેના પેરાની મધ્યમાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું છે કે- ‘ સાધુ બિક્ષા લેવા બે ભાવથી જાય છે. એક સંયમપુષ્ટિ અને બીજી તપોપુષ્ટિ ’ જૈનાચાર્યશ્રીની આ વ્યાખ્યા, શાસ્ત્રના અવબોધનો પ્રત્યક્ષ અભાવ સૂચવે છે. સાધુને તપની પુષ્ટિ, બે બિક્ષાથી થતી હોય તો જ તપની પુષ્ટિ માટે બિક્ષા લેવા જવાનો ભાવ હોઈ શકેઃ બિક્ષાથી તપની પુષ્ટિ થતી હોવાનું કોઈ જૈનશાસ્ત્ર તો જણાવતું નથી. પરંતુ જૈનેતરશાસ્ત્ર પણ જણાવતું નથીઃ માત્ર આ જૈનાચાર્ય સિવાય આર્યભૂમિનો એક પણ સમગ્ર માનવી, બિક્ષાથી તપની પુષ્ટિ થતી હોવાનું તો કહે નહિ. ‘ શ્રી અષ્ટકજી ’ નામના ગ્રંથરત્નના પાંચમા ‘ બિક્ષાધર્મક ’ના શ્લોક ત્રીજામાં ‘ ગૃહિદેહોપકારાય, વિહિતેતિ શુભાશયાત ’ જણાવીને મહાન જૈનાચાર્ય શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ ફરમાવે છે કે- ‘ સર્વસંપત્કારી બિક્ષા માટે ફરતા મુનિને ગૃહસ્થીઓના અને પોતાના તપોમય દેહના ઉપકારને માટે બિક્ષાવિહિત છે ’ શ્રી આચારંગસૂત્રમાં જે લખ્યે છે લખ્યે સાધુઃ સાધુરેષ ન લખ્યે ॥ બહુચ્ચ તપસો વૃદ્ધિ-લંઘ્યે શુ પ્રાણચારણમ્ ॥ ’ કહેલ છે, તે સૂક્તદ્વારા પણ તપરતી મુનિ પોતાના ભાવપ્રાણ ટકાવવાને માટે બિક્ષા લેવા જાય છે, કહીને ‘ બિક્ષા મળે તો તપની વૃદ્ધિ થાય ’ એમ કહેલ નથી; પરંતુ બિક્ષા ન મળે તો તપની વૃદ્ધિ કહેલ છે. શાસ્ત્રોની આ શાશ્વતરિચિતિમાં ‘ સાધુ, તપની વૃદ્ધિ માટે બિક્ષા લેવા જાય છે ’ એમ કહેવું તે અબોધમૂલક ઉત્સુક છે.

નં. ૪૪-તા. ૨૪-૬-૫૧ ના ‘ સંદેશ ’ના લેખની કાલમ પેઢીના

પેરા ત્રીજીની મધ્યમાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે-‘ જે શુષ્ક જંતુઓ જીવે છે અને મરે છે ’ તો પ્રશ્ન છે કે-‘ આચાર્યશ્રી ઘાસ-કાષ્ટ-નીલકુંગ વગેરે સુકાઈ જાય તેને શુષ્ક જંતુઓ કહે છે ! અને તે જંતુઓ જીવે છે અને મરે છે ? કે-કહેવા શું માગે છે ? ’

નં. ૪૫-તે લેખની તે પંક્તિ પછીની આઠમી પંક્તિથી જૈનાચાર્યશ્રી, મોક્ષની વ્યાખ્યા કરે છે કે-‘ મોક્ષ એટલે સંસારના કોઈપણ પદાર્થનો અર્થ નહિ. એવા પદાર્થની જરૂર પડે તો એમાં તે પામરના જીવે. કદાચ એ પદાર્થ મેળવવો પડે તો એ માટે એને લાગે કે હજી શક્તિનો વિકાસ થયો નથી તેથી આ પરાધીનતા છે. ’ વાચક મહાશય ! મોક્ષનો એવો અર્થ જૈનજૈનેતર કોઈ શાસ્ત્રમાં કોઈપણ રથજે કદી દીઠો છે ? મોક્ષને કોઈ પદાર્થની જરૂર હોય ખરી ? કોઈ પદાર્થ મોક્ષને મેળવવાનો હોય ખરો ? મોક્ષને કોઈ શક્તિનો અવિકાસ હોય ખરો ? મોક્ષને કશાની પરાધીનતા પણ હોય ખરી ? જો નહિ, તો આ જૈનાચાર્યશ્રી, એ અધું કયા શાસ્ત્રમાંથી કાઢીને રજી કરે છે ? [સં. ૧૯૯૩-૯૪ માં આ જૈનાચાર્યના ગુરૂશ્રી પ્રેમસૂરિજી મહારાજે આ આચાર્યશ્રી જોડે મેળ હતો ત્યારે ભાવનગરથી જેઠાલાલભાઈ શાસ્ત્રીને બોલાવીને આ જૈનાચાર્યશ્રીના જૈનપ્રવચન છાપામાં ગૂર્જર ભાષામાં છપાતા પ્રવચનોને સંસ્કૃત ભાષામાં ગોડવી દેવા કહેલું અને તે પ્રવચનો, એ રીતે સંસ્કૃત ભાષામાં તૈયાર થયા બાદ તેને ‘ જૈનપ્રવચન ’ને બદલે ‘ જિનપ્રવચન ’ નામ આપી દેવાની યોજના ઘડી કાઢેલી ! સારું થયું કે-જેઠાલાલ શાસ્ત્રીએ ‘ તે તે વાતોના આધારમાં શાસ્ત્રમાંથી પાઠો આપશ્રીએ કાઢી આપવા ’ એમ કહેવાથી તે વાત પડી રહી; નહિ તો આપણા આ જૈનાચાર્યશ્રીની આવી રોહડગોહડ વાતોને ‘ જિનપ્રવચન ’ નામ આપી દેવામાં જૈનાચાર્યશ્રી પ્રેમસૂરિજી મહારાજ, પોતાના ભવો કેટલા વધારી મૂકત ?]

નં. ૪૬-તા. ૨૪-૯-૫૧ ના લેખની કોલમ ત્રીજીના પેરા ત્રીજીમાં જૈનોના આચાર્ય થઈને શ્રોતાઓને પોતે કહે છે કે-‘ તમે પેઢી કાને

સેપિા, તમારાથી અમલો હિહાગીર હોય તેને ને ?” આચાર્યશ્રીને પૂછીએ-
 કે-આ વચન સાવલ છે કે નિરવલ ? એ વચનમાં બાપાસાંભાલ છે ખરું.
 આપના બધા શ્રોતાઓ હિહાગીર છે ? શ્રોતાઓનું આ કમ અપમાન છે
 તા. ૧૭-૮-૫૧ ના ‘સદેશ’ના લેખની કાલમ ત્રીજીના ત્રીજા પેરામાં
 ‘ગુરુત્ત્વ’ શિર્ષક તળેનાં લખાણમાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે-“સાચા
 ગુરુ એ કે-સંસારમાં એનું કેઈ નાહ, એ કોઈના નાહ. માને તો બધાના
 એ બોલે તો ધર્મતત્ત્વ જ બોલે.” તો જૈનાચાર્યશ્રીને પૂછીએ કે-આપ
 શ્રી તો તે પ્રકારના સાચા ગુરુ જ હો, અને ધર્મતત્ત્વ જ બોલો છો ને ?
 તો જવાબ આપો ?-આપશ્રીએ જે ‘તમારાથી અમલો હિહાગીર હોય
 તેને ને ?’ વાક્ય કહ્યું તેમાં ધર્મતત્ત્વ કયું છે ? વિનાંતિ કરીએ કે-
 મહારાજ ! જે કાંઈ બોલો તે પોતાનું સ્થાન સંબળીને બોલો, કે-
 જેથી આચાર્યશ્રી શોભે અને તે પદની લઘુતા થતી અટકે.

નં. ૪૨ પેરા ચોથામાં ‘બધુર પાછળનો હેતુ શો ?’ શિર્ષક
 તળે જૈનાચાર્યશ્રી, એ જ રીતે સ્વપદને લાંછનમય ઉચ્ચરે છે કે-“નથી
 પૂછ્યું ને મા-બાપ બન્યા છો ? એના કરતાં તો વાંઝીયા રહ્યા હોત
 તો સારું” જૈનાચાર્યશ્રીને આવું બોલો ત્યારે તો સુસંચાલનનાં
 ‘ઘણા ઘણા મંચન વાક્યવાર્ગ, તથા તથા જ્ઞાતકુલ્લવર્ગ’ એ સૂક્તને જ
 સન્નિપ્ત રાખીને આપને સાંભળવા રહેને ?

નં. ૪૮-૧૮ ૧ ૧૦-૫૧ ના ‘સદેશ’ના લેખની કાલમ ત્રીજીના
 છેલ્લા પેરાને મથાળે પણ જૈનાચાર્યશ્રી, એ જ રીતે સ્વપદને કત્તકમ્પ
 વાક્ય ઉચ્ચરે છે કે-‘બેગરવાની, લેવાની કે મૂકવાની ટેવ સારી છે ?
 લેવાની ટેવમાં હવે શું લેવાનું બળ્યું છે ? તમે અડો તો હીરા પણ
 કેલસા થાય છે’ આવાં શ્રોતાઓને આધાતકારી ઠોકર-વચનો સંબળી-
 વવાં તેમાં ધર્માચાર્યશ્રી છે ? તેને આ જૈનાચાર્ય, ધર્મતત્ત્વ હરે છે ?
 હરે છે ને કે-‘સાચા સાધુ ધર્મતત્ત્વ જ બોલે ?’ નં. ૪૬-૪૭ અને
 ૪૮ માં તે આચાર્યશ્રીએ શ્રોતાઓને કયું ધર્મતત્ત્વ ઉપાસ્યું છે ? વાહ
 જૈનાચાર્ય ! સ્વેચ્છાચારીતાની પણ હદ હોવી ધરે છે.

નં. ૪૯-તા. ૧-૧૦-૫૧ ના ' સંદેશ 'ના લેખની યોગ્ય પેઢીમાં
 જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે-“ મહારાજ દશરથને ગાદી, દ્રવ્ય અને બીજી સામગ્રી
 હોવા છતાં તેઓ તેનાથી વંચિત અને ભક્તિભાવે રહેતા ” જૈનાચાર્ય-
 શ્રીનું આ વાક્ય અવળા ગુણગીર્તનરૂપ હોઈ ને સત્યસ્વરૂપનું આન્ધાદ્રક
 છે. એ સ્થળે વસ્તુતઃ બીના એમ છે કે-“ લંકાનગરીમાંથી વાત સાંભ-
 ળીને આવેલા શ્રી નારદજીએ ‘ અહિં આતીને તમને હણી નાખવાની
 બિલીવણે પ્રતિજ્ઞા કરી છે: અને તે અહિં સત્વર આવશે ’ એ પ્રમાણે
 શ્રી દશરથરાજને વૃત્તાંત જણાવવાથી શ્રી દશરથરાજએ પોતાના મંત્રી-
 ઓને બોલાવ્યા, તેઓને તે દરેક વૃત્તાંતથી માર્હિતગાર કરી કાલવંચના
 માટે રાજ્ય સોંપી પોતે યોગીની જેમ ચાલ્યા ગયા છે, જનકરાજને
 મળી બંને જણ પૃથ્વીપર છૂપા વેષે ફરે છે.” આ વાતને જૈનાચાર્યશ્રી,
 ‘ દશરથરાજ ગાદીથી વંચિત રહેતા ’ એમ જુદું કહેવાદાર! શ્રી દશરથને
 મૃદસ્થપણામાં અનાસક્ત યોગી લેખાવવામાં ખેંચી જાય છે, તે સ્વભાવને
 ચેનકેન સાચો દરાવવાની લતનું પ્રતીક છે. એ રીતે મંત્રીઓને ગાદી
 સોંપ્યા પછી તો જનકરાજ સાથે છૂપાવેષે ફરતા ફરતા શ્રી દશરથરાજ,
 ‘ ઉત્તરાપથમાં આવે છે; અને ત્યાં કૌતુકમંગલના રાજ્ય શુભમર્તિની પુત્રી
 કૃષ્ણાને સ્વયંવરમંડપમાં વડેને હરિવાહન આદિ શત્રુ બનેલા રાજ્યો
 જોડે યુદ્ધ કરે છે, મગધપતિને જીતીને રાવણની શંકાથી અયોધ્યા નહિ
 જતાં અયોધ્યાથી રાજગૃહે બોલાવી લીલેલ કૌશલ્યા આદિ ચારે રાણી-
 ઓની સાથે ક્રીડા કરતા રાજગૃહે જ રહે છે અને શ્રી દશરથરાજને શ્રીરામ
 લક્ષ્મણજી વગેરે પુત્રરત્નોની પ્રાપ્તિ પણ તે પછી જ થાય છે. ’ શ્રી દશરથ-
 રાજની રાજ્યકાળની સાંસારિક સ્થિતિ આ હોવા છતાં શ્રી દશરથરાજને
 તે સ્થિતિમાં ‘ અનાસક્તયોગી ’ લેખાવવાની ધૂનમાં ‘ ગાદી, દ્રવ્ય અને
 બીજી સામગ્રી હોવા છતાં તેનાથી વંચિત અને ભક્તિભાવે રહેતા ’
 એ કપોલકલ્પિત વર્ણનદ્વારા પરમત્યાગી ગણાવે છે, તે શાસ્ત્રની વફાદારી
 કેવી ? અને સત્યવક્તૃત્વ કેમ ? ગાદી આદિથી વંચિત કેને કહેવાય અને

નિઃસ્પૃહ કેને કહેવાય ?' એ સમજણ પણ રહી નથી તે શ્રી દશરથરાજનું મુણવર્ણન બનાવટી હોવાનું વધુ પ્રતીક છે. એ પછી આગળ બોલતું તેજ લેખની ઠાલમ ત્રીજામાં 'શં છગ્ગુ' જરૂરી છે ? એ શિર્ષક તબેના બીજાપેરામાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહેલ 'મહારાજ દશરથ ખીલેલું સામ્રાજ્ય મૂકવા તૈયાર થયા અને ઘેર આવી મહારાણી, કુટુંબીઓને બોલાવ્યાં અને સામ્રાજ્ય છોડવાની વાત શરૂ થઈ' એ વાતથી આવ્યાર્યશ્રી પોતે પણ નક્કી કરી આપે છે કે- 'મહારાજ દશરથ, ગાદી આદિ સામગ્રીથી વંચિત નહોતા.' 'ગાદી આદિ સામગ્રીથી વંચિતને જ ગાદી આદિ સર્વ સામ્રાજ્ય મૂકવા તૈયાર થવાનું શું હોય ? અને તેને છોડવાની વાત શરૂ કરવાની પણ શું હોય ?' એ જેને વિચારવાનું જ હોતું નથી અને જે આવે તે મનસ્વીપણે ફેંકવાનું જ હોય તેને સત્યાસત્યની શું પડી હોય ?

જા. ૫૦-૧૧. ૧-૧૦-૫૨ ના તે લેખની ઠાલમ ત્રીજાનો પહેલો પેરા પૂર્ણ કરતાં પંદરાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે- 'માનવ, ધર્મના પરમ આદર્શરૂપ થાયે. યોગ આવી જાય તો ધર્મમાં લીન થઈ જાય છે.' તા. ૨૪-૬-૫૧ ના 'સદેશ'ના લેખમાં મહારાજ દશરથને યોગની ત્રીજી ભૂમિકા પર ગણાવ્યા પછી તેઓ દીક્ષા લેવાની તૈયારી કરે છે તેને આશ્રયીને જૈનાચાર્યશ્રી, અહિં દીક્ષાને પરમ આદર્શ રૂપ યોગી યોગ કહે છે અને તે યોગી યોગમાં માનવ આવી જાય તો ધર્મમાં લીન થઈ જાય છે, એમ કહે છે. જ્યારે આ તા. ૧-૧૦-૫૧ ના 'સદેશ'ના લેખની પેલી ઠાલમમાં તેઓ, દશરથરાજને યોગની પ્રથમ ભૂમિકા પ 'અનાસક્તયોગી' કહે છે ! અને તે પછી તે જ લેખની ચોથી ઠાલમમાં 'માનવ પર મુરગાઈ' શિર્ષક તબે એ જૈનાચાર્યશ્રી વળી એમ કહે છે કે- 'એક બાળુ દશરથ યોગી પ લી ભૂમિકાએ જાય. તે નિર્બંધ દરી ભરતને ગાદી સોંપે છે અને (કેમીને) આપેલું વચન પાલે છે !' આ સાચાનુસારીતા કેવી ? જૈનાચાર્યશ્રી, યોગી

યોગમાં પરમ આદર્શરૂપ ધર્મધ્યાનની લીનતા જણાવે છે; તેથી એમને
 પ્રશ્ન છે કે-શ્રી દશરથરાજા લેવાના છે તે દીક્ષા, જો યોગની પહેલી
 ભૂમિકા છે તો શ્રી દશરથરાજાને તે દીક્ષારૂપ પ્રથમ યોગભૂમિકાએ
 વસાતાં પરમ આદર્શરૂપ ધર્મધ્યાનમાં લીનતા નહોતી ? અને શ્રી દશરથ
 રાજાને જો દીક્ષામાં પણ પરમ આદર્શરૂપ ધર્મધ્યાનમાં લીનતા નહોતી
 તો તે મહારાજા, ગૃહસ્થપણમાં પણ અનાસક્તયોગી કેવી રીતે ? અર્થાત
 'અનાસક્તયોગી' એટલે પરમ આદર્શરૂપ ધર્મધ્યાનમાં લીનતા; ધર્મ-
 ધ્યાનની આ લીનતા શ્રી દશરથરાજાને ગૃહસ્થપણમાંય હતી એમ
 કહેનાર આ જૈનાચાર્યશ્રી, મહારાજા દશરથને દીક્ષામાં ધર્મધ્યાનને
 જો તેવી લીનતા નહોતી ! એમ કહેવા માગે છે ? શ્રી રામાયણનાં
 કિત્તમ પાત્રોની કેવી કૃત્ર વિડંબણા ?

નં. ૫૧-તા. ૧-૧૦-૫૧ ના 'સંદેશ'ના લેખની કોલમ ત્રીજીમાં
 'શુ' ૦ વડુ જરૂરી છે ?' શિર્ષક તળેનાં લખાણમાં જૈનાચાર્યશ્રી
 કહે છે કે- મહારાજા દશરથ)ના ગાદીયાગની વાતથી આસક્ત
 હતા તેમને તેની અસર થઈ પણ તેમને જોઈને પણ મહારાજા-જે
 અધુ સહન કરનારા હતા-તે બધાને જોઈને અનાસક્તભાવે બધું દાગી
 મયા: ' જૈનાચાર્યશ્રીની આ વાત કપોલકલ્પિત છે. મહારાજાના ગાદી
 યાગની વાતથી તેમના કુટુંબીજનોમાંના એકપણ પાત્રને કોઈ અજ-
 ણી તો લાગેલ નથી; પરંતુ કુલાચાર જ જણાએલ છે. અને તેથી
 તેમને કંઈ છે તેવી કોઈ જ અસર કોઈનંથ થએલ નથી. શ્રી જૈન
 રામાયણના કથન મુજબ- મહારાજા દશરથ, પોતાના અતેઉરના
 કચૂકાની અત્યંત જરા-રથા જોઈને સંસારથી વિરાગાયતે વિપ્રયોથી
 ધરાકુબ્ધ થયા, અને તે ચિંતામાં કેટલોક કાળનિગમન કર્યા પછી
 તે નગરીએ પધારેલા ચાર જ્ઞાનના ધણી શ્રી સત્યનૃતિ નામના મહા-
 સુનિની દેશના સાંભળીને દીક્ષા લેવાની ઈચ્છાવાળા થયા એટલે રાણીઓ,
 મુત્રા અને મંત્રાંચાને બોલાવીને રજા માગી ત્યારે ભરતે મહારાજા

દશરથ જોડે દીક્ષા લેવાનું કહ્યું છે અને શ્રી રામચંદ્રજી—હમણ—ચતુર્થ—કૌશલ્યા—સુમિત્રા—કૈકેયી વગેરે તેમાં અનુમતિરૂપે સંમત જ રહ્યા: 'વસ્તુસ્થિત આ છે, પછી 'આસક્ત હતા; તેમને અમર ઘઠ અને તેના બધા જોઈને મહારાજ દશરથ, તે બધું અનાસક્તભાવે દાખી ગયા' એ વગેરે જ્ઞાનાચાર્યશ્રીની વાતને સ્થાન જ ક્યાં ?

નં. ૫૨—તે લેખની તે ત્રીજી કાલમમાંનાં તે લખાણ પછી જ્ઞાનાચાર્યશ્રીએ તુર્ત જ કહ્યું કે 'તરત સામે જોયું તો જુદું જ પરિવર્તન લાગ્યું. (પિતાના વૈરાગ્ય ક્રંતાં તેના (જરતનો) વૈરાગ્ય વધી જાય તેમ હતો' એ વાત જ એમ જ છે તો જ્ઞાનાચાર્યશ્રીને પ્રશ્ન છે કે 'મહારાજ દશરથને તમે ગૃહસ્થીપણામાં અનાસક્તયોગી કહ્યા છે, તો તેમના કરતાં વધારે વૈરાગ્યવાળા જરથને ગૃહસ્થીપણામાં અયોગી કહેવા અને મનાવવા માગો છો?' આવી ઉડાડિ વ્યાખ્યામાં લાલ શું? જ્ઞાનતત્ત્વજ્ઞાનની કે સમ્યગ્ વૈરાગ્યની મંધના લેશ પણ જણાય છે?

નં. ૫૩—તે લખાણની નીચે જ્ઞાનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે 'મહાપુરુષોએ કૈકેયીને વખોડ્યા છે, પણ તે જૂલ છે' જ્ઞાનાચાર્યશ્રી, આ લખાણ દ્વારા મહાપુરુષોને જ જૂલવાળા જણાવે છે, તે તો તેરાપંથીઓએ મહાવીર દેવને જૂલવાળા ગણાવ્યાનું જાણીએ અનુકરણ છે. કવિકાલસર્વજ્ઞ આ જગવાળ શ્રી હંમચંદ્રાચાર્યશ્રીએ કૈકેયીને કૂર કહ્યા, જરતે કૈકેયી પર આક્રોશ કર્યો, હંમણ કૈકેયી ઉપર ઉકેડનાયા વગેરે જ્ઞાન રામાયણમાંની એ બાબતને તે તે મહાપુરુષોની જૂલ તરફ જણાવનારા આ જ્ઞાનાચાર્યશ્રીને પૂછીએ કે—મહાપુરુષોની જૂલ કહેવાને કઈ લાયકાત ધરાવે છે? હજી તે કવજ્ઞાન પણ પૂરું નથી ત્યાં અકાબે આવું કેવજ્ઞાન ક્યાંથી પ્રમટ્તયું? જગવાળ શ્રી હંમચંદ્રાચાર્ય મ. જોવાની જૂલ કહેનાસ તમોને મુનશી કરતાં કેટલીક વધુ લાયકાતવાળા ગણાય ?

નં. ૫૪—તા. ૧-૧૦-૪૧ ના 'સંદેશ'ના તે લેખની કાલમ ચોથીનાં પહેલા પેરાની ચરખાતથી જ્ઞાનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે— 'હવે અનાસક્ત અને

આસક્તયોગીની વાત લઈએ. ભોગોને ભોગવવા છતાં ભોગ ગમે નહિ તે અનાસક્તયોગી અને ભોગ ન મળે અને ન ભોગવે છતાંય ભોગ ગમ્યા કરે તે આસક્તયોગી. જૈનાચાર્યશ્રીએ આસક્ત અને અનાસક્ત યોગીની કરેલી આ વ્યાખ્યા સર્વદર્શનનાં શાસ્ત્રોથી વિરુદ્ધ એવી કપોલ કન્ધિપત ઇ. ધર્મના દેશક બનીને ભોગની વ્યાખ્યાને યોગીની વ્યાખ્યા બનાવવી, એ ધર્મના અને તેનાં સત્ય સ્વરૂપનો ઈરાદાપૂર્વક અનાદર છે. જૈનાચાર્યશ્રીને પૂછીએ કે-ભોગોને ભોગવવા છતાં ભોગ ગમે નહિ તે અનાસક્ત ભોગી કહેવાય કે-અનાસક્તયોગી કહેવાય ? તેમજ ભોગ ન મળે અને ન ભોગવે છતાંય જોને ભોગ ગમ્યા કરે તે આસક્તભોગીય નહિ; પરંતુ ભીખારી કહેવાય કે-આસક્તયોગી કહેવાય ? આસક્તભોગી પણ તે કહેવાય કે જે ' મળેલા ભોગને ભોગવીને ભોગ ભોગવવાનું સામર્થ્ય મુમાચ્યું હોવા છતાંય જોને ભોગ ગમ્યા કરે. ' ભોગ ન મળે અને ન ભોગવે તેને તો આસક્તભોગી પણ કહી શકાય તેમ નથી, ત્યાં જૈનાચાર્યશ્રી તેને આસક્તયોગી કહે ! એ કેવો વિપરીત ઉપદેશ ? ' વીતરામનું કહેવું જ ખોલીએ છીએ. ' એમ હરપળે કહેતા રહેતા આ જૈનાચાર્યશ્રીએ, એ અનાસક્તયોગી અને આસક્તયોગીની વ્યાખ્યાને વીતરામ ભગવંતે કયે રચ્યો કહી છે ? તે શાસ્ત્રનાં નામ અને રચય સહિત જાહેર જાણીવવું જરૂરી છે.

નં. ૫૫-ના. ૧-૧૦-૫૧ ના ' સંદેશ 'ના તે લેખની ચોથી કોલ-અમાં ' માર પર મુસ્તાક ' શિર્ષક તળેના પેરામાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે- ' કૈંચીની (વરદાન માગણી સમયે રામ અને તેમની માતા, લક્ષ્મણ બધા હતા. ગાદી આપવાની આડે કોમના હક્ક આડે આવવાના નહેતા. ' ત્યારે તા. ૧૫-૧૦-૫૧ ના ' સંદેશ 'ના લેખની કોલમ ત્રીજામાં ' આજે તો ભાઈ ગંદલે ભાગીલા. ' શિર્ષકતળે આપણા આ જૈનાચાર્યશ્રી કહે છે કે- ' કૈંચીએ સાચવી રાખેલું વચન આવે વખતે માગ્યું હતું. બરતે રાજ્ય લીધું કે નહિ તેની તેમને (લક્ષ્મણને)

ખચર નહોતી. એમને ભસ્ત અધમ લાગ્યો !' કેવી ખચરખચર વિશ્વ અને અધિક વાત ? રાજ અપાયું ત્યારે લક્ષમણ હાજર છે અને ભરતે રાજ્ય લીધું કે નહિ તેની લક્ષમણને ખચર નહોતી ? માની લોકો ખચર નહોતી: તો જૈનાચાર્યશ્રીને પ્રશ્ન છે કે- 'ભરતે રાજ્ય લીધું' છે, એ પણ નક્કી ખચર નથી, તો લક્ષમણે ભરતને અધમ કહેવાનું પ્રયોજન શું ?'

નં. ૫૬ 'સદેશ' તા. ૧૫-૧૦-૫૧ ના લેખની પહેલી કોલમમાં 'જીવન જીવવાની દૃષ્ટિ' શિર્ષકતળેના પેરામાં જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે- 'દશરથ મહા સામ્રાજ્યના માલિક હોવા છતાં રાજ્યની પકડ તેમના પર નહોતી. અને રાજ્ય જેના પર પકડ કરે તેના રાજ્યોને નર્મના અધિકારી કહ્યા છે.' જૈનાચાર્યશ્રીની આ ગંભીર ઉત્સવ પ્રવચ્ચા છે. કારણકે- પ્રભુ મહાવીરદેવના પિતાશ્રી સિદ્ધાર્થ મહારાજ, મહાન આત્મ યોગમહારાજ, જગદ્વિખ્યાત શ્રી સંપ્રતિ મહારાજ, મહાપ્રભાવક શ્રી શ્રીપાલ મહારાજ, પરમાર્હત શ્રી કુમારપાલ મહારાજ અને મહાસામ્રાજ્યના માલિક હતા અને રાજ્યની પકડ હોવાને લીધે જ તેઓ, શ્રી દશરથ મહારાજની જેમ દીક્ષા લઈ શક્યા નહોતા: છતાં સ્વર્ગે સીધાવ્યા હોવાની વાત શાસ્ત્રમાં મોળુદ છે.

'સદેશ'માંના જૈનાચાર્યશ્રીના લેખોમાં બીજી બીજી તો નાની મોટી સેંકડો વાતો ઉલટસુલટ અને શાસ્ત્રવિરુદ્ધ છે. છતાં ગ્રંથગૌરવાદિનાં બધે તેને સ્પર્શવામાં આવેલ નથી. છેલ્લી છેલ્લી તા. ૧૫-૧૦-૫૧ ના 'સદેશ'ના લેખમાં એ સિવાય પણ પહેલી કોલમમાં ત્રણ અને ત્રીજી કોલમમાં બે મળીને પાંચ પ્રવચ્ચાઓ શાસ્ત્રવિરુદ્ધ છે.

દશાંત તરીકે-તે લેખની પહેલી કોલમમાં 'રામ ત્યાગી હતા' શિર્ષક નીચે જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે- 'રામની માફક પ્રસંગ આવ્યે ત્યાગની તૈયારી કરવાનો નમે વિચાર ક્યો છે ? સામ્રાજ્યના માલિક હોવા છતાં રામ ત્યાગી હતા દશરથે અને રામે ભરતને રાજ્ય આપ્યું એ ઉદારતા, પણ (અર્થ 'ન' હતો તે તા. ૧૬-૧૦-૫૧ ના 'સદેશ'માં

‘ અગત્યનો સુધારો ’ શિર્ષક તળે સુધારો, એ ઠીક કયું છે ! લેવું એ બીખારી વેડા નથી ? ’ આ લખાણ અદલ જૈનાચાર્યશ્રીને પૂછીએ કે-
 ‘ રામે પ્રથમથી જ ત્યાગની તૈયારી કરવાનો વિચાર કરી રાખેલ ?
 રામચંદ્રજી, પિતાનું રાજ્ય ત્યાગીને વનવાસ ગયા તે વખતે સામ્રાજ્યના માલીક હતા કે યુવરાજ હતા ? જરતને રાજ્ય દશરથે અને રામે આપ્યું કે દશરથે આપ્યું ? અને રામે તો ‘ જો તાત સંતુષ્ટ થયા છો તો આ રાજ્ય ગમે તેને આપો તેમાં આપના પગપાળા જેવા મને નિષ્પ્રધ કરવાને કે સંમતિ આપવાને કાંઈ જ સત્તા નથી. ’ એમ જ કહ્યું છે કે ?
 વળી દશરથે જરતને રાજ્ય આપ્યું તેમાં ઉદારતા કરી છે કે-કૈકયીને આપેલ વચનનું પાલન કયું છે ? એ સ્થિતિમાં માતાએ કરેલ વિતાવી શક્તિના કાગળ તરીકે માતાએ પિતા પાસેથી માગીને પોતાને અપાવેલું રાજ્ય જરતને લેવું તે જો બીખારીવેડા છે, તો વનવાસ ગંગેલા રામચંદ્રજીને મનાવીને અયોધ્યામાં પાછા લાવવા સારું છેવટ જરતને લઈને કૈકયી પોતે વનમાં રામચંદ્રજી પાસે ગયા છે, અને ત્યાં ખુદ રામચંદ્રજીએ જ જરતને રાજ્યાભિષેક કર્યો અને તે સ્વીકારીને જરતે મોટાભાઈના હક્કનું રાજ્ય લીધું પણ ખરું તે જરતે બીખારીવેડા જ કર્યાં ? શું વિદ્વતા ? મહાન આત્માએને માટે ય વાચનું યદાતદા જ તાડવ કયું છે ને ? આ રીતે તા. ૧૫-૧૦-૫૧ ના ‘ સંદેશ ’ માંનું તે સમરત વક્તવ્ય આવું બેહુદુ હોય તેમાં તે વક્તવ્યમાંના ‘ પણ ન લેવું એ બીખારીવેડા નથી ? ’ એ એક વાક્યમાંના માત્ર એક ‘ ન ’ નો જ સુધારો (તા. ૧૬-૧૦-૫૧ ના સંદેશમાં જાહેર કરાય તે) કિમ શું ? આ બધો જ સુધારો જાહેર કરે તો તો જૈનાચાર્યશ્રી કાંઈ ય પ્રમાણિક ગણાય.

તેમજ તે લેખની ત્રીજી કોલમની પણ એક વાત લઈએ. ‘ અજો દો જાલે એટલે જાગીદાર : એ શિર્ષક તળેના પેરાને છેડે જૈનાચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે- “ ૬૬મણ દશરથની અનુમાત લઈ સુમિત્રા પાસે આવ્યા, એમણે કહ્યું ‘ રામ મર્યાદા પુરોગામ છે, એમને છાંડી દું રહી

વહિ રકુ' લક્ષ્મણના વચનથી સુમિત્રાને આધાન લાગ્યો. પણ અંતરથી આનંદ થયો. એણે હૈયું મજબુત બનાવી કહ્યું, ખરેખર તું મારો દીકરો છે, એ સ્ત્રીએ સ્વાર્થ દાખ્યો એવો સ્વાર્થ પુરૂષને દાખતાં આવડશે ખરો ?

જૈનાચાર્યને આ વાક્ય મદલ જ્ઞાન અને જ્ઞાન આપીએ કે—
“ સુમિત્રાએ પોતાના એક લક્ષ્મણ પુત્ર ખાતર સ્વાર્થ દાખ્યો છે અને મહારાજા દશરથે, રામ-લક્ષ્મણ એ એ પુત્ર અને સીતાજી મળીને ત્રણ ખાતર સ્વાર્થ દાખ્યો છે: લક્ષ્મણજીએ રામચંદ્રજી સાથે જવાની અનુ-ર્માત માગતાં સુમિત્રાને તો પ્રથમ આધાતે વ લાગ્યો છે, જ્યારે શ્રી દશરથ મહારાજાએ તો શ્રીરામ-લક્ષ્મણ અને સીતાજીને વનવાસ જવામાં રંચમાત્ર પણ આનાકાની વિના સીધી જ અનુર્માત આપેલ છે ! પછી સુમિત્રાએ એક પુત્ર માટે ખચકાયા આદ સ્વાર્થ દાખ્યો તે વધે —દશરથ મહારાજાને ત્રણ બહાલાં સંતાનો માટે સીધા જ સ્વાર્થ દાખ્યો તે વધે ? જો મહારાજા દશરથે સ્વાર્થ દાખ્યો તે વધે તો ‘ આ સ્ત્રીએ સ્વાર્થ દાખ્યો એવો સ્વાર્થ પુરૂષને દાખતાં આવડશે ખરો ? ’ એ વાત સાન-જ્ઞાન અને જ્ઞાનથી કેટલી પર છે ? વિચારો. વળી ‘ મકુશ-કુશીલ-નીય પ્રાય: હેઠ્ઠી ટ્રેડીમાં સમડતા જીવનવાળો આદમી, સુમિત્રા જેવાં મહાસતીને ‘ માતા સુમિત્રાએ સ્વાર્થ દાખ્યો ’ એમ કહેવાની યોગ્યતા તજને ‘ આ સ્ત્રીએ સ્વાર્થ દાખ્યો ’ એમ કહેવાની તોછડાઈ કરે તે તો અમારતાની અવિધ જ ગણાય ને ? વિચારશો. ”

તા. કં:-૧-તા. ૨૮ ઓગસ્ટ ૧૯૫૧ ના ‘ સંદેશ ’ પત્રના મુખપૃષ્ઠ પર ધર્મપ્રેમી શ્રી.યુત નંદલાલલાઈ બોડીવાળાએ જૈનાચાર્ય શ્રી રામચંદ્ર સૂરજની વ્ય.ખ્યાનમાળા પર અગાઉથી વિશ્વાસ રચાવીને પોતાની સહીથી જોડેર કરેલ છે કે—“ જૈનેતરબાઈ આને પણ આ લેખમાળા વાંચવાની અમારી ખાસ વિનંતિ છે. કારણ કે—“ જૈનાચાર્યોદારા કહે-વાતી વાતો માત્ર જૈનના હિતને માટે કોતી નથી, પરંતુ જગતના જીવ-માનના હિતને માટે હે.ય છે. પછી જ.કેને તે જૈનોને હિંદીશીન કહેવાયેલી ફેલ ’ અમે અમારા વાંચકોને યાદ આપવા માગીએ છીએ કે—સુનિશ્ચિત

વ્યાખ્યાનો તેમજ લેખો ક્રાંતિકારી અને આધુનિક વિચાર શ્રેણી ધરાવતા હોઈ માનવહૃદયના તાર ઝળઝળાવી મૂકે તેવા હોય છે, પછી તે માનવી ગમે તે ધર્મનો હોય. ‘સદેશ’માં પ્રગટ થતા આ લેખો વાંચજો અને સંગ્રહ કરજો: અને અમે ખાત્રી આપીએ છીએ ?—તમારા જીવનમાં ચમત્કારીક ફેરફારો જલાશે અને તમને ખુબ શાંતિ મળશે.” આ રીતે શ્રીયુત ખોડીવાળાએ પ્રસંશા કરીને ખાત્રી આપેલાં જૈનાચાર્યનાં તે તે વ્યાખ્યાનો, તેઓએ ધાર્યા કરતાં ઉલટા અને શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ નીવડ્યા હોઈને જૈનજૈનેતર સર્વ કોઈને ઉન્માર્ગ ચીંધનારા અને આત્માને અશાંતિકારક જ છે; એમ અનેક શાસ્ત્રપાઠોથી સિદ્ધ કરી અપાણું છે: હારે ધર્મપ્રેમી શ્રીયુત નંદલાલભાઈની જનતાના હિત માટે ન્યાયદષ્ટિએ પણ આવશ્યક ફરજ હતી કે—આ લેખદ્વારા જૈનાચાર્યશ્રીનાં તે તે વ્યાખ્યાનોમાંની જણાવાએલી શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ વાતોથી જનતાને ઉગારી લેવા તેઓશ્રીને મોકલેલા આ સમસ્ત લખાણને તેઓશ્રી છેવટે કકડે કકડે પણ પોતાના પ્રસિદ્ધપત્રમાં તુર્ત જ સ્થાન આપી પ્રસિદ્ધ કરે અને પોતે આપેલ ખાત્રીને લીધે ખોટી વાતોને શાસ્ત્રીય વાતો તરીકે માની લેવાના પાપની ભાગીદાર બનવા સંભવિત જનતાને પાપથી ઉગારી લેવાનું મહાન પુણ્ય હાંસલ કરે. ’

તા. ક:-૨ જૈનાચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરિચમદરાજને પણ પરમ આત્મ દષ્ટિએ વિશ્વાસિ છે કે—આ રીતે પરમેશના ત્રીજા પદેથી જૈનશાસ્ત્રોથી વિરૂદ્ધ ઉપદેશ આપવાના અનંતભવવર્ધક ધોર પાપોથી ઉગરવા સર સુવિહિત ગુરૂદેવશ્રીની આજ્ઞામાં રહીને પ્રથમ ભણાય તેવાં જૈનશાસ્ત્રોને સદ્મભુદ્ધિથી ભણી લેવા કૃપા કરો, અને એ પછી ભગવાન સુધર્માસ્વામીની પાટને સુખે શોભાવો: કે—જેથી અમે પણ આપની પૂજામાં જોડાઈએ.

આ પહેલાંની પત્રિકા જહાર પડ્યા પછી - શ્રી સુધારવાને પથે વળેલા રામસૂરિજી !

શ્રી 'સદેશ' માંના શ્રી સૂરિજીનાં વ્યાખ્યાનો જૈનજૈનેતર સમાજને અનર્થકારી જણાવાથી તેમાંની શાસ્ત્રવિરૂદ્ધતાને સાફ કરેલ એક નમુના તરીકેના નાનો લેખ અમે એ તૈયાર કરીને તા. ૧૩-૧૦-૫૧ ના રોજ 'સદેશ' પત્રને પ્રસિદ્ધિ માટે મોકલી આપેલ. જેને પ્રસિદ્ધ થતાં વિલંબ થવાથી જનહિનાથે તે લેખની 'જૈનાચાર્યશ્રી રામચદ્રસૂરજીએ 'સદેશ'ના લેખોમાં રામાયણનાં પવિત્રતત્ત્વ પાત્રોનાં કરેલી ઘેરૂ વિડંબણા' શીર્ષકવાળી એક પત્રિકા તા. ૨૦-૧૦-૫૧ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરી. અને તે સર્વત્ર પેરેડી થી તા. ૨૨-૧૦-૫૧ ને સોમવારે પહોંચી. આથી જનતા સૂરિજીથી ચોંટી ઉઠી. સૂરિજી પણ ચમક્યા અને ચેલા ! તે લેખમાં જણાવેલ શાસ્ત્રવિરૂદ્ધતાને ખોટી જણાવી શકે તેમ નહિ હોવાથી અકળાએલા સૂરિજીએ તે પછીના તા. ૨૮-૧૦-૫૧ ને રવિવાર 'સદેશ' તા. ૨૯-૧૦-૫૧ ને સોમવાર)ના જાહેર વ્યાખ્યાનની કાલમ ત્રીજીમાં તે લેખનાં પ્રતિકાર રૂપે 'શબ્દે શબ્દ ન છપાય' શીર્ષક તળે એક પેંતરો રજુ કર્યો કે- 'અમારું જે કલાકનું પ્રત્યન છાપામાં શબ્દે શબ્દ ન જ આવે, અંબુકંચે રહે, પણ અમે તો નિર્ણય કર્યો છે કે-આપણે તો આમળ વધવું. માળો ખાવી અને આગળ વધવું. શબ્દોમાં આધાપાછી થતા કાઈ અનર્થનો સંભવ થાય પણ વાંચનારે તેની સાવચેતી રાખી લેતી હશે.'

તા. ૨૯-૧૦-૫૧ ના 'સદેશ'ના તે વ્યાખ્યાનને ઊંડે તંત્રીશ્રીએ પણ આચાર્યશ્રીના તે પેંતરને પ્રથમ લગભગ અનુસરતું અને પછી અસત્ય જેવું લખાણ રજુ કર્યું કે-આચાર્યશ્રીના બેકલાક સુધીના પ્રવચનનો શબ્દેશબ્દ રચસંભવને કારણે આપી શકાતો નથી, તેમજ પ્રવચનો । મોટે ભાગે સાર ભાગ જ પ્રમટ થાય છે. તો આવેલા અર્થ-વાંચોમાંથી પૂર્વાપર સંબંધ વિનાના વાક્યો લઈ તેમાંથી મનહારવતો અર્થ

ઉપજાતી કાંઠવાની તરદી કોઈ ન ઉઠાવે. મુદ્રણદોષને લઈને કોઈવાર અર્થના અનર્થ થવા સંભવ છે. તો વાંચકો માત્ર હિતકારી વાતોને જ ગ્રહણ કરે, એવી વિનંતિ છે.

વાચક મહાશયો ! આપ જોશો કે- ‘સંદેશ’માંના આચાર્યશ્રીનાં વ્યાખ્યાનોમાંના ગપપુરાણની ગઢગઢ પછી આચાર્યશ્રીનો તેમજ તંત્રીશ્રીનો આ ખુલાસો હવે આપણને નવી જ દિશામાં દોરી ગય છે કે- ‘આચાર્યશ્રીનું બે કલાકનું વ્યાખ્યાન સંદેશમાં સ્થાપકોચને કારણે શબ્દે શબ્દ આપી શકાયું નથી-એટલે કે-દરેક વ્યાખ્યાન તો આખું આખું જ ઉતારેલ છે, પરંતુ સ્થાપકોચને કારણે ઘણું ખર્ચ વ્યાખ્યાન પડ્યું રહેવા દર્શને સાર-સારભાગ જ ‘સંદેશ’માં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ છે.’

આનો સ્પષ્ટ અર્થ એ થયો કે- ‘સંદેશમાં પ્રસિદ્ધ થએલા તે તે લેખોમાંનું આપણે ઉઘાડું પાડી દીધેલ ગપપુરાણ, આચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરીજીનું પણ નક્કર સત્ય તરીકે સમજાયું છે અને તેથી બૂલ તો કખૂલ ન જ કરવી, પરંતુ ‘અધુરું પ્રગટ થયું છે-એટલે તે વ્યાખ્યાનોમાંનો ઘણો ભાગ તો છપાવો પડ્યો રહ્યો છે, એ જ્ઞાને’ સંદેશમાંના તે સઘળા શાસ્ત્રીવરૂદ્ધ વ્યાખ્યાનાને આપણે ગઢગઢ કરેલ સુધારાને અનુસરીને ફરીથી સુધારવાં અને જનપ્રવચનપત્રમાં તે અર્ધાંજ વ્યાખ્યાનો ફરીથી ઢબસર પ્રગટ કરી, લોકોમાં જ્ઞાની દેખાવામાં ક્ષતિ આવવા ન જ દેવી.”

વાચક મહાશયો ! આ વાતની આપશ્રીને આ ખીના વાંચીને પૂણું પ્રતીતિ થશે કે-આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરીજીના ‘સંદેશ’માંના વ્યાખ્યાનોમાં ગપપુરાણ જ ચલાવ્યું હોવાની ખાત્રા આપતો લેખ અમેએ તા. ૧૩-૧૦-૫૧ ના રોજ તે પત્રના તંત્રીશ્રીને મોકલ્યા પછી અને તે લેખ તંત્રીશ્રીને પણ તા. ૧૫-૧૦-૫૧ ના રોજ મળી ગયા પછી આચાર્યશ્રી રામચંદ્રસૂરીજીએ તા. ૨૦-૧૦-૫૧ ના તથા ૨૭-૧૦-૫૧ ના જૈન-પ્રવચનમાં ગઢગઢ કરાવી દીધું છે કે- ‘અમદાવાદ પ્રેમાભાઈ હોલમાં હાલ જ રવિવારે પૂ. પ્રવચનકાર મહાત્માનાં ગઢગઢ પ્રવચનો થાય છે, એને

સાંભળવાને માટે જૈનો અને જૈનેતરોની ભારે ગીરદી થાય છે. તે જાહેર પ્રવચનોનાં ક્રમશઃ અવતરણ સને ૧૯૫૨ ના શ્રી જૈનપ્રવચનના પહેલા અંકથી આપવામાં આવશે.”

એટલે કે—“ સંદેશમાંના પ્રાયઃ બધાં જ વ્યાખ્યાનો શાસ્ત્રવિરુદ્ધ છે અને તેનું હું સુધારીને ફરીથી રજૂ કરવાની સ્થિતિમાં મુકાયો જ છું, પરંતુ જીવગીમ ય બૂલો સીધી રીતે કમુત્ર કરી નાહ દોવાયી, આ રીતે અવળે હ થે કાનપટ્ટી પકડીને પણ તે લેખોમાંની શાસ્ત્રાવરુદ્ધ જાગતોને હું સુધારી જ નાખીશ ” એમ આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરજીએ જૈનપ્રવચનના અંકોમાંના એ જાહેરાતથી જૈનજનને તર સમાજને કમુલાત આપી છે. સુસાવરો! સમજ્યા ને? આવા શાસ્ત્ર અને પરંપરા ઉત્થાપક આચાર્યશ્રીના હાથે એ રીતે પણ જો અસદ્વર્ણ્ય સુધારો પામતો હોય તે આપણને બીજું જાંઈએ છે પણ શું? [શાસ્ત્રાવરુદ્ધતાને સમજવા અને પ્રસિદ્ધ કરવાની ફરજ વિચારવાનું મન પર લેવાની નવરાશ નાહ દોવાયી તંત્રીશ્રીએ તો ગમે તે લાખી છૂટવું જ રહ્યું.]

એ પછીથી આ પુસ્તકમાં સૂરજીની સો ઉપરાંત શાસ્ત્રવિરુદ્ધ પ્રવચણોને શાસ્ત્રપાઠોના આધારપૂર્વક રખટ કરી જનાવવામાં આવેલ છે. જેની પણ નકલ તા. ૨૨-૧૦-૫૧ ના રોજ સંદેશપત્રને પ્રસિદ્ધ અર્થે મોકલી છે. આશા છે કે સૂરજી, પોતાનાં જૈનપ્રવચન હાપામાં આ બૂલોનો સ્વીકાર, તે ઉપરથી તો સીધી રીતે જ કરી લેવા કૃપા કરશે. શાસનદેવ, સૂરજીને સદ્ગુણ આપે, અને આત્મકલ્યાણના માર્ગે વાલે. ‘સંદેશ’ના તંત્રીશ્રીએ હવે અમારો આ લેખ પ્રસિદ્ધ કરવા તંદી લેવી નાહ.

૬ સપ્ટે. ૫૨

આ સૂરિજને હવે સંયમ ગમે છે કે સંસાર ?

વાંચકો ખુબ ખારીકાઈથી વિચારે

સંદેશ તા. ૧૯-૧૧-૫૧ ના પેજ ૬ ઉપર આપણા આ ચતુર્ત્વ વ્યાખ્યાના સૂરિજનું વ્યાખ્યાન છપાયું છે, તે વ્યાખ્યાનની કોલમ ચોથીમાં આપણા આ સૂરિજ લખ્યા છે કે- 'પણ સતી શું અને મહાસતી શું એનો તમને ખ્યાલ ન આવે, આ સ્વતંત્રતાના યુગમાં તો છોકરી બી. એ. હોય તો મુરતીઓ બી. એ. જોઈએ; તે વિના ઘાટ ઘડાય નહિ' વાંચકવર ! આ જૈનભાવકને પણ ભોલપું ઉચિત લાગે છે ? આ જૈનાચાર્ય અહિં 'ઘાટ ઘડાય નહિ' એમ કહ્યું છે, તે વાક્ય શું અર્થનું કોતક છે ? સમજો છો ને ?

ત્યાં આગળ જતાં આ જૈનાચાર્યશ્રી કહે છે કે- 'છોકરીઓને બી. એ. બનાવનારને પૂછીએ કે આ શું કરે છે ? તો કહેશે કે- 'ભણાવ્યા વિના મુરતીયો મળે નહિ, આમ છે !' એટલે તમને સ્ત્રીપુરૂષના ધર્મનો ખ્યાલ આવતો નથી; પણ એ ખ્યાલ જીલ્લો તો બાન નહી રહે 'વાંચકવર ! અહિં સગળ શકે તેગ છે કે જૈનાચાર્યશ્રીએ કરેલ આ વાતમાં સ્ત્રી અને પુરૂષનો શું શું ધર્મ છે ? તે ભણાવ્યા વિનાજ 'એટલે તમને સ્ત્રી પુરૂષના ધર્મનો ખ્યાલ આવતો નથી' એમ ને કહ્યું છે, તે 'સ્ત્રી પુરૂષનો ધર્મ હું જ બાણું છું' એવું તેને હું સંસારમાં હોત તો બતાવત 'એ ઈરાદેજ કહ્યું છે, અને તેની પ્રતિતિ માટે જીવો તેઓશ્રીનાં જ તે પછીનાં વચનો:-ત્યાંથીજ શરૂ થતા વચનોથી તે સૂરેજ જણાવે છે કે- 'પરદેશી સંસ્કૃતીનું અનુકરણ ન કરતાં આ સંસ્કૃતિને સમજો. ધર્મ સ્ત્રીથી શોભે. નોકર રસોઈ કરે પીરસે અને મહેમાનોનું સ્વાગત કરે એમાં શી શોભા ? સાદામાં સાદી પણ સ્ત્રી રસોઈ કરીને મૂકે તો તેના પતિને કેટલો સતોષ થાય ? આજે તો બાઈના ઘણી બહાર બાઈને સંતોષ મેળવે ! કેમ કે બાઈએ કરેલી રોટલી કાંતો કાચો હોય કે ખીચડી દુણાઈ મઈ હોય ! રસોઈ જ ન આવડે. કાંતો એ સાહિત્ય ગાંડી બેઠી હોય કે ક્રાન્સ અમેરીકાની વાત કરતી હોય. અમારા જેવા સંસારમાં હોય તો સંસાર સારો ચાહે, પણ કમનસીબી એકે અમારા જેવા સંસારમાં હોય નહિ.'

વાંચકવર ! સૂરિજનો અમે કહેલ તે ઈરાદો અહિં ખુલ્લો થયો જ, જોયો ને. સૂરિજને હવે પોતે સંસારમાં નથી તે કમનસીબી લાગે છે, એ પણ જોયું ને ? હવે આ સૂરિજને સંયમ ગમે છે કે સંસાર ? એ ખુબ ખારીકાઈથી નક્કી કરી લ્યો.

સૂરિજનું એ જ વ્યાખ્યાન ગુજરાત સમ.ચાર તા. ૧૯-૧૧-૫૧ ના પેજ ૮ ઉપર છપાયું છે, અને ત્યાં એ સ્પષ્ટે 'અમારાથી સંસારમાં આવત નહિ, નહિ તો સંસાર સારો ચાહે' એ પ્રમાણે સૂરિજ, સ્પષ્ટ શબ્દો ઉપર ચર્ચા કરીને સૂરિજનું હેતુ આપણા પૂરતા ચર્ચાવ તોમ છે.

શ્રી શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમણ યાને શ્રી વંદિતુસૂત્રનો સુવિશિષ્ટ અનુવાદ

અ...તુ...વા...દ...ક

શાસનકંઠકોદ્ધારક પૂ. મુનિરાજ શ્રી હંસસાગરજી મહારાજ

નં. ૫૫૫ ના ઉંચા ગ્લેઝ ટકાઉ અને સફેત કાગળો ઉપર શ્રી અર્ચદીપિકા ટીકાના આધારે (અને અનેક હસ્તલિખિત પ્રતોના શુદ્ધ પાઠો મેળવીને) તલરપર્શી થએલું શ્રી વંદિતુસૂત્રનું ભાષાંતર પૂર ઝડપે છપાઈ રહ્યું છે. આગળ છપાએલા અનુવાદોમાંની સેંકડો અને હજારો રખસનાઓ સુધારીને આ શુદ્ધ અનુવાદ તૈયાર થઈ રહેલ છે. વિશેષાર્થ-રપટીકરણ-ફૂટનોટો વગેરે સહિત તલરપર્શી અનુવાદ રચતાં આ ગ્રંથ ઘણા ખર્ચે તૈયાર થઈ રહેલ છે. આમ છતાં દાતાઓની નોંધપાત્ર સહાયના યોગે શ્રાવકોને નિત્ય ઉપયોગી એવા આ અનુપમ અને દળદાર ગ્રંથરતનની કિંમત માત્ર રૂ. ૮-૦-૦ રાખવામાં આવેલ; પરંતુ પાછળથી ગ્રંથના ફોર્મ વધી જવાથી તેમજ નં. ૫૫૫ ના શ્રેષ્ઠતર કાગળોનો ભાવ પણ રતલે દસ દસ આના વધી જવાથી નિરૂપાયે આ અમદ્ય ગ્રંથ રતનની કિંમત રૂ. ૧૦-૦-૦ રાખવામાં આવેલ છે. વી. પી. ખર્ચ અલગ છે. આમ છતાં આજે છપાતા આવડા અનેક ગ્રંથોની કિંમત રૂ. ૧૫-૧૫ જેતાં આ ગ્રંથની કિંમત રૂ. ૫) ઓછી જ છે. ગ્રાહકોને થતો એ લાભ ઉદાર-દિલના ધર્મનિષ્ઠ શ્રાવકયોની સહાયને આભારી છે. ગ્રંથ દોઢ રતલી પૂંદાનાં પાકી છોટના આકર્ષક આઇડીગમાં કાઢીને ૮ પેજ લગભગ ૫૦૦ પૃષ્ઠમાં છપાઈને વૈશાખ માસમાં બહાર પડવા સંભવ છે. આજથીજ આપની કોપી નીચેના રથજે નોંધાવો. નક્કો મર્યાદિત ફોરાથી વખતસર ગ્રાહક થયેલ ભાગ્યવાનોને જ મળે તેમ છે.

લખો:- મુ. ઠળીયા

શાહ મોતીચંદ દીપચંદ

જી. ભાવનગર : વાયા-તળાજી (સોરાષ્ટ્ર)

આ પુસ્તિકાના માનદ ગ્રાહકોને વિજ્ઞપ્તિ

પ્રથમની જાહેરાતને અનુલક્ષીને આપ સહુએ આ પુસ્તકરત્નને તુરત વસાવવા માટે-અગાઉથી પુસ્તકની કિંમતનો રૂ. ૧૫૫ નો સ્ટામ્પ બીડી આપેલ છે, તે હિસાબે અમોને અમારી જાહેરાત મુજબ આપને પંદર દિવસમાં જ આ પુસ્તકરત્ન પહોંચાડવાનું કરવું ઉચિત હતું. અને પહોંચાડત જ. પરંતુ પ્રેસમાં કાર્ય ધાર્યા કરતાં અનહદ લંબાયું હોવાથી આપને જાહેરાત કરતાં આ પુસ્તકરત્ન ૩ માસ મોડું પાઠવી શકીએ છીએ તે બદલ ક્ષમા આપશો.

— પ્રકાશક :

મુદ્રક : શાંતિલાલ છા. પારેખ : સરસ્વતી પ્રેસ, ભાવનગર